Helsingin kaupunki
Kaupunkisuunnitteluvirasto

2016

Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma

VISTRA osa II

www.hel.fi/ksv

Teksti: Maria Jaakkola
Anna Böhling
Mervi Nicklén, viherlinjat
Anu Lämsä, hulevedet

Graafinen suunnittelu ja taitto: Elina Lindholm
Jun Yang
Maria Jaakkola

Julkaisusarjan graafinen suunnittelu: Kokoro & Moi

Kartat ja kuvitus: Maria Jaakkola
Anna Böhling
Jaana Collanus
Anu Lamminpää
Elina Lindholm
Maija Lounamaa
Anu Lämsä
Juha Niemelä
Jun Yang

Karttojen sisältö lisäksi:
Niina Strengell, Jyri Hirsimäki,
Mervi Nicklén, Liisa Kuokkanen-Suomi
Heidi Koponen (Östersundom)
Maria Karisto, (maisemakulttuuri)

Sisällys

Esipuhe **5**
Yhteistyö **6**
Hallintokuntayhteistyö 6
Asukasyhteistyö 6

1 Taustaa 7

VISTRA osa I **8**
VISTRA-visio: Helsinki 2050 on... ..... **9**
Strategiat viheralueiden kehitystä ohjaamassa **11**

2 Lähtökohdat 15

Viher- ja virkistysverkoston kehittämisen lähtökohtia **16**
Viheralueista verkostoksi, verkoston laatu ja arvot 16

3 Viherverkostorunko 27

Helsingin viher- ja virkistysverkoston runko **28**
Vihersormet, Sinikämmen ja Viherlinjat 31
Vihersormet **32**
Länsipuisto 33
Keskuspuisto 39
Helsinkipuisto 45
Viikki - Kivikko 51
Itä-Helsingin kulttuuripuisto 57
Vuosaaren ulkoilupuisto 63
Merellinen Helsinki - Sinikämmen rantareitteineen **69**
Viherlinjat **79**

4 Alueellinen viherverkosto 83

Alueellisen viherverkoston kehittäminen **84**
Yleiset tavoitteet 84
Viher- ja virkistysverkosto alueittain 85
Helsingin tavoitteellinen viher- ja virkistysverkosto, Alueittaiset otteet **8**
Kaarela - Haaga - Munkkivuori 88
Pakila - Oulunkylä - Käpylä - Kumpula 90
Suutarila - Malmi - Viikki 92
Mellunkylä - Vuosaari 94
Herttoniemi - Vartiokylä - Laajasalo 96
Kantakaupunki 98
Käsitteet selviksi: Kaupunginosapuisto, Viheryhteys **104**

5 Viherverkosto ja tiivistyvä kaupunkirakenne 109

Hulevesien hallinta ja siniverkoston kehittäminen **110**
Hulevesikokonaisuus, siniverkosto 112
Pintamaiden läpäisevyys 115
Potentiaalit ja erityisesti jatkosuunniteltavat kohdat 116
Ilmastonmuutoksen vaikutuksia 117
Kaupunkivihreä maiseman jäsentäjänä **118**
Kansirakentaminen ja katupuusto 119
Viherkatot, viherkerroin, viheralueiden käytöstä 120

6 Lopuksi 123

Jatkotoimenpiteet **124**
VISTRA ja yleiskaavan toteuttamisohjelma 124
Tiivistelmä, Abstract, Helsingin tavoitteellinen viher- ja virkistysverkosto **126**
Loppusanat **130**
Lähteet **131**
Liitteet **132**

Esipuhe

Helsingin uuden yleiskaavan keskeisenä tavoitteena on kaupunkirakenteen tiivistäminen. Tämä kehitys edellyttää viheralueverkoston tietoista suunnittelua osana kaupunkirakennetta. VISTRA eli viher- ja virkistysalueiden strateginen kehityskuva pyrkii muodostamaan kokonaisnäkemyksen Helsingin viheraluerakenteen kehittämisestä tulevaisuudessa.

Viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma on jatkoa julkaisulle Vihreä ja merellinen Helsinki 2050, joka julkaistiin osana Yleiskaavan visio-vaihetta vuonna 2013. Siinä määriteltiin yleiset tavoitteet. Tässä työssä otetaan seuraava askel tavoitteiden konkretisoimiseksi kartalle: Viher- ja virkistysverkoston osia profiloidaan ja niiden keskinäistä hierarkiaa selkiytetään. Samoin esitetään verkoston tavoitetila ja linjaukset sen laadun kehittämiseksi.

Helsinki on vihreä ja merellinen kaupunki, myös tulevaisuudessa. Viheralueet peittävät nykyisellään n. 40 % sen maapinta-alasta, ja uuden yleiskaavan toteutuessa kokonaan viheralueita on arviolta yli 30% maapinta-alasta. Viher- ja virkistysaluekokonaisuus on verkostomainen ja monipuolinen, ja viheralueet ovat myös jakautuneet melko tasaisesti kaupunkimaisemassa. Luonnonrantaviivan suuri määrä lähellä keskustaa ja saariston luonnonmukaisuus vaikuttavat vehreään yleisilmeeseen. Merelliseen ”sinikämmeneen” saumattomasti liittyvä vihersormirakenne on eheydessään ja jatkuvuudessaan ainutlaatuinen ominaispiirre maailman kaupunkien joukossa. Jotta ne olisivat myös tulevaisuuden Helsingin vahvuuksia, tulee viheraluerakennetta vaalia ja kehittää edelleen vastaamaan myös tulevaisuuden helsinkiläisten tarpeita.

Tämä työ on tehty pohjaksi Yleiskaavan toteuttamisohjelmalle sekä lähtökohdaksi julkisten ulkotilojen jatkosuunnittelulle. Se on laadittu VISTRA I:n tapaan omana työnä Asemakaavaosaston ympäristötoimistossa. Työn kuluessa on tehty viraston sisäisen, osastojen välisen keskustelun lisäksi yhteistyötä eri hallintokuntien sekä asukkaiden kanssa.

Yhteistyö

Hallintokuntayhteistyö

Työn kuluessa yhteistyötä tehtiin kaupungin hallintokuntien sekä naapurikaupunkien Espoon ja Vantaan kanssa. Hallintokuntaseminaari järjestettiin 13.6., ja siihen osallistui 39 henkeä, Kaupunkisuunnitteluviraston suunnittelijoiden lisäksi Rakennusviraston, Liikuntaviraston, Ympäristökeskuksen ja Kaupunginmuseon edustajia. Kommentointiin tai keskusteluun osallistuivat lisäksi mm. seuraavat tahot:

Kaupunkisuunnitteluviraston johtoryhmä (14.6.2016)
HKR Arkkitehtuuriosaston suunnittelutoimisto (16.5.2016)
Marja Piimies, KSV Yleissuunnitteluosasto
Jouni Kilpinen, KSV Yleissuunnitteluosasto
Raisa Kiljunen-Siirola, KSV Yleiskaavaosasto
Kerttu Kurki-Issakainen, KSV Asemakaavaosasto
Anu Kuutti, KSV Asemakaavaosasto
Ritva Luoto, KSV Asemakaavaosasto
Niko Palo, KSV Liikennesuunnitteluosasto
Jussi Luomanen, HKR Arkkitehtuuriosasto
Laura Yli-Jama, HKR Katu- ja puisto-osasto
Irmeli Grundström, Kiinteistövirasto
Martina Jerima, Liikuntavirasto
Raimo Pakarinen, Ympäristökeskus
Kaarina Heikkonen, Ympäristökeskus
Päivi Kippo-Edlund, Ympäristökeskus
Anne Mäkynen, Vantaan kaupunki
Laura Muukka, Vantaan kaupunki
Heidi Ahlgren, Espoon kaupunki
Tanja Hämäläinen, Espoon kaupunki
Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki
Paula Kuusisto-Hjort, Espoon kaupunki

Asukasyhteistyö

VISTRA II oli kommentoitavana Yleiskaavan blogissa 16.8. lähtien ja 23.8. pidettiin asukastilaisuus, jossa oli läsnä n. 60 henkeä. Asukaspalautteesta kävi ilmi, että maiseman luonto- ja kulttuuriarvojen tunnustamiselle ja esillä pitämiselle sekä viher- ja virkistysalueiden tavoitteelliselle suunnittelulle on tarvetta. Lisääntyvä asukasmäärä tarvitsee monipuolisia puistoja, ja asukkaat haluavat säilyttää mahdollisuuden myös lähiluontokokemuksiin. Erityisesti vihersormien kaventuminen, luontoalueiden väheneminen ja yleiskaavapikselien tulkinnanvaraisuus herättivät keskustelua.

Vihersormien sisäistä yhtenäisyyttä toivottiin vahvistettavan, samoin kuin yhteyksiä ranta-alueille. Luonnonrantojen arvo nousi tärkeänä esiin, kuten myös Helsingin merellisyyden seudullinenkin merkitys virkistykselle. Uusille asuinalueille, kuten Hernesaaren rantaan, toivottiin riittävästi käyttöpuistoja, ja samalla esimerkiksi olemassa olevien viheralueiden kuten liikuntapuistojen tai Eläintarhan ja Töölönlahden vehreän maiseman, toivottiin säilyvän rakentamiselta. Viherlinjojen toivottiin olevan aidosti vehreitä yhteyksiä. Kooste asukastilaisuuden keskusteluista ja sen pohjalta tehdyistä muutoksista on liitteessä 11.

1

Taustaa

Kuva: Elina Lindholm

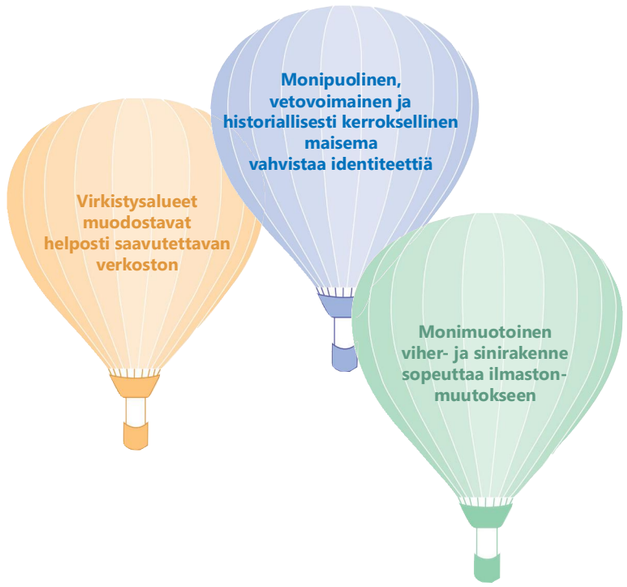
VISTRA osa I

VISTRAn eli viher- ja virkistysalueiden kehityskuvan ensimmäisessa osassa [1] määriteltiin yleisiä tavoitteita ja periaatteita kaupungin viher- ja virkistysalueiden osalta. Esitettyjä tavoitteita taustoitettiin laajalla lähtömateriaalilla ja muodostettiin niiden pohjalta yhteistyössä ns VISTRA-VISIO, joka on koottuna seuraavalla sivulla. VISTRA I -vaiheeseen liittyi myös karttatyöskentelyä, jonka lopputuloksena syntyi mm. Yleiskaavan 2050 Virkistys ja viherverkosto 2050 -teemakartta yhteistyössä Yleiskaavatoimiston kanssa.

Viheralueet tiivistyvässä kaupungissa kuvaa viheralueiden tehtäviä, pohdiskelee niiden riittävää palvelutasoa ja tarjoaa tietoa Helsingin viheralueista. Sen kirvoittama vision osatavoite on "yhteinen virkistävä Helsinki", joka sisältää virkistyspalveluiden tarjontaa koskevia tavoitteita.

Helsingin ominaispiirteitä etsimässä kuvaa Helsingin maiseman ja viheralueiden erityispiirteitä ja niiden pohjalta asetettuja tavoitteita.

Viheralueverkosto osana kestävää kaupunkia taas lähestyy asiaa ekologisen tiedon näkökulmasta ja pukee sanoiksi visiossaan sen pohjalta asetetut tavoitteet.

Kuva: VISTRA I taustoitti virkistysalueiden merkitystä kolmesta näkökulmasta ja visioi tavoitetilaa niiden pohjalta. Linkki raporttiin: Vistra osa I

Viheralueet tuottavat ihmisille moninaisia hyötyjä, ns. ekosysteemipalveluita puhtaasta ilmasta ja vedestä aina luonnonkauneudesta inspiroitumiseen. Mahdollisimman monen tulisi voida nauttia niistä. Erityisesti lapsille ja vanhuksille lyhyt etäisyys viheralueille on tärkeää. Virkistysmaisema, saaristo mukaan lukien, on helposti saavutettavissa.

Ajallisesta kerroksellisuudesta, metsäisyydestä ja merellisyydestä syntyy tärkeä osa kaupungin identiteettiä. Suurmaisema, johon kaupunki on syntynyt määrittää sen ominaispiirteitä, ja ytimen sijainti Suomenlahteen työntyvällä niemellä tarjoaa luontevan lähtökohdan säteittäiselle kaupunki- ja viheralueverkolle. Tulevaisuuden Helsingin maisemakulttuuri huvilapuutarhoista kansanpuistoihin ja historiallisista julkisista puistoista lähiömetsiköihin säilyy ja vahvistuu osana tiivistyvän kaupungin ominaisluonnetta. Yhdessä uuden laadukkaan julkisen ulkotilan kanssa ne muodostavat elävän kaupungin.

Viher-siniverkosto edistää ekologista kestävyyttä. Tavoitteena on, että tulevaisuuden Helsingissä jokilaaksot ja merenrannat toimivat ilmastonmuutoksen sopeutumisvyöhykkeinä. Hulevesien luonnonmukaisella käsittelyllä ja imeyttävien pintojen lisäämisellä varaudutaan sään ääri-ilmiöihin, sekä parannetaan ympäristöjen monimuotoisuutta ja veden laatua. Monimuotoinen luonto, johon kuuluu hoidettu metsä, vihreä infra ja luonnonrannat, tarjoaa paitsi elämyksellisyyttä, myös joustavuutta ympäristön muutoksissa.

Tulevaisuudessakin Helsingin viheralueiden tulee olla monipuolisia niin maisemallisesti, toiminnallisesti kuin ekologisesti. Myös kaupunkimetsiä on kyetty säilyttämään. Vihreän ja rakennetun välillä on sopiva tasapaino kaikissa kaupungin osissa. Viheralueisiin tulee kasvavassa määrin investoida niiden määrän vähentyessä ja käyttöpaineiden kasvaessa.

[1] Vihreä ja merellinen Helsinki 2050: VISTRA osa 1: Lähtökohdat ja visio, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2013:4)

VISTRA-visio: Helsinki 2050 on...

...VIHERVERKOSTOKAUPUNKI VAILLA VERTAA.

TOIMIVAT JA PALVELEVAT VIHERALUEET

Virkistysalueet tarjoavat **vapaa-ajan palveluita**. Ne luovat viihtyisän, terveellisen, turvallisen sekä käyttäjälleen ilmaisen ympäristön aktiiviseen kaupunkielämään lähellä kotia.

Virkistysalueet maalla ja merellä ovat **helposti saavutettavissa** koko Helsingin alueella. Lähivirkistysalueet ja virkistysyhteydet ovat riittäviä ja toimivia. Niin kanta- kuin esikaupungissa on monipuolista virkistystarjontaa ja jokaiselle asukkaalle mahdollisuus ulkoilmaelämään kaikkina vuodenaikoina.

Vihersormet ovat sopivan laajoja ja yhtenäisiä, jotta ne pystyvät tarjoamaan tarvittavat virkistyspalvelut kasvavalle väestömäärälle, ja samalla turvaamaan **ekosysteemipalvelut**. Ne luovat ja vahvistavat Helsingin identiteettiä ja ovat maisemallinen vetovoimatekijä. Vihersormet jatkuvat yhtenäisinä yli kuntarajojen. Viheralueet muodostavat **verkoston**. Vihersormet, kaupunginosapuistot ja lähivirkistysalueet yhdistyvät toisiinsa turvallisin ja miellyttävin reitein ja poikittaisin viheryhteyksin.

Viheralueiden hierarkia auttaa määrittelemään toimintoja ja investointeja. Suurilla kaupunginosilla on oma ja pienillä yhteinen **kaupunginosapuistonsa**, joka on alueen toiminnallinen ja maisemallinen viheraluekeskus. Tärkeimmät ja laajimmat näistä ovat ns. **kaupunkipuistoja**. Lisäksi on **lähivirkistysalueita** eri-ikäisten virkistäytymistä varten.

VIIHTYISÄ JA KAUNIS YMPÄRISTÖ

Vihreä ympäristö tarjoaa **elämyksiä, kulttuuria ja luontokokemuksia**. Yhtenäisissä kaupunkimetsissä, merimaiseman äärellä ja saaristossa voi kokea **rauhaa ja hiljaisuutta**.

Kaupunkirakenne ja -maisema muodostavat **kauniin ja toimivan elinympäristön**, jossa rakentaminen ja virkistysalueet ovat tasapainossa.

Kaupunkimaisema ja julkiset ulkotilat sen osana **houkuttelevat asumaan, matkailemaan ja yrittämään Helsingissä**. Ne tarjoavat myös mahdollisuuksia asukkaiden aktiivisuudelle ja osallistumiselle (yhteisöllisyys, kaupunkiviljely, puistokummitoiminta, tapahtumat, talkoot).

Vehreät asuinalueet täydentävät viheralueverkostoa esteettisesti, ekologisesti ja toiminnallisesti.

Viheralueet ja viheryhteydet tarjoavat käteviä **liikkumisreittejä** paikasta toiseen miellyttävässä ympäristössä.

HELSINGISSÄ ON MONIMUOTOINEN MAISEMA, joka on

MERELLINEN JA VIHREÄ ...

Helsingille tyypilliset maiseman ominaispiirteet, kuten mm. kaupunki- ja viheralueverkenteen säteittäisyys, kalliomäkien ja jokilaaksojen vuorottelu, rakennetun ja luonnonmaiseman rinnakkainelo, metsän yhteys mereen sekä kunkin alueen paikalliset ominaispiirteet säilyvät ja vahvistuvat osana tiivistyvää kaupunkia.

Saaristovyöhyke (virkistyssaaret ja ulkosaaristo) on osa viheraluejärjestelmää ja merelliset palvelut kehittyvät. Saarten, meren ja merimaiseman saavutettavuus paranee.

Laadukkaat **julkiset ulkotilat** kuten viheralueet, katuympäristöt ja aukiot vahvistavat paikallista identiteettiä kullekin alueelle ominaisella tavalla.

... KERROKSELLINEN...

Helsinkiläinen **maiseman kulttuuriperintö** ja **uusi maisema** elävät harmonisesti rinnakkain siten, että maisemakulttuurin kerrostumat eri aikakausilta säilyvät osana kehittyvää kaupunkia. Arvokkaat kohteet hyödynnetään ja kunnostetaan alueen "helmiksi" ja vetovoimatekijöiksi.

Historia ja kaupungin kehitysvaiheet näkyvät maisemassa ja ovat osa asukkaille tärkeää alueen **identiteettiä**.

Vanhan rinnalle syntyy **uutta** maisemaa; laadukasta julkista ulkotilaa uusille ja vanhoille asuinalueille.

.. ja KESTÄVÄ

Virkistysalueilla tavoitellaan **ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä**. Maankäytöllisessä keskustelussa otetaan huomioon aina sekä luonnon monimuotoisuuden, elämänlaadun että luonnonhyötyjen (eli ekosysteemipalvelujen) näkökulma.

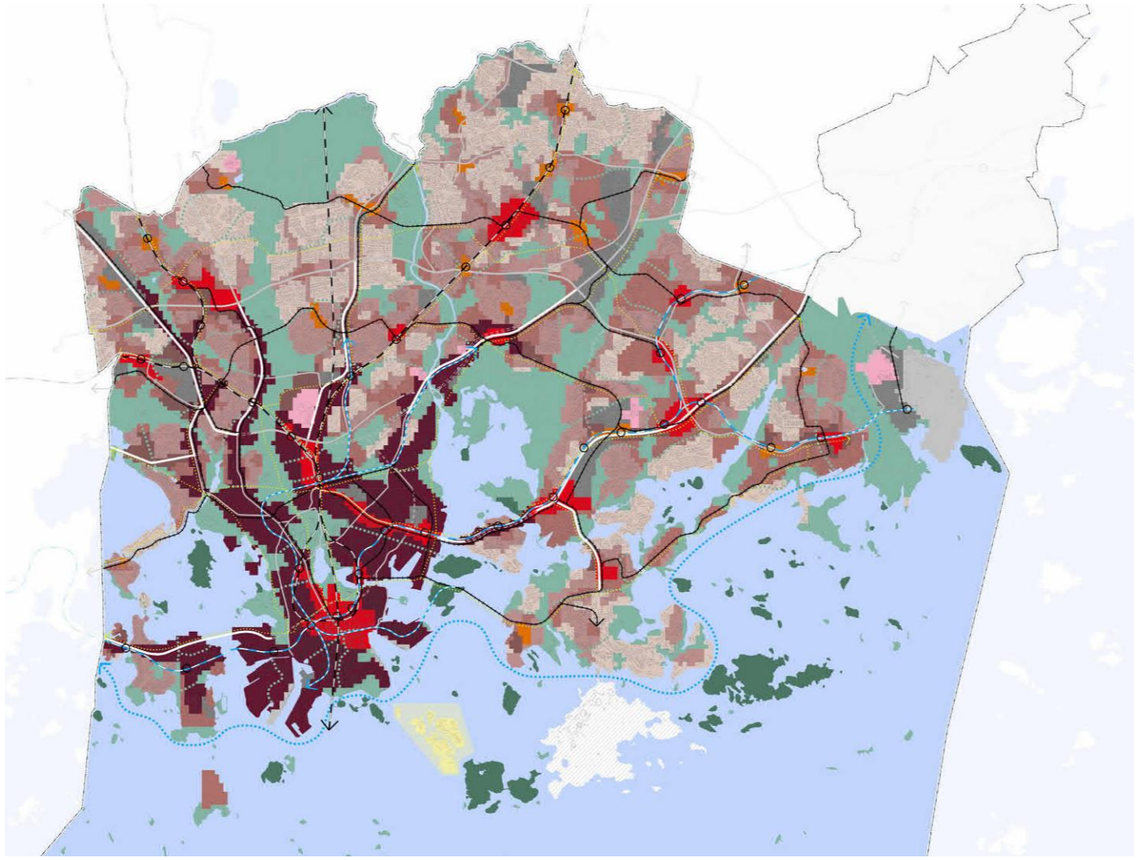
Virkistysalueita hyödynnetään aktiivisesti **ilmastonmuutokseen sopeutumisessa**. Jokilaaksot ja merenrannat toimivat sopeutumisvyöhykkeinä. Hulevesien luonnonmukaisella käsittelyllä varaudutaan sään ääri-ilmiöihin, parannetaan ympäristöjen monimuotoisuutta ja veden laatua. Pienvesistöt ovat lähiympäristön voimavara. Runsas vihermassa parantaa hiilitasetta ja ilman laatua.

Luonto on riittävän **monimuotoista** parantaakseen sekä elämänlaatua että ekologista kestävyyttä. Monimuotoinen luonto tarjoaa joustavuutta ympäristön muutoksissa.

Viheralueille pääsee **ekologisesti kestävillä liikkumistavoilla** kuten julkisella liikenteellä. Myös kävely- ja pyöräily-yhteydet viheralueille paranevat.

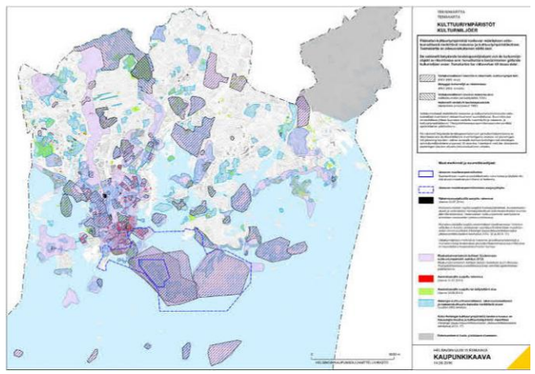
Viheralueet tarjoavat **joustavia, monikäyttöisiä ja ekologisesti kestäviä** mahdollisuuksia virkistäytymiseen.

Ote yleiskaavaehdotuksen kaavakartasta

Ote tarkistetusta yleiskaavaehdotuksesta 14.6.2016

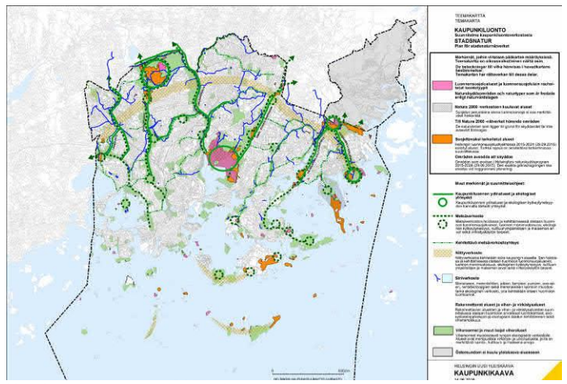
Yleiskaavan teemakarttoja: Kulttuuriympäristöt

Linkki teemakarttaan: Kulttuuriympäristöt

Kulttuuriympäristöt -teemakartalle on kerätty kaikki Helsingin merkittäviksi määritellyt kulttuuriympäristöt. Karttaan liittyy kattava raportti: Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt, 2014.

Kaupunkiluonto

Linkki teemakarttaan: Kaupunkiluonto

Kaupunkiluonto -teemakartta täydentää tietämystä viherverkoston ekologisesta perustasta ja kaupunkiluonnon monimuotoisuudesta. Kaupunkiluontoa ja sen ekologista kestävyyttä ja monimuotoisuutta koskevia selvityksiä ovat Helsingin kestävä viherrakenne -tutkimus, Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-2024 selvityksineen sekä yleiskaavan lakisääteiset luontovaikutus- ja Natura-arvioinnit.

Strategiat viheralueiden kehitystä ohjaamassa

Viheralueiden strategista kehittämistä ohjaavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, Uudenmaan maakuntakaava (4.vaihekaava), valtuustostrategia sekä kaupungin laatimat yleiskaavat ja osayleiskaavat.

Helsingisssä on lisäksi laadittu sektorikohtaisia strategioita, jotka osaltaan ohjaavat viheralueverkoston kehittämistä. Näitä ovat:

- Ympäristöohjelma (KSV)
- Tulvastrategia (KSV)
- Liikkumisen kehittämisohjelma (KSV)
- Hulevesiohjelma (HKR)
- Pienvesiohjelma (HKR)
- Luonnonhoidon linjaus (HKR)
- Helsingin kaupungin luonnonsuojeluohjelma ja metsäverkosto (Ympäristökeskus)
- Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaaminen: toimintaohjelma, eli LUMO (Ympäristökeskus)

Nämä on kuvattu tarkemmin liitteessä sivuilla 128-129.

Helsingin uuden yleiskaavan, Kaupunkikaavan, valmistelu aloitettiin vuonna 2012 visioimalla Helsingin tulevaisuutta vuoteen 2050. Kaava-alueena on koko Helsingin alue lukuun ottamatta Östersundomia.

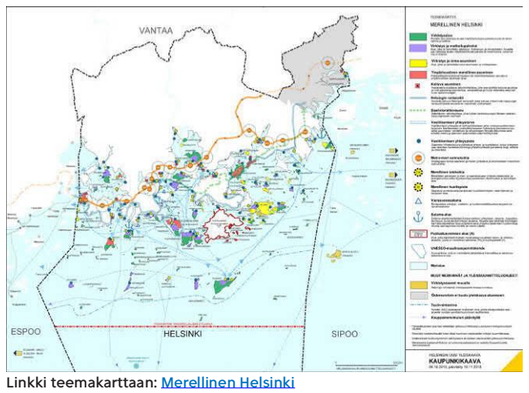
Kaupungin ja sitä ympäröivän seudun kasvu on kaavan lähtökohtana. Helsingissä asuu vuonna 2050 arviolta 860 000 asukasta ja siellä on 560 000 työpaikkaa.

Yleiskaava pyrkii luomaan uutta tiivistä ja urbaania kaupunkirakennetta. Koko kaupunkirakenne sidotaan raideliikenteeseen. Uutta rakentamismaata osoitetaan nykyisten sisääntuloväylien varrelta, uusien poikittaisten jokeri-pikaraitioteiden varrelta, Malmin lentokentältä sekä uuden saaristoratikan varrelta Laajasalon ja Vuosaaren välillä. Sisääntuloteiden varteen osoitetaan uutta rakentamista moottoritiemäisten alueiden muuttamisella urbaaneiksi kaupunkiympäristöiksi. Lisäksi yksi kolmasosa rakentamisesta on täydennysrakentamista. Painopiste siinäkin on hyvien joukkoliikenneyhteyksien äärellä.

Tulevaisuuden Helsinki on myös viherverkostokaupunki. Uudessa yleiskaavassa painotetaan nykyisten säteittäisten vihersormien lisäksi myös poikittaisia viheryhteyksiä ja laajoja yhtenäisiä viheralueita säilytetään. Joissain kohdin myös nykyisille viheralueille on osoitettu uutta maankäyttöä, jolloin jäljelle jäävien alueiden tavoitteellisen kehittämisen tarve korostuu.

Viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma (VISTRA II) pohjaa ylemmän tason suunnitelmiin ja strategioihin. Omalta osaltaan se palvelee asemakaavoitusta ja erilaisten hankkeiden ohjelmointia.

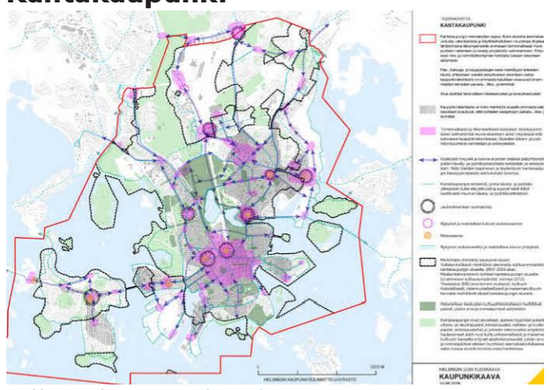
Merellinen Helsinki

Linkki teemakarttaan: Merellinen Helsinki

Merellisyys nähdään yleiskaavatyössä Helsingin erityisenä vetovoimatekijänä, jonka kehitystä ohjataan Merellinen Helsinki 2050- teemakartan ja siihen liittyvän raportin avulla.

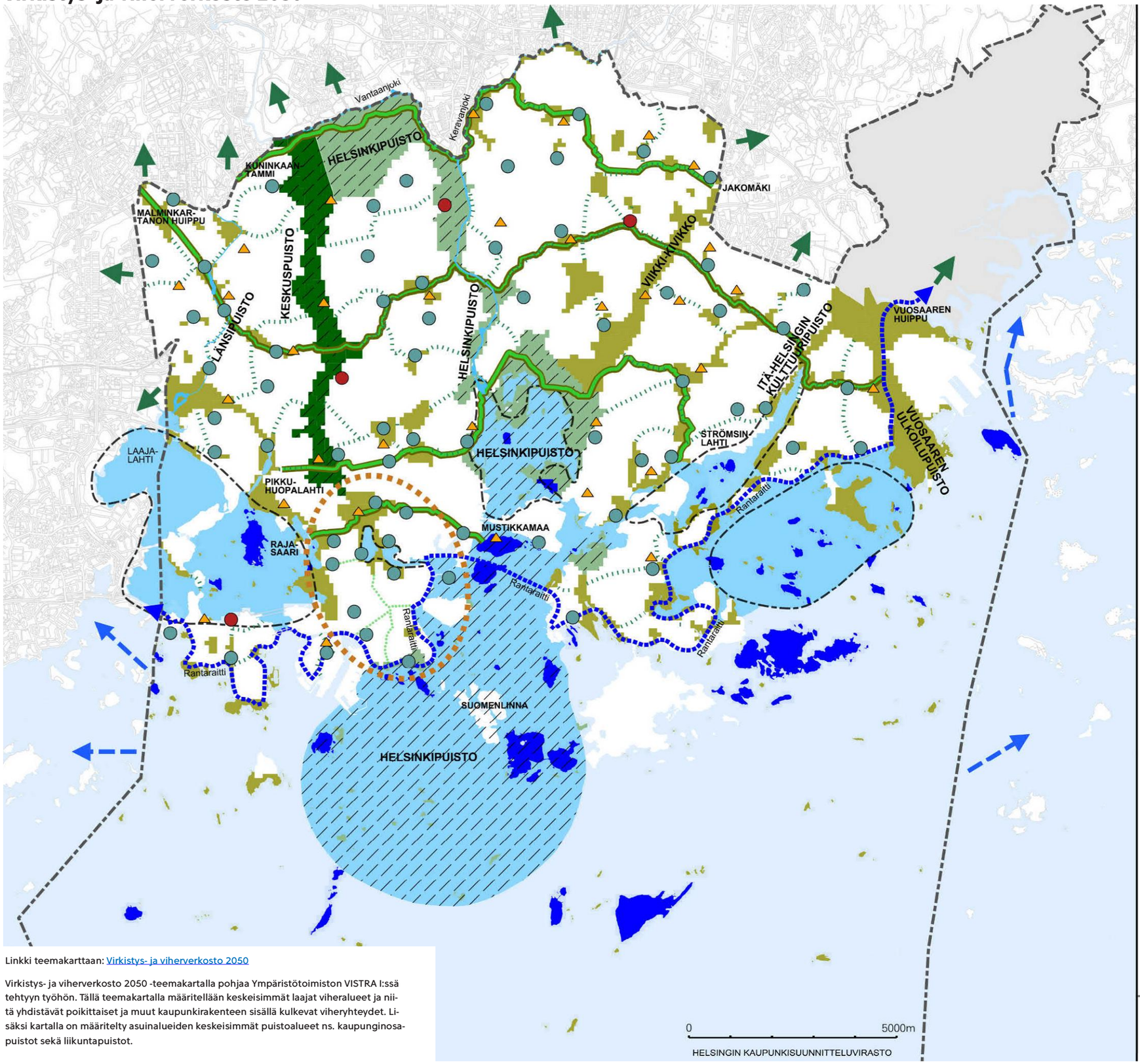
Kantakaupunki

Linkki teemakarttaan: Kantakaupunki

Kantakaupunki -teemakartalla tuodaan esiin Helsingin kantakaupunkiin liittyviä arvoja ja erityispiirteitä, joihin alueen kehittäminen pohjautuu.

Virkistys- ja viherverkosto 2050

Linkki teemakarttaan: Virkistys- ja viherverkosto 2050

Virkistys- ja viherverkosto 2050 -teemakartalla pohjaa Ympäristötoimiston VISTRA I:ssä tehtyyn työhön. Tällä teemakartalla määritellään keskeisimmät laajat viheralueet ja niitä yhdistävät poikittaiset ja muut kaupunkirakenteen sisällä kulkevat viheryhteydet. Lisäksi kartalla on määritelty asuinalueiden keskeisimmät puistoalueet ns. kaupunginosapuistot sekä liikuntapuistot.

MANTEREEN VIRKISTYSVERKOSTO ELI "VIHREÄ VERKKO"

Vihersormet ja laajat viheralueet
Alueita kehitetään monipuolisina virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueina ottaen huomioon kulttuurihistoriallisesti, maisemallisesti sekä luonnonsuojelun kannalta tärkeät alueet. Luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden, ekologisen verkoston ja metsäluonnon kannalta tärkeät alueet turvataan ja kehitetään ekosysteemipalveluja.

Vihersormet jatkuvat seudulle ja liittyvät mereen. Vihersormien toiminnallisesta, visuaalisesta ja ekologisesta jatkuvuudesta huolehditaan. Vihersormille laaditaan yleissuunnitelmat, joissa parannetaan toiminnallisuutta ja saavutettavuutta sekä turvataan alueiden arvot. Tarvittaessa rakennetaan siltoja ja alikulkuja.

Keskuspuisto ja Helsinkipuisto
Keskuspuiston ja Helsinkipuiston yhtenäisyys ja arvot turvataan.

Seudulliset viheryhteystarpeet

Viheryhteys
Laajojen virkistysalueiden välinen, sijainniltaan ohjeellinen yhteys, viherakseli tai puistojen sarja, joka palvelee virkistys- ja/tai ekologisena yhteytenä.

Viherlinjat
Poikittaiset virkistysreitit vahvistavat itä-länsi -suuntaista yhteyttä vihersormiin ja ne parantavat virkistyspalvelujen saavutettavuutta asuntoalueilta. Yhteyden luonne voi vaihdella kävelyteistä puistoihin ja kaupunkimetsiin ja on sijainniltaan ohjeellinen. Tarvittaessa rakennetaan siltoja ja alikulkuja.

KUNINKAANTAMMI – JAKOMÄKI
MALMINKARTANON HUIPPU – VUOSAAREN HUIPPU
PIKKU-HUOPALAHTI – STRÖMSINLAHTI
RAJASAARI – MUSTIKKAMAA

Kaupunginosapuisto / Kaupunginosapuiston tarve
Asuinalueita kokoava, keskeinen ja helposti saavutettava puistoalue, jota kehitetään toiminnallisesti monipuoliseksi siten, että se palvelee eri käyttäjäryhmiä ja vahvistaa alueen identiteettiä. Puistojen luonne vaihtelee rakennetusta luonnonmukaiseen ja kuvastaa alueen ominaispiirteitä ja urbaanin elämän arvoja. Kaupunginosapuistojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lisärakentamisen myötä kasvava käyttäjämäärä. Yhteydet kaupunginosapuistoon tulee suunnitella turvallisiksi ja miellyttäviksi.

Liikuntapuistoverkosto

Lähipuistoverkosto
Keskusta- ja asuntovaltaisilla alueilla tulee olla kattava ja helposti saavutettava lähipuisto-, virkistys- ja liikuntapalveluverkosto sekä toimivat virkistysyhteydet.

Keskustan historialliset puistot ja kaupunkitilat
Aluetta kehitetään kerrostuneen kulttuuriympäristön lähtökohdista.

Keskustan vihreät akselit eli merkittävät puistoakselit ja -yhteydet
Kehitetään identiteettitekijöinä historiallisten, kaupunkikuvallisten ja virkistysarvojen lähtökohdista osana kaupunkirakennetta.

MERELLINEN VIRKISTYSVYÖHYKE ELI "SINIKÄMMEN"

Lahtien virkistyskokonaisuudet
Vihersormet jatkuvat sisälahtien ympärille kiertyvinä yhteyksinä ja maisematiloina. Sisälahdet muodostavat suojaisia merellisiä virkistyskokonaisuuksia ja linkin vihersormien ja merellisen Helsingin välillä. Sisälahtia kehitetään toiminnallisina ja visuaalisina kokonaisuuksina. Lahtia kiertävien reittien jatkuvuudesta huolehditaan ja reitit vaihtelevat ympäristön mukaan poluista rantapromenadeihin.

Rantaraitti
Pääosin merenrantaa seurailevan rantaraitin jatkuvuudesta huolehditaan. Rantaraitin varrelle, paikoissa mihin on hyvä julkisen liikenteen yhteys, osoitetaan vesiliikenteen laituripaikkoja.

Merellisen virkistyksen ja matkailun alueet
Pääasiallisesti virkistyskäyttöön tarkoitetut alueet, joiden saavutettavuutta vesiliikenteellä parannetaan. Saarten suunnittelun lähtökohtina ovat niiden luonto-, maisema- ja kulttuuriarvot.

Vesiliikenteen yhteystarve
Seudullinen vesiliikenneyhteystarve, jonka tarkempi linjaus suunnitellaan siten, että se palvelee saarten virkistyskäyttöä.

Östersundom ei kuulu yleiskaava-alueeseen

HELSINGIN UUSI YLEISKAAVA
KAUPUNKIKAAVA
14.06.2016

2

Lähtökohdat

Kuva: Jun Yang

Viher- ja virkistysverkoston kehittämisen lähtökohtia

Viheralueista verkostoksi

Työn tärkeimmät lähtökohdat ovat:
- viheralueiden ja muiden julkisten ulkotilojen muodostaman kokonaisuuden kehittäminen yhteenkytkeytyneeksi verkostoksi
- julkisten ulkotilojen arvojen ja ominaispiirteiden vaaliminen ja kehittäminen tiivistyvässä kaupungissa
- verkoston selkeä hierarkia, joka auttaa kokonaisuuden hallinnoinnissa, kuten mittakaavan, laatutason ja investointitarpeiden määrittelyssä

Viherverkosto jakautuu kolmeen erilaiseen osaan, joita tarkasteltaessa myös mittakaava tarkentuu. Nämä osat tai hierarkiatasot ovat **viher- ja virkistysverkoston runko** eli vihersormien, merellisen sinikämmenen ja pääviheryhteyksien eli viherlinjojen muodostama kehikko, **alueellinen viherverkosto** eli kaupunginosien sisäiset viheralueet sekä **muu kaupunkivihreä** (ks kaavio alla). Ensin mainitut koostuvat kaavoitetuista julkisista viher- ja virkistysalueista sekä vesialueista. Muu kaupunkivihreä sisältää myös kaduilla ja korttelialueilla olevaa viherympäristöä, jolla on kaupunkitilan ja urbaanin elämän kannalta tärkeä merkitys.

Miksi viher- ja virkistysverkosto?

Työn nimessä ei viitata pelkästään viherverkostoon, koska kaupungista nauttimiselle on tärkeää muukin julkinen tila, kuten vesialueet. Toisaalta pelkästä virkistysverkostosta puhuminen ei kerro koko totuutta; onhan kaupungin kattavalla viher- ja siniverkostolla myös muita tehtäviä kuin virkistys. Nämä tehtävät - esimerkiksi ekologisen kestävyyden edistäminen, luonnon monimuotoisuuden ja maiseman kulttuuriperinnön säilyttäminen - tukevat myös virkistystä.

”Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata.”

Kaupunkikaava

VIHERVERKOSTORUNKO

- Laajat, kaikkia helsinkiläisiä ja matkailijoita palvelevat viheralueet
- Paljon pinta-alaa vaativat toiminnot, kuten liikuntapuistot, ratsastus, golf, siirtolapuutarhat
- Luonnonsuojelualueet ja ekologinen pääverkosto
- Laajat kulttuuriympäristöt, kuten viljelymaisemat

Avainsanat: vihersormi, viherlinja, merellinen sinikämmen

ALUEELLINEN VIHERVERKOSTO

- Lähiviheralueet nivoutuvat osaksi asuinalueita
- Pääpaino monipuolisessa virkistystoimintatarjonnassa ja asukkaiden arkiympäristön laadussa
- Paikallista identiteettiä muodostavat arvoympäristöt

Avainsanat: viheryhteys, kaupunginosapuisto, lähipuisto, korttelipuisto

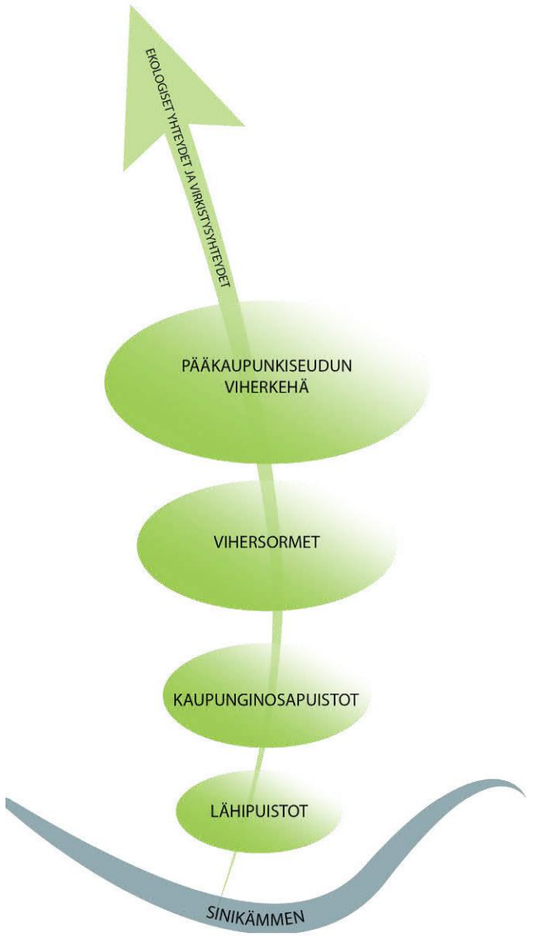
MUU KAUPUNKIVIHREÄ

- Korttelirakenteeseen liittyvä kaupunkivihreä, kuten katupuut, piha-alueiden kasvulliset osat, aukioiden kasvillisuus, pienet kalliopaljastumat ja hulevesireitit
- Tarkoitus lisätä rakennetun ympäristön viihtyisyyttä, luoda mittakaavaa, vehreyttä ja paikan luonnetta

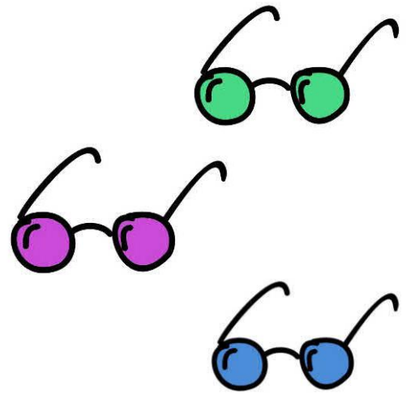
Avainsanat: taskupuisto, katuvihreä, piha, kansivihreä, puistikko, viherkatto, viherseinä

Verkoston laatu ja arvot

Kaupungin tiivistyessä viher-ja virkistysverkoston sisällöllisen laadun merkitys korostuu. Laatu koostuu monikäyttöisyydestä, tarkoituksenmukaisuudesta sekä alueisiin sisältyvistä arvoista. Näitä ovat virkistykselliset, maisemalliset ja kulttuurihistorialliset arvot sekä luonnonarvot. Ajankohtainen näkökulma näiden arvojen tarkasteluun on ekosysteemipalvelut-käsitekokonaisuus. Laadukas viher- ja virkistysverkosto ottaa huomioon paikan ominaispiirteet ja tuottaa mahdollisimman monia erilaisia ekosysteemipalveluita.

Helsingin viheralueiden hierarkia asettuu osaksi pääkaupunkiseudun laajempaa kokonaisuutta. Kaavio Diplomityöstä ”Folkkari - Helsinkiläinen kaupunginosapuisto”, Katariina Peltola 2015, Aalto yliopisto

Kuva. Viheralueiden arvottamisessa käytetään erilaisia näkökulmia, ikään kuin tarkastellaan asiaa erivärisiksi sävytettyjen silmälasien lävitse.

Ekosysteemipalveluilla tarkoitetaan luonnon ihmiselle tarjoamia hyötyjä. Esimerkiksi veden ja ravinteiden kierto kuuluu ylläpitäviin palveluihin, hiilen sidonta ja sadeveden imeytyminen säätelypalveluihin ja virkistys sekä kauneuselämykset kulttuurisiin palveluihin. Kaupunkiluonto tuottaa näitä kaikkia, mutta usein erityisesti kulttuuristen palveluiden näkökulma painottuu. Julkisissa ulkotiloissa liikkuminen tuottaa hyvinvointia. [1]

Ekologisen verkoston osalta jokaisella tarkastelutasolla on lähtökohtana, että viherverkosto toimii ekologisena verkostona, eikä sitä sen vuoksi esitetä kartoilla erikseen. Viherverkoston kehittäminen pohjautuu osaksi myös yleiskaavan Kaupunkiluonto-teemakarttaan. Epäjatkuvuuskohtia on tuotu esiin alueellisen viherverkoston kehittämistoimenpiteissä. Laajempaa kiinnostusta herättäviä luontokohteita on tuotu vetovoimakohteina esiin.

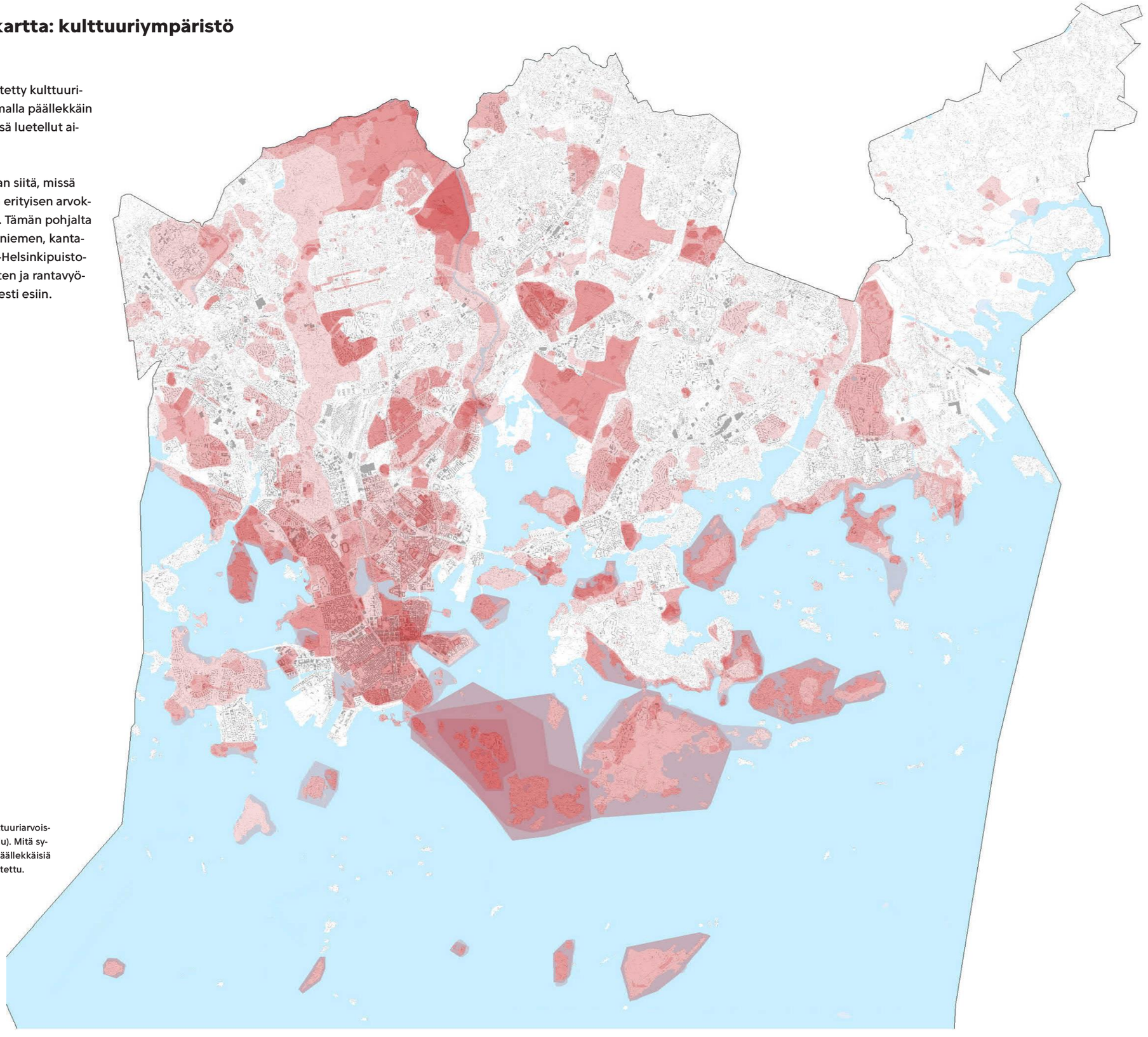
Seuraavilla aukeamilla on esitetty Helsingin kaupunkiluonnon ja kulttuurimaisemien arvoja, jotka ovat toimineet pohjatietona viher- ja virkistysverkoston kehittämiselle. Verkostoa on visualisoitu kappaleen 3 Vihersormi-kartoilla sekä kappaleen 4 alueellisilla kartoilla. Viher- ja virkistysverkoston roolia tiivistyvässä kaupunkirakenteessa ja muuttuvissa ilmasto-oloissa on käsitelty kappaleessa 5.

[1] Alalta tulee jatkuvasti uutta tutkimustietoa, esim. viime aikoina on todettu monimuotoisuuden ja luontokontaktien vähenemisen aiheuttavan tulehdusperäisten tautien lisääntymistä (Hanski, 2012).

Arvotihentymäkartta: kulttuuriympäristö

Oheisessa kartassa on esitetty kulttuuriarvojen tihentymät laittamalla päällekkäin kartan merkkien selitteessä luetellut aineistot.

Kartta antaa kokonaiskuvan siitä, missä kulttuuriarvojen osalta on erityisen arvokkaiksi määriteltyjä alueita. Tämän pohjalta voidaan todeta Helsingin niemen, kantakaupungin, Keskuspuisto-Helsinkipuisto-kokonaisuuden sekä saarten ja rantavyöhykkeen nousevan erityisesti esiin.

Kartta: Yhteenveto Helsingin kulttuuriarvoista (rakennetun ympäristön suojelu). Mitä syvempi punainen, sitä useampia päällekkäisiä kulttuuriarvoja alueella on tunnistettu.

Arvotihentymäkartta: luonto

Oheisessa kartassa on esitetty luontoarvojen tihentymät laittamalla päällekkäin Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmästä aluetietoja.

Kartta antaa kokonaiskuvan siitä, missä on erityisen arvokkaiksi määriteltyjä alueita jonkin luontoarvon nojalla. Mitä tummempi vihreä, sitä useampi luontoarvo on päällekkäin kyseisellä alueella. Tämän pohjalta voidaan todeta, että kyseisiä arvoja on paljon vihersormien ja sinikämmenen, erityisesti saarten ja niemien alueella.

LUONTOARVOT KARTALLA

Rauhoitetut kohteet:
- Luonnonsuojelualueet
- Natura-alueet
- Suojellut luontotyypit
- Luonnonmuistomerkit

Rauhoitettavat kohteet:
- Luonnonsuojeluohjelma 2015-2024

Arvokkaat luontokohteet:
- Arvokkaat kasvikohteet
- Arvokkaat lintukohteet
- Arvokkaat lepakkoalueet
- Arvokkaat geologiset kohteet
- Tärkeät matelija- ja sammakkoeläinkohteet
- Kääpäkohteet
- Metsäkohteet

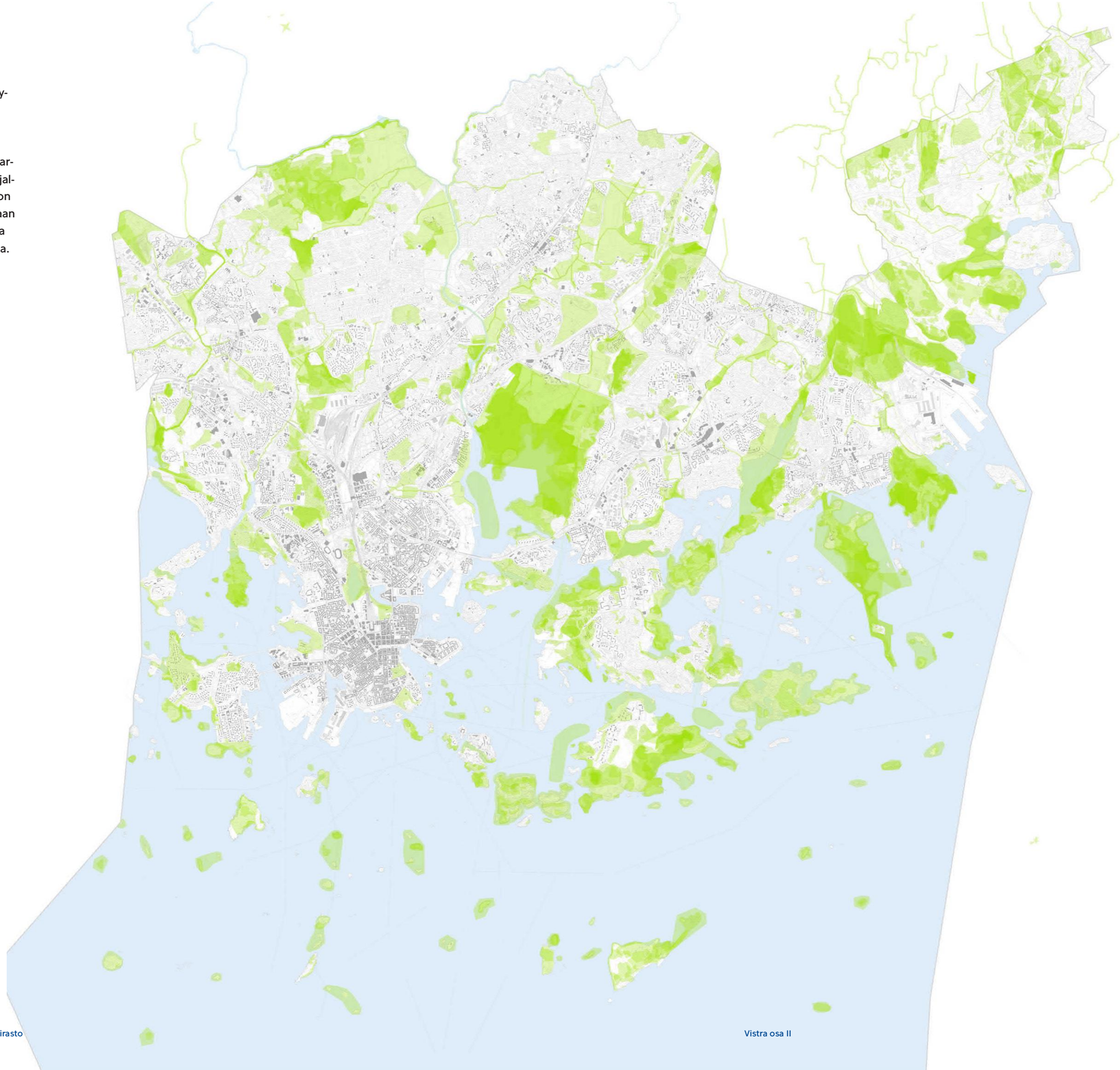
Perinnemaisemia

Purot

Lammet

Lähteet

Tiedot: Helsingin kaupungin ympäristökeskus, Luontotietojärjestelmä

Kartta: Yhteenveto Helsingin luontoarvoista (luontotietojärjestelmä, suojellut alueet). Mitä kirkkaampi vihreä, sitä useampia päällekkäisiä luontoarvoja alueella on tunnistettu.

Lisäksi Yleiskaavan kaupunkiluonto-teemakartalla (Liite 5.) on esitetty ekologisten yhteyksien sekä metsäverkoston, niittyverkoston ja siniverkoston kehittäminen.

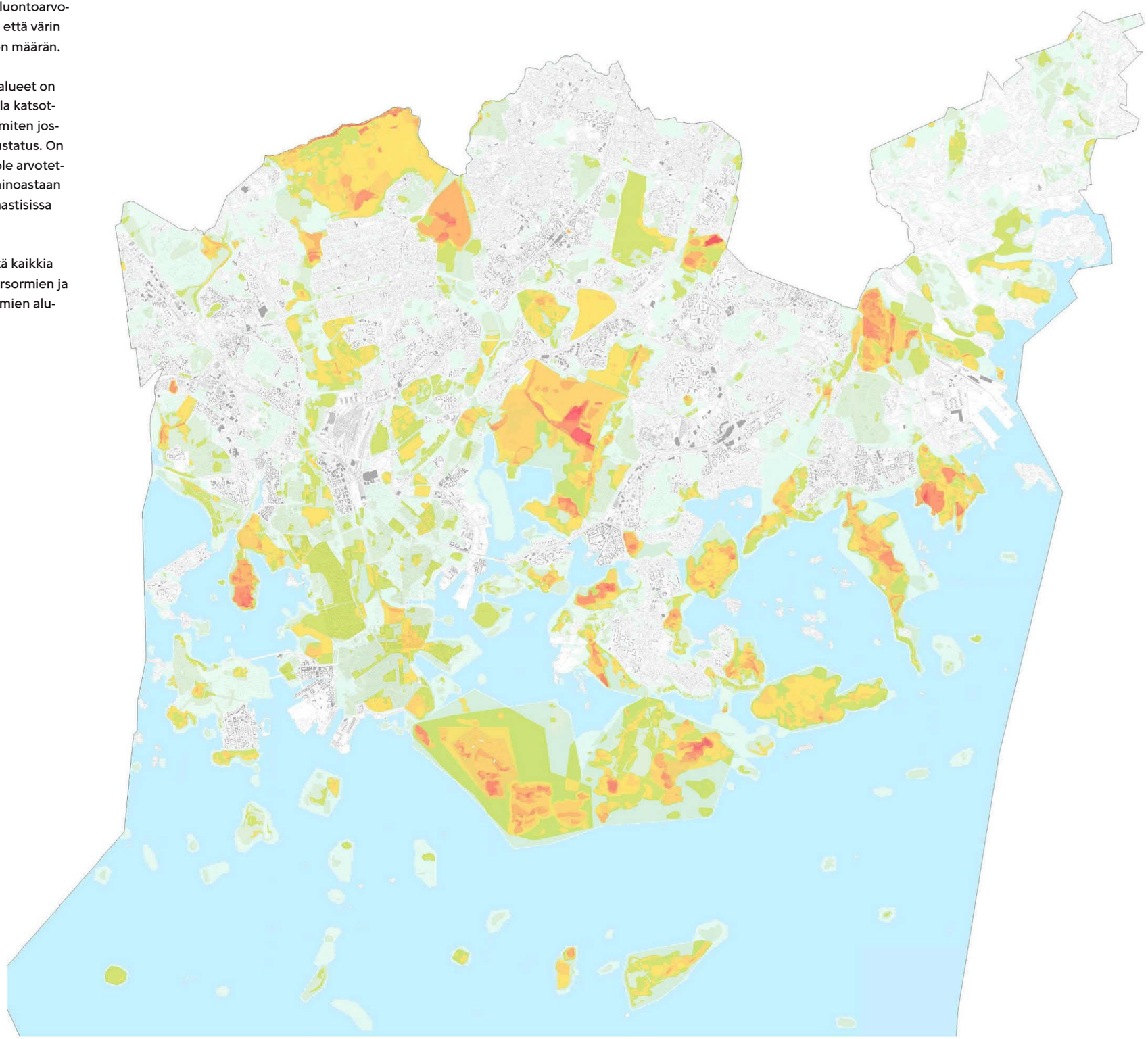
Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

Arvotihentymäkartta: yhdistelmä

Oheisessa kartassa on esitetty yhdessä luontoarvojen ja kulttuuriarvojen tihentymät siten, että värin lämpötila osoittaa päällekkäisten arvojen määrän.

Kartta antaa kokonaiskuvan siitä, mitkä alueet on luonto- ja/tai kulttuuriarvojen perusteella katsottu erityisen arvokkaiksi. Näillä on useimmiten jossakin järjestelmässä todennettu suojelustatus. On kuitenkin huomattava, että kartassa ei ole arvotettu näitä arvoja toisiaan vasten, vaan se ainoastaan esittää kartan ohessa luetelluissa, tähänastisissa arvioinneissa todetut arvot.

Tarkastelun pohjalta voidaan todeta, että kaikkia arvoja yhteensä on erityisen paljon vihersormien ja sinikämmenen, erityisesti saarten ja niemien alueella.

Kartta: Arvotihentymät, luonto ja kulttuuriperintö. Mitä lämpimämpi väri, sitä useampi päällekkäinen arvo osuu alueelle.

Maisemakulttuuri

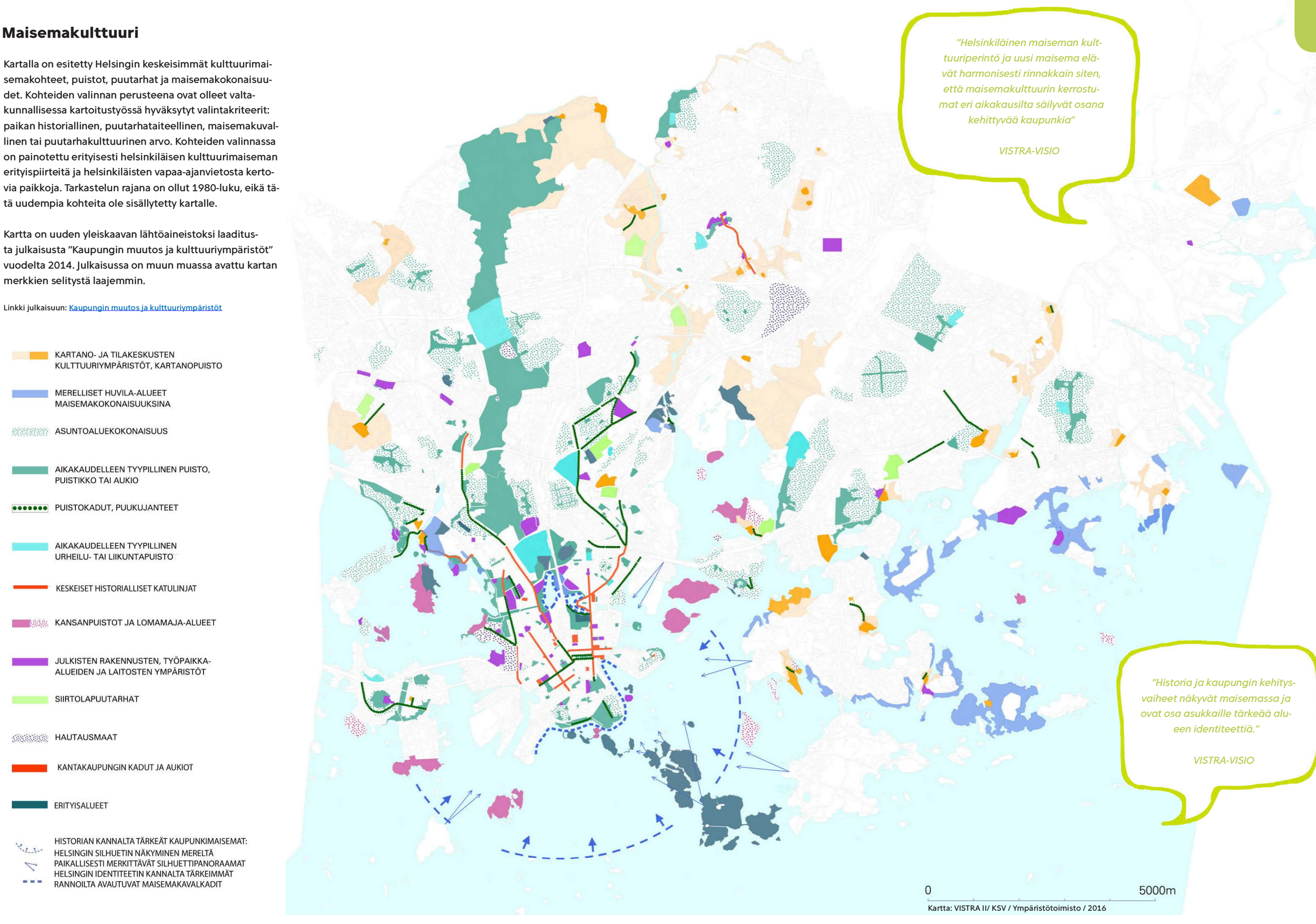
Kartalla on esitetty Helsingin keskeisimmät kulttuurimaisemakohteet, puistot, puutarhat ja maisemakokonaisuudet. Kohteiden valinnan perusteena ovat olleet valtakunnallisessa kartoitustyössä hyväksytyt valintakriteerit: paikan historiallinen, puutarhataiteellinen, maisemakuvallinen tai puutarhakulttuurinen arvo. Kohteiden valinnassa on painotettu erityisesti helsinkiläisen kulttuurimaiseman erityispiirteitä ja helsinkiläisten vapaa-ajanvietosta kertovia paikkoja. Tarkastelun rajana on ollut 1980-luku, eikä tätä uudempia kohteita ole sisällytetty kartalle.

Kartta on uuden yleiskaavan lähtöaineistoksi laaditusta julkaisusta ”Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt” vuodelta 2014. Julkaisussa on muun muassa avattu kartan merkkien selitystä laajemmin.

Linkki julkaisuun: Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt

”Helsinkiläinen maiseman kulttuuriperintö ja uusi maisema elävät harmonisesti rinnakkain siten, että maisemakulttuurin kerrostumat eri aikakausilta säilyvät osana kehittyvää kaupunkia”

VISTRA-VISIO

”Historia ja kaupungin kehitysvaiheet näkyvät maisemassa ja ovat osa asukkaille tärkeää alueen identiteettiä.”

VISTRA-VISIO

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

3

Viherverkostorunko

Kuva: Jyri Hirsimäki

Helsingin viher- ja virkistysverkoston runko

Helsingin viher- ja virkistysverkoston runko muodostuu kolmesta pääosasta, joihin muiden viheralueiden ja viheryhteyksien muodostama verkosto tukeutuu: **Vihersormet** ulottuvat säteittäisesti merenrannoilta ja kaupungin ytimestä aina seudulle asti ja jäsentävät kaupunkirakennetta. **Sinikämmen** on merellinen Helsinki rantoineen, saarineen ja vesialueineen. **Viherlinjat** poikittaisina yhteyksinä täydentävät koko kaupungin kattavan viheralueverkoston.

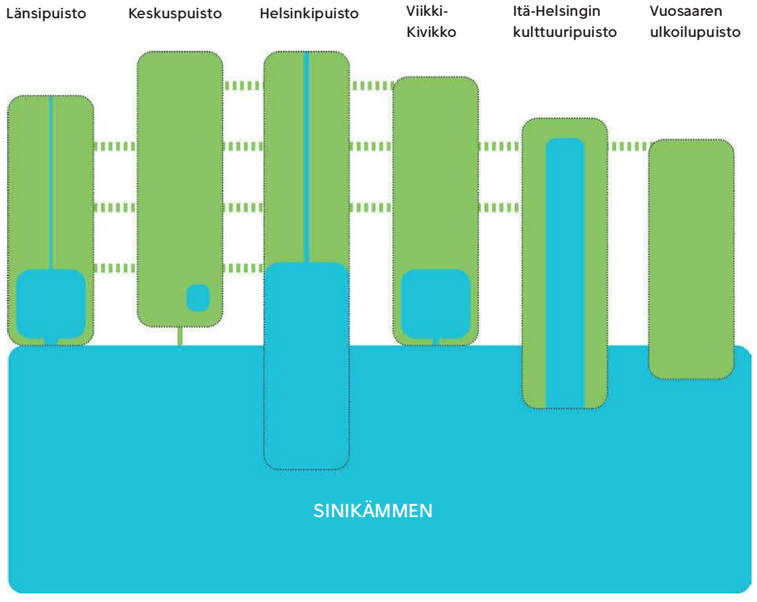
Helsingin viher- ja virkistysverkoston runko on sinivi-herverkostoa, eli koostuu puistojen ja kaupunkimetsien lisäksi mm. merenrannoista, jokilaaksoista ja saaristosta.

Viherverkoston runko toimii myös ekologisen verkoston pääyhteyksinä, ja se sisältää useita pääkaupunkiluonnon ydinalueita.

"Virkistyssaaret ja ulkosaaristo ovat osa viheraluejärjestelmää ja merelliset palvelut kehittyvät. Saarten, meren ja merimaiseman saavutettavuus paranee."

"Viheralueet muodostavat verkoston. Vihersormet, kaupunginosapuistot ja lähivirkistysalueet yhdistyvät toisiinsa turvallisin ja miellyttävin reitein ja poikittaisin viheryhteyksin."

VIHERSORMET

VIHERLINJAT

Viherlinja IV: Kuninkaantammi - Jakomäki

Viherlinja III: Malminkartanon huippu - Vuosaaren huippu

Viherlinja II: Iso-Huopalahti - Strömsinlahti

Viherlinja I: Kantakaupungin viherlinjat

Viherlinja 0 : Päärantareitti

Tavoitteena on, että
Vihersormet, Sinikämmen ja Viherlinjat...

...muodostavat toimivan, saavutettavan ja hahmotettavan kokonaisuuden

- Viher- ja virkistysverkoston runko hahmottuu selkeästi kaupunkimaisemassa.
- Vetovoimakohteet ja reitit ovat helposti löydettävissä opastein ja infotauluin.
- Vihersormia pitkin kulkee selkeä opastettu pääreitti, johon muut viherverkoston reitit liittyvät.
- Alueiden liittyminen toisiinsa vahvistuu uusien yhteyksien, siltojen ja alikulkujen avulla.
- Meren rantoja pitkin kulkevat selkeät rantareitit, joihin viherlinjat ja muut viherverkoston reitit sekä vesillä liikkumisen palvelut liittyvät.
- Vihersormet ja meren rannat ovat helposti saavutettavia niin kävellen, pyörällä kuin julkisella liikenteellä.
- Virkistystä ja toimintaa on tarjolla tasaisin välimatkoin.
- Kattava säännöllisen vesiliikenteen reitistö, rantareitti ja näkymät liittävät sinikämmenen muuhun viher- ja virkistysverkostoon.
- Vihersormien, sinikämmenen ja viherlinjojen tunnettavuutta tehdään paremmaksi esim. nettisivujen ja esitteiden kautta.

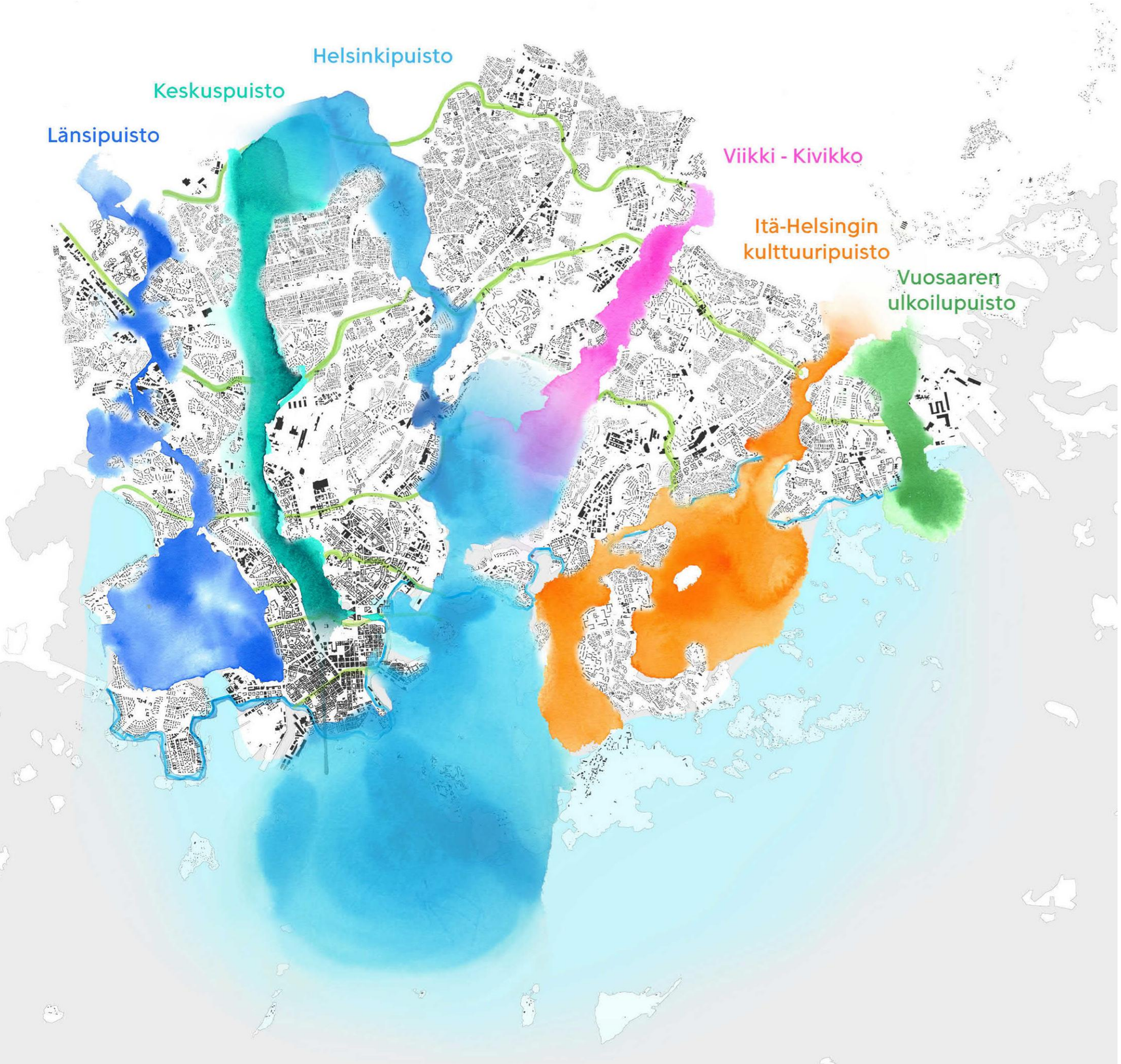
...ovat sopivan kokoisia ja yhtenäisiä

Vihersormien riittävä laajuus ja jatkuvuus turvataan siten, että niiden tehtävät:
- laajempina virkistysalueina ja arvotihentyminä (mm. hiljaiset alueet, kulttuurimaisemat, metsä- ja saaristoluonto sekä toiminnalliset alueet)
- ekologisen verkoston ydinalueina ja yhteyksinä (luonnon monimuotoisuuden ylläpito, metsäverkosto) sekä
- kaupunkiympäristön kestävyyden ylläpitäjänä (mm. hulevedet, ilmanlaatu) säilyvät ja kehittyvät.

- Viherlinjojen leveydet vaihtelevat, miniminä istutettu katutila.
- Sinikämmenen viheralueiden mitoituksessa tulee ottaa huomioon vesialueen vetovoimaisuus.

...toiminnot tukeutuvat alueiden ominaispiirteisiin ja palvelevat virkistymistä

- Maisema-, luonto- ja kulttuuriarvot ovat kehittämisen lähtökohtana.
- Alueellisia ominaispiirteitä vahvistetaan maisemanhoidollisin ja maisemarakentamisen keinoin, erityisesti uusien rakentamisalueiden yhteydessä.
- Virtavesistöjä vaalitaan ja ne otetaan esiin suunnittelun keinoin.
- Merellisiä palveluita kehitetään yhteistyössä yksityisten toimijoiden kanssa.
- Reitistö palvelee virkistymistä ja se sovitetaan maisemaan.
- Näkymiä kehitetään erityisesti merenranta-alueilla ja merijulkisivuun kiinnitetään huomiota.
- Viher- ja virkistysverkoston rungon alueelle sijoittuvat kaupungin omistamat arvokiinteistöt ja ympäristöt säilytetään. Niiden kehittämisestä laaditaan hallintokuntien välisenä yhteistyönä yhteinen linjaus, joka perustuu kaupunkiomaisuuden arvon tunnustamiseen osana yhteistä kulttuuriperintöä.

Vihersormet

Seuraavilla sivuilla kuvataan viherverkostorungon osaset yksi kerrallaan. Sivuilla 32-69 on kuvattu kehittämisen tavoitetila **vihersormille** lännestä itään, pohjautuen niiden ominaispiirteisiin ja vetovoimatekijöihin.

Ensimmäisellä aukeamalla on kunkin vihersormen luonnehdinta ja kehittämisen pääkohtia, toisella joitakin vetovoimakohteita sekä toimintovalikko. Nykyiset ja toivotut toiminnot ja palvelut on jaoteltu:

- kullekin vihersormelle ominaisiin
- perustoimintoihin ja
- liikuntapalveluihin.

Seuraavat sivut ovat kooste alueen tulevaisuudenvisioista. Tavoitetila on kooste tärkeimmistä periaatteista, mutta sivut sisältävät myös ideoita ”mitä jos...”.

Yleiset toiminnot

Perustoiminnot tai palvelut

Infopiste, Hautausmaa tai merihautausmaa, Kahvila tai ravintola, Koira-aitaus, Kulttuurinähtävyys, Leikkialue, Luonnonnähtävyys tai puutarha, Matonpesupaikka, Museo, Opaste, Piknik, Sauna, Vierasvenesatama, WC

Erityistoiminnot

Huvipuisto, Kalastuspaikka, Kesämajoja, Kotieläintila, Lasten liikennekaupunki, Lintuharrastus, Luontokoulutusta, Musiikki, Sienestys tai marjastus, Siirtolapuutarha, Tapahtuma, Telttailualue, Teatteri tai kesä teatteri, Ulkoilumaja, Viljelypalsta, Eläintarha

Urheilutoiminnot

Vesiurheilu

Melontaa tai soutu, Sup-lautailu, Talviuintipaikka, Uimaranta tai uimapaikka, Vesilautailu

Talviurheilu

Hiihto, Jääkiekko, Laskettelu, Luistelu, Mäkihyppy, Pulkkarinne

Palloilu

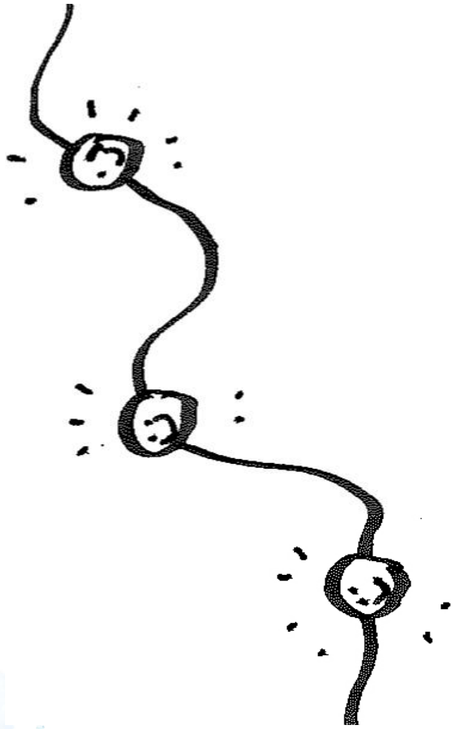
Jalkapallo, Koripallo, Lentopallo, Tennis, Sulkapallo, Sähly

Erityisurheilu

Frisbee golf, Golfkenttä, Keilahalli, Kiipeily, Jousiammuntarata, Minigolf, Ratsastus, Rullalautailua, Seikkailupuisto, Tanssi, Temppupyörärata, Amerikkalainen jalkapallo

Muu liikunta

Pururata, Suunnistus, Urheilukenttä

Tärkeimmät kehittämiskohteet

- Uusi yhteystarve
- Yhteyksien parantaminen väylien ali/yli
- Vesiliikenteen yhteystarve

① Malminkartanon omenapuiston kehittäminen virkistyskäyttöön

② Lassilanpuiston kunnostus kaupunkipuistoksi

③ Uuden virkistysreitin sijoittaminen Mätäjoen varteen Marttilan kohdalla

④ Valion alueen osittainen liittäminen vihersormeen

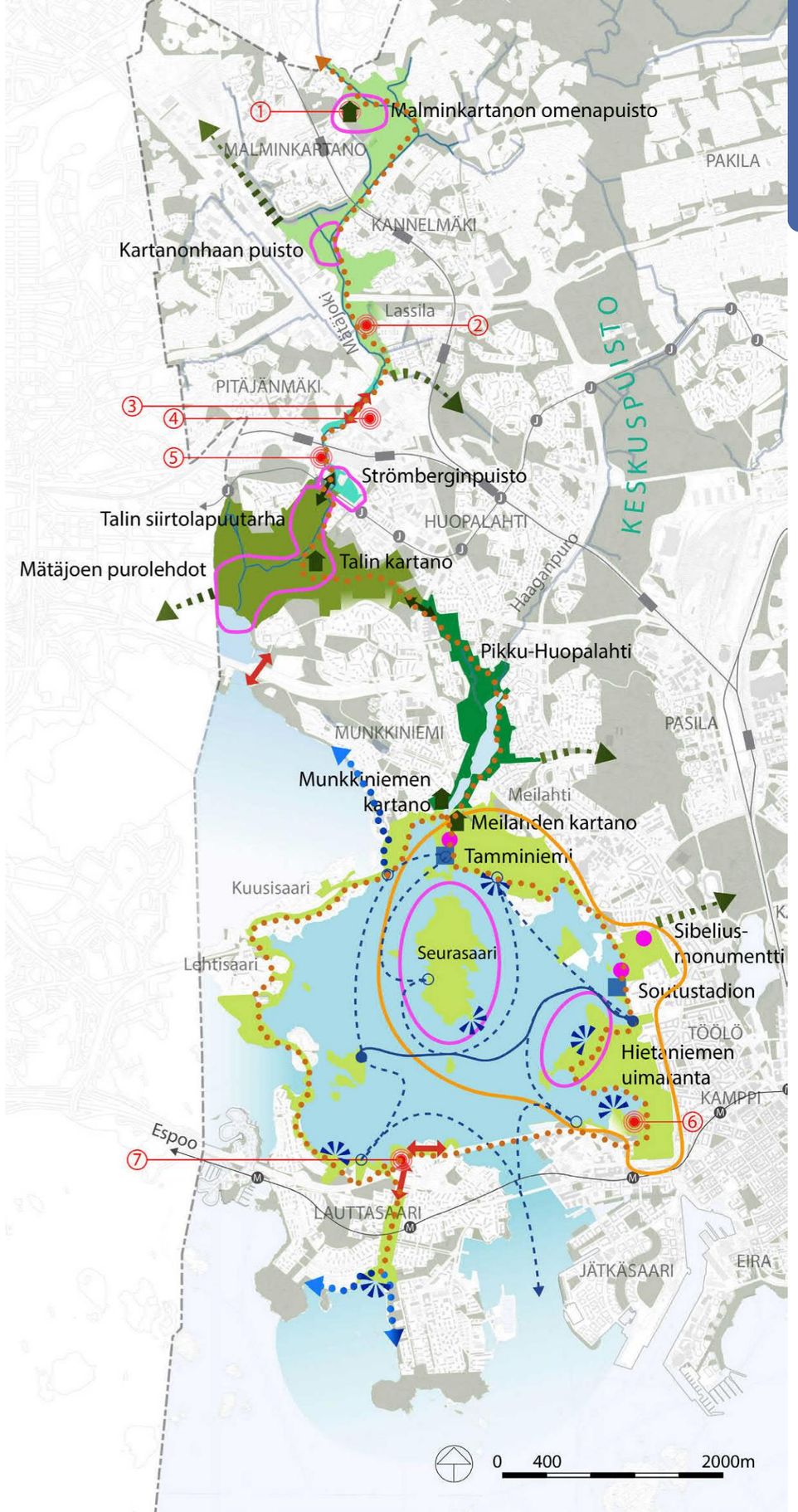
⑤ Mätäjoen putkitetun uoman avaaminen ja kunnostaminen kapeaksi, kaupunkimaiseksi viheryhteydeksi

⑥ Lapinlahden sairaala-alueen virkistyskäytön edistäminen; näköalapaikka ja kahvila

⑦ Lauttasaaren kaupunkibulevardin liittäminen Seurasaarenselkään modernien rantabulevardien kautta; pohjoisrannan uusi yhteys Lauttasaaren keskeiselle puistoakselille ja sieltä Kasinonrantaan

Länsipuisto

Mätäjoen vartta ja Seurasaarenlahden rantoja seuraileva helminauha

Maisematyypit ja osa-alueiden luonne

- Pääosin avoin jokilaakso
- Kapea ja tiheän puuston rajaama jokilaakso
- Vanha kulttuurimaisema
- Pääosin avoin, alava merenlahden ympäristö
- Seurasaarenselän rannat
- Sisälahti
- Selkävesi
- Puro ja muu pienvesi

Vetovoimatekijät

- Ydinalue
- Vetovoimakohteet (alueet)
- Vetovoimakohteet (yksittäiset)
- Julkiset kulttuurirakennukset
- Kartanomiljöö
- Tyypillinen Helsingin näkymä
- Pääreitti
- Pääreittiin liittyvä rantareitti
- Viherlinjayhteys
- Olemassa oleva vesiliikenteen yhteys

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

Vetovoimatekijöitä

Kuvia Länsipuiston vetovoimakohteista

1. Mätäjokea Marttilan kohdalla, kuva: Elina Lindholm
2. Strömberginpuiston koski, kuva: Elina Lindholm
3. Talin kartano, kuva: Elina Lindholm
4. Seurasaari, kuva: Elina Lindholm
5. Soutustadion, kuva: Elina Lindholm

1.

2.

3.

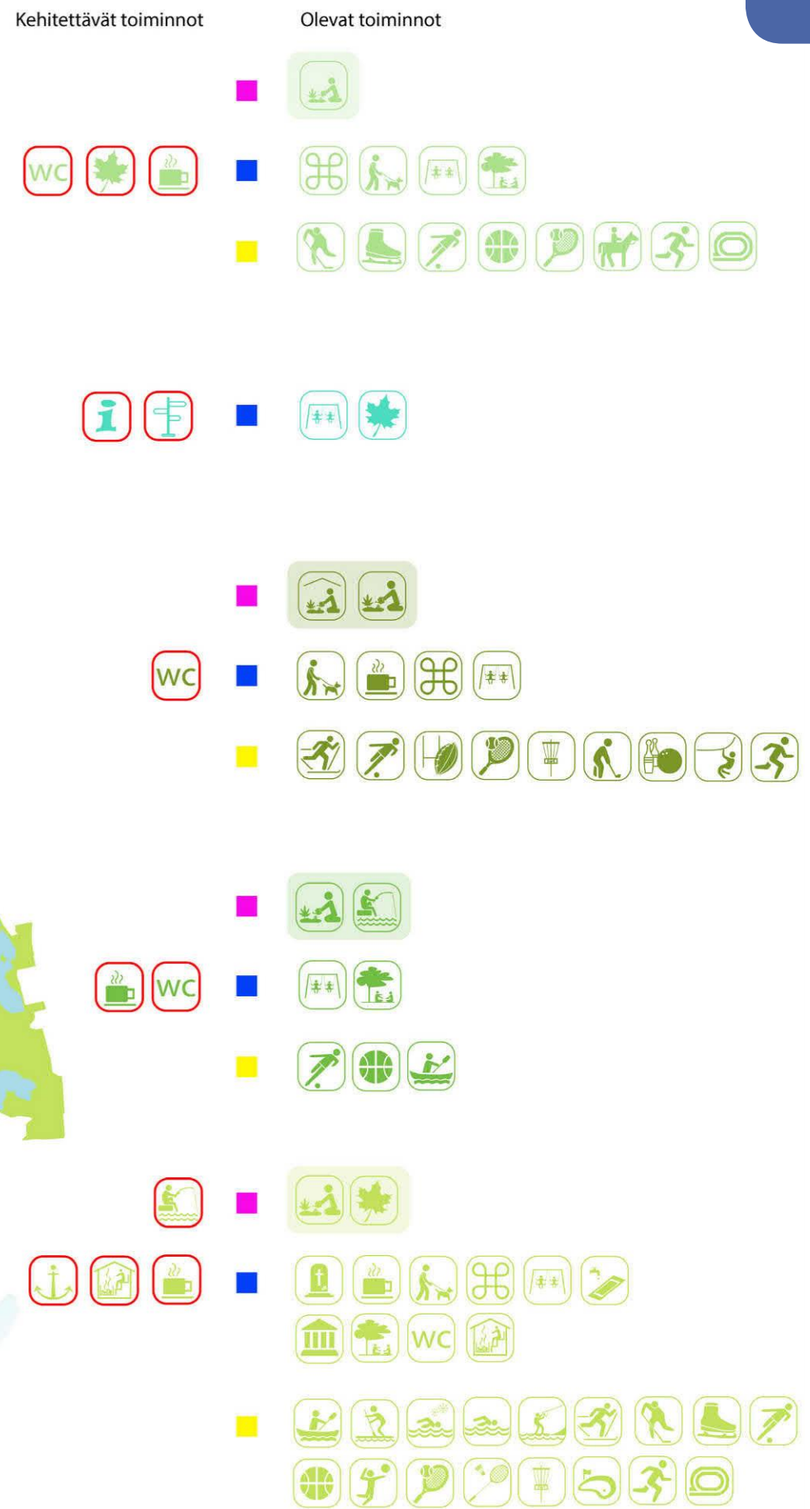
4.

5.

Toiminnot

Vihersormelle ominaiset erityistoiminnot

Perustoiminnot

Liikuntatoiminnot

MITÄ JOS...

1 ... Malminkartanon Omenapuisto (kuva ylempänä) avattaisiin virkistyskäyttöön? Alempana esimerkkikuva Rosendahlista.

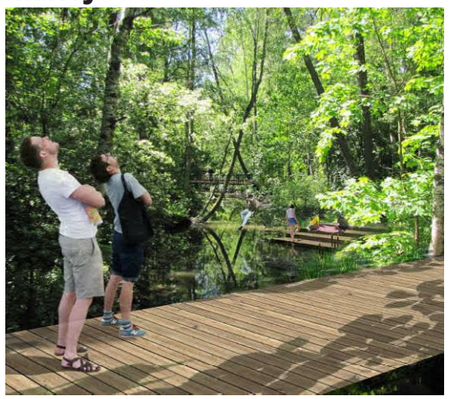
Meren ja Mätäjoen rantaviiva on kutsuva. Merenrannassa on tarjolla vesillä liikkumisen ja virkistymisen palveluita.

Länsiväylän bulevardisointi mahdollistaa Lauttasaaren kierroksen kehittämisen; pohjoisosa kehittyy modernien rantabulevardien sarjaksi, joka avautuu Seurasaarenselälle.

Länsipuiston jatkuvuutta eheytetään Pitäjänmäen ja Marttilan kohdalla.

Mätäjoen vartta seuraileva päärreitti johdattaa jokilaaksoja pitkin pohjoiseen ja yhdistää alueen kartanot ja kulttuurimaisemat toisiinsa. Teemoina ovat viljelymaisema ja palstaviljely.

MITÄ JOS...

...Mätäjoen vartta kulkemaan rakennettaisiin uusi laiturireitti Marttilan kohdalla? 3

Helposti saavutettava ja korkeatasoinen Seurasaarenlahden kierros liittää yhteen valtakunnallisesti merkittävät nähtävyysalueet merenrannan tuntumassa.

MITÄ JOS...

2 ...Venetsiarakennuksen alakerrassa olisi museokahvila ja veden päällä lounasterassi?

MITÄ JOS...

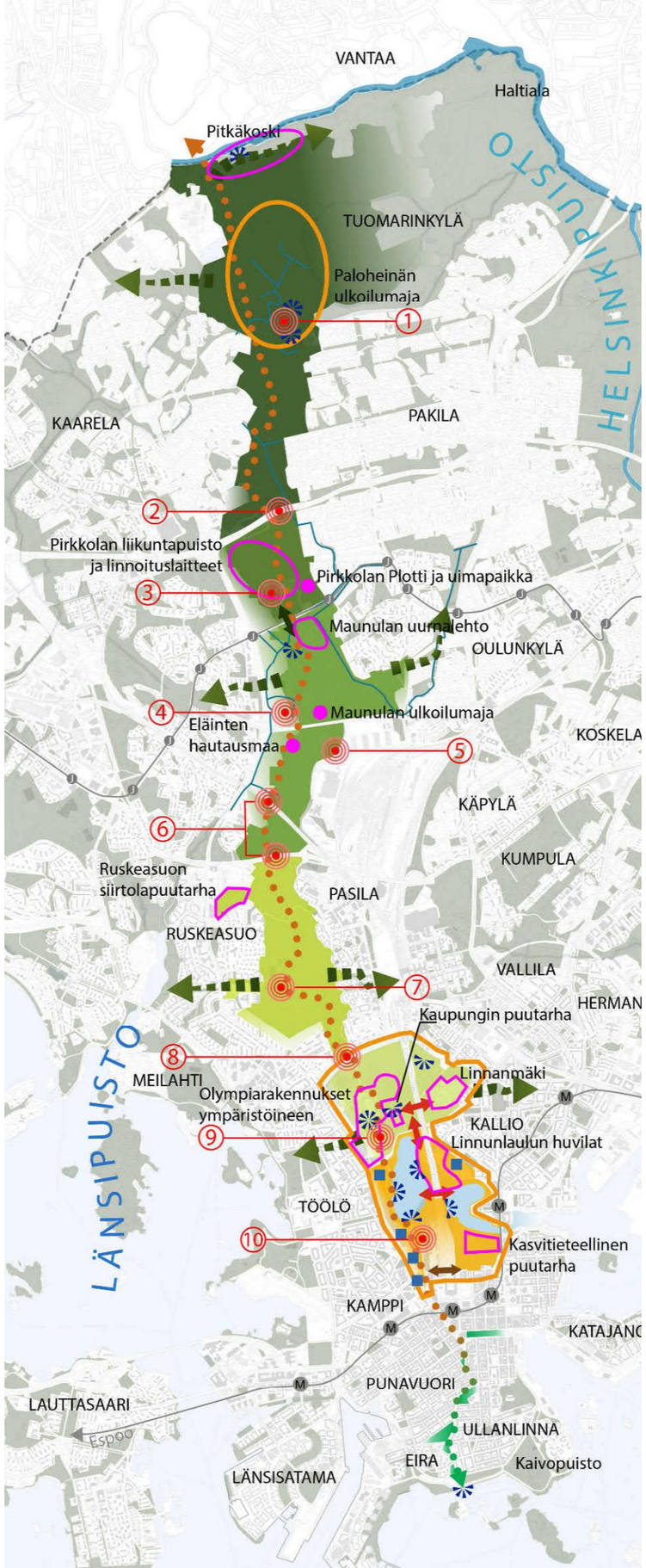
4 ...Seurasaarenselän pohjoisrannalla olevan vanhan laiturin paikalla olisi vesiliikenteen jättölaituri tai kanoottivuokrauspiste kahvioineen ja ulkoterasseineen? Esimerkkikuvana Cafe Regatta oikealla.

KESKUS PUISTO yli 100

Kehitettävät kohteet

- Uusi yhteystarve
- Yhteyksien parantaminen väylien ali/yli
- ① Paloheinän huipun kehittäminen, esim. näkötorni
- ② Vihersillan kehittäminen
- ③ Pirkkolan liikuntakeskuksen lähiympäristön kehittäminen metsän jatkuvuuden turvaamiseksi
- ④ Mahdollisen uuden rakentamisen reunavyöhykkeen kehittäminen
- ⑤ Pohjois-Pasilan kaupunginosapuiston toteuttaminen
- ⑥ Alikulkujen kehittäminen viihtyisämmiksi
- ⑦ Ruskeasuon toiminnallinen kehittäminen, mm. ratsastuskeskus
- ⑧ Puiston eheyden ja jatkuvuuden varmistaminen alueelle kohdistuvissa hankkeissa
- ⑨ Mäntymäen kentän ympäristön kehittäminen
- ⑩ Finlandiapuiston toteuttaminen

Keskuspuisto

Metsäinen selkäranka kivikaupungista korpeen

Maisematyypit ja osa-alueiden luonne

- Vanhan ulkoilumetsän alue
- Urheilumetsä
- Stadin skutsi
- Monitoimimetsä
- Olympiapuisto
- Keskustan kulttuuripuisto
- Liittyminen historiallisten puistojen ketjun kautta mereen
- Sisälahti
- Joki
- Puro ja muu pienvesi

Vetovoimatekijät

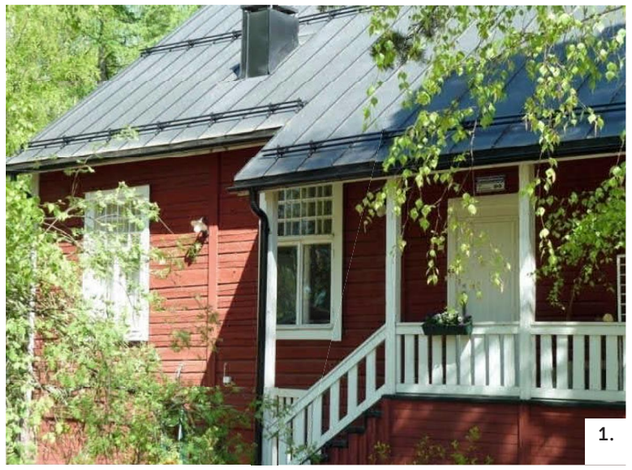
- Ydinalue
- Vetovoimakohteet (alueet)
- Vetovoimakohteet (yksittäiset)
- Julkiset kulttuurirakennukset
- Helsingille tyypillinen maisemanäkymä
- Pääreitti
- Viherlinjayhteys
- Parannettava tunneliyhteys

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

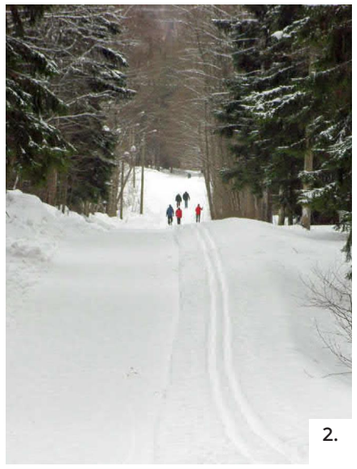
Vetovoimatekijöitä

Kuvia Keskuspuiston vetovoimakohteista

1. Maunulan maja, kuva: Jyri Hirsimäki
2. Hiihtolatuja Keskuspuistossa,
kuva: Jyri Hirsimäki
3. Lokakuinen Töölönlahti,
kuva: Elina Lindholm
4. Keskuspuiston upeaa metsäluontoa,
kuva: Jun Yang
5. Kaupunginpuutarha,
kuva: Jyri Hirsimäki

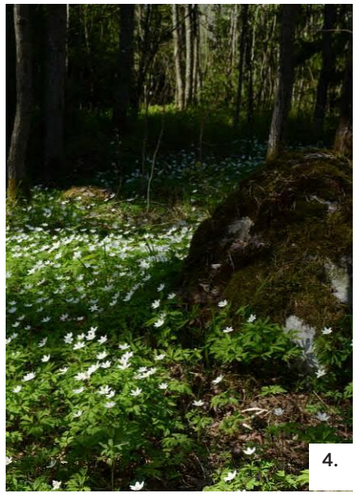
1.

2.

3.

4.

5.

Toiminnot

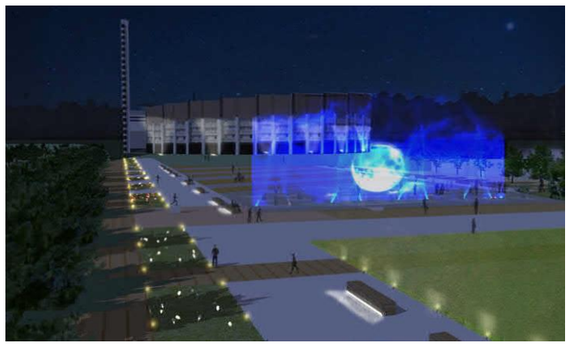

MITÄ JOS...

1 ...Haaganpuro, kaupunkibulevardin uniikit rakennukset ja Keskuspuiston metsämaisema muodostaisivat yhdessä vetovoimaisen kokonaisuuden? Pohdiskelua diplomityössä, liite 9.

MITÄ JOS...

2 ...Mäntymäen kenttä olisi eteläosaltaan vihreää nurmipintaa tapahtumiin, oleskeluun ja peleihin? Pohjoisosan vesiaiheeseen voitaisiin valotaidetapahtuman osana heijastaa elokuvia tai valotaideteoksia vesisumusta syntyvälle valkokankaalle.

MITÄ JOS...

3 ... alikulut nimettäisiin orientoitumisen helpottamiseksi ja niitä kehitettäisiin viihtyisämmiksi esimerkiksi valaistuksen avulla?

MITÄ JOS...

...Paloheinän huipulla olisi näkötorni? 5

MITÄ JOS...

4 ... Töölönlahdelta radan ali Kaisaniemenrantaan pääsisi osittain vedenalaista rakennetta pitkin?

MITÄ JOS...

6 ...Mäntymäen kenttä olisi ”Olympiapuisto”? Olympiarenkaiden inspiroima rakennusrivistö kojuja ja paviljonkeja reunustaisi sitä itäpuolelta ja tilaa olisi myös julkiselle rakennukselle. Paavo Nurmen patsaan kohtaa korostettaisiin vesiaiheella ja aukiopintaa jaksotettaisiin väriaihein. Ks. Liite 10.

Kehitettävät kohteet

Tärkeimmät kehittämiskohteet

- Uusi yhteystarve
- Yhteyksien parantaminen väylien ali/yli
- Yhteyden parantamistarve
- Vesiliikenteen yhteystarve

① Niskalantilan ja Haltialan kartanon virkistystoimintojen kehittäminen

② Tuomarinkylän kartanon miljöön ja kaupunginosapuiston kehittäminen

③ Savelanpuiston toiminnallinen kehittäminen

④ Helsinkipuiston keskeisen alueen kehittäminen kokonaisuutena kutsuvaksi porttiaiheeksi ja matkailukeskukseksi.

⑤ Hermannin rantapuiston toiminnallinen kehittäminen mm. kahvilatoiminta

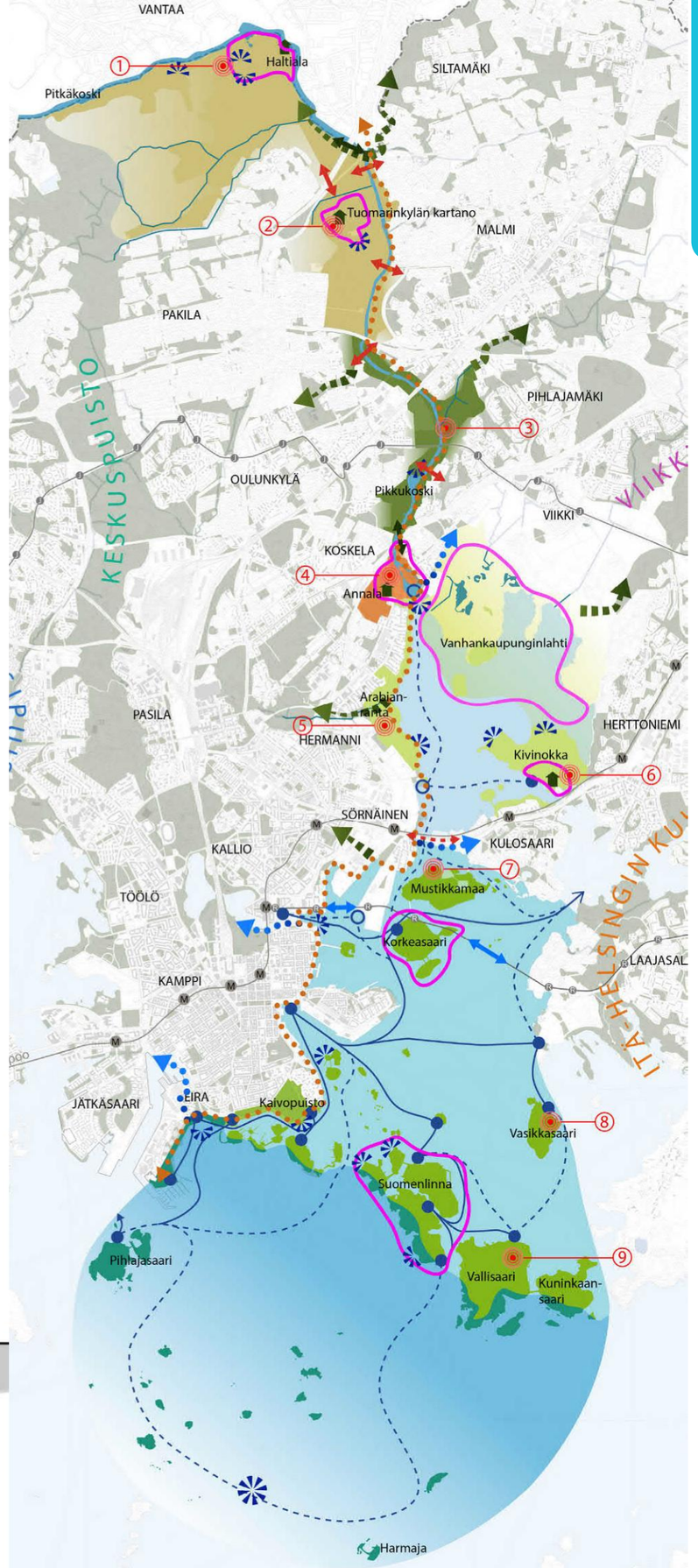
⑥ Kivinokan kehittäminen julkiseksi virkistysalueeksi ja Helsinkipuiston itäiseksi portiksi

⑦ Mustikkamaan virkistysmahdollisuuksien monipuolistaminen

⑧ Kehittyvä sauna- ja majasaari

⑨ Vallisaaren ja Kuninkaansaaren suunnittelu saaristomatkailu- ja retkeilykohteiksi

Helsinkipuisto

Helsingin syntymaisemat Haltialasta Harmajalle

Maisematyypit ja osa-alueiden luonne

- Kulttuurimaisema
- Jokilaakso
- Maisemallinen solmukohta /ydinalue
- Kosteikkomaisema
- Sisälahden saaret ja rannat
- Selkäveden rannat ja saaristo
- Avomerirannat ja saaristo
- Sisälahti
- Selkävesi
- Ulkosaaristo ja avomeri
- Joki
- Puro ja muu pienvesi

Vetovoimatekijät

- Vetovoimakohteet
- Kartanomiljöö
- Helsingille tyypillinen maisemanäkymä
- Pääreitti
- Viherlinjayhteys
- Pääreitin jatkuminen rantareittinä
- Suunniteltu siltayhteys ja saaristoraitiotie
- Olemassa oleva vesiliikenteen yhteys

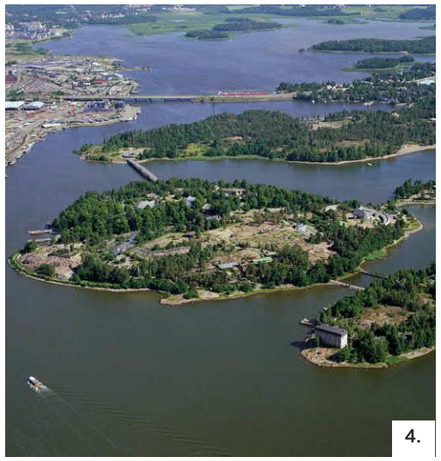
Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

Vetovoimatekijöitä

1.

2.

3.

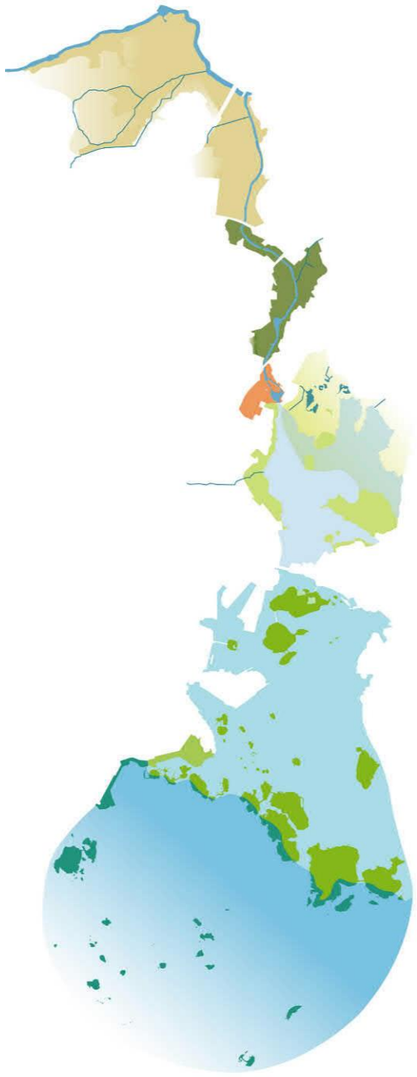

4.

5.

Kuvia Helsinkipuiston vetovoimakohteista

1. Pitkäkoski, kuva: Jun Yang
2. Tuomarinkylän kartano, kuva: Matti Eronen
3. Vanhankaupungin koski, kuva: Jun Yang
4. Korkeasaari, kuva: Helsingin kaupungin aineisto-pankki
5. Suomenlinna, kuva: Maria Jaakkola

Toiminnot

Vihersormelle ominaiset erityistoiminnot

Perustoiminnot

Liikuntatoiminnot

Tavoitteita ja ideoita

Helsinkipuiston maisema ilmentää kaupungin luonnon ja kulttuurin kerroksellisuutta.

Rantaviivat ovat kutsuvia niin Vantaanjokivarressa kuin merenrannoilla.

Helsingin edustan linnoitussaarten kierros tarjoaa merimaisemia ja kulttuurihistoriaa hyvien palveluiden äärellä.

Kuninkaansaari ja Vallisaari Helsinkipuiston uusimpina osina täydentävät virkistystarjontaa.

TIESITKÖ, ETTÄ...

1 ...Kruunusillat liittävät Korkeasaaren virkistysjatkumoon ja helpottavat sen saavutettavuutta.

Kuva: Kruunusillat, Joukkoliikenneyhteys välillä Nihti-Kruunuvuorenranta, Yleissuunnitelma 2015. WSP ja Knight Architects (+HKL, HKR)

2 ...Vallisaaren linnoituksia voidaan hyödyntää matkailuun Vallisaaren ja Kuninkaansaaren yleissuunnitelman mukaan.

Kuva: Vallisaaren ja Kuninkaansaaren yleissuunnitelma, WSP, Verstas-arkkitehdit, Tmi Lauri Putkonen &Metsähallitus, 2015

MITÄ JOS...

3 ... Haltialan kartanon haamu ilmestyisi hologrammina valotapahtumassa?

MITÄ JOS...

4 ..Korkeasaareen toteutettaisiin futuristinen sisäänkäyntirakennus kuten kilpailun voittaneessa ehdotuksessa?

Kuva: Arkkitehtiryhmä Beckmann-N'Thepe, "Beluga", 2008

MITÄ JOS...

5 ...Koskelan tunneli kunnostettaisiin avarammaksi ja valoisammaksi, vaikkapa heijastavan pinnan avulla?

Kuninkaankartanonsaari mantereisen ja mereisen osan "nivelkohtana" kehittyy vetovoimaiseksi ydinalueeksi virkistys- ja opastuspalveluineen.

Tuomarinkylän historiallisella kartanoalueella ja Vantaanjokilaaksossa pääsee eläytymään perinteisiin viljelymaisemiin. Kartanorakennus ympäröivine kulttuurimaisemineen muodostaa julkisessa käytössä olevan kokonaisuuden.

MITÄ JOS...

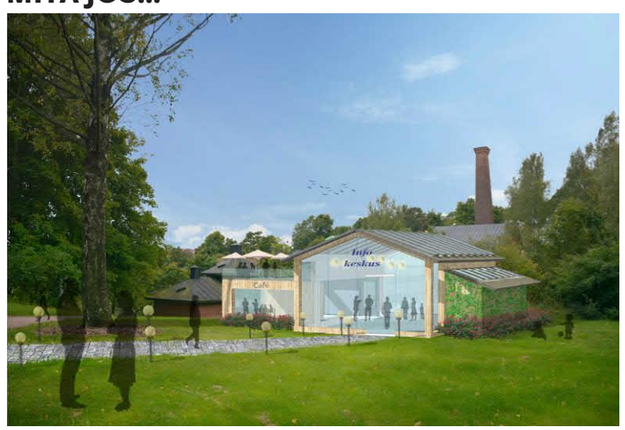
6 ... Niskalan tilan sivurakennuksia hyödynnettäisiin matkailussa ja virkistyksessä? Esimerkiksi tässä ikkunattomassa rakennuksessa voisi olla pop-up elokuvateatteri.

Uusien rakentamisalueiden puistot ja ranta-alueet täydentävät ja monipuolistavat Helsinkipuiston virkistystarjontaa.

Korkeasaari-Mustikkamaa-Hylkysaari -kokonaisuus kehittyy alueeksi, joka tarjoaa mielenkiintoista tekemistä kaikenikäisille. Alueen vetovoimaisuuteen panostetaan Kruunusiltojen toteutuessa.

Vanhankaupunginlahdenkierros esittelee arvokasta luontoa monipuolisine lajistoineen sekä kaupungin historiaa kartano- ja huvilamiljöistä työväestön virkistysperinteeseen kansanpuistoineen ja kesämajoineen.

MITÄ JOS...

7 ...Kuninkaankartanonsaaresta kehitettäisiin Helsinkipuiston portti sekä etelään että pohjoiseen, ja siellä olisi esimerkiksi infokeskus ja kahvila terasseineen?

Viikki - Kivikko

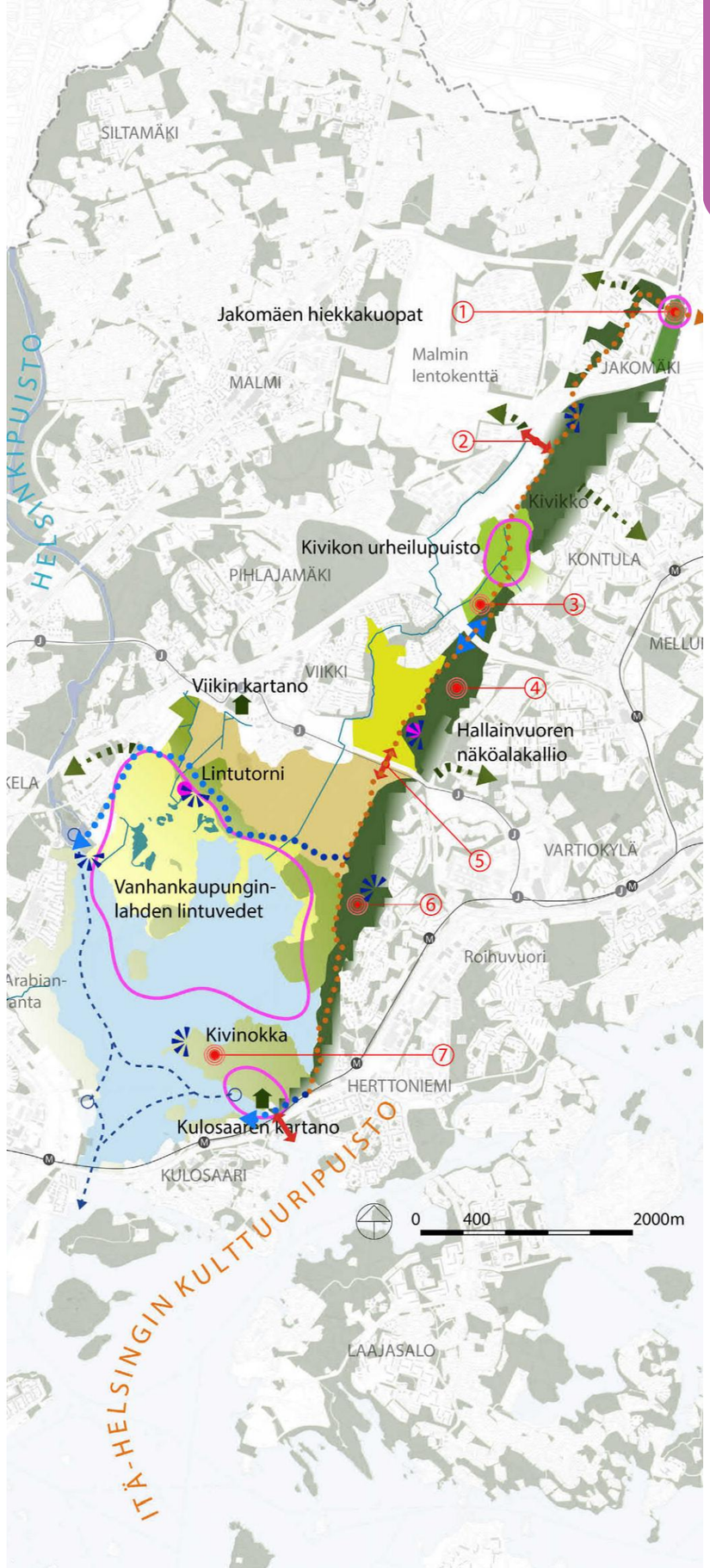
Ruovikkorannoilta kaupungin katolle

Kehitettävät kohteet

Tärkeimmät kehittämiskohteet

- Uusi yhteystarve
- Vesiliikenteen yhteystarve
- ① Jakomäen hiekkakuoppien suunnittelu ja rakentaminen virkistyskäyttöön
- ② Malmin lentokentän asuinalueen rakentumisen yhteydessä toteutettava siltayhteys Kivikkoon
- ③ Kivikon urheilupuiston rakentamattoman osan kehittäminen
- ④ Reittien toteuttaminen Hallainvuoren metsäalueelle luonnonsuojeluarvot erityisesti huomioon ottaen
- ⑤ Uuden virkistysyhteyden luominen Latokartanon jokilaakson ja Viikin peltoalueen välille
- ⑥ Länsi-Herttoniemen lähivirkistysaluetta kehitetään luonnonmukaisena alueena
- ⑦ Kivinokan kehittäminen matkailu- ja virkistysalueeksi

Maisematyypit ja osa-alueiden luonne

- Metsäinen suo- ja kosteikkomaisema
- Metsäinen selänne
- Urheilupuiston avoin maisema
- Pääosin avoin jokilaakso
- Kulttuurimaisema
- Kosteikkomaisema
- Kosteikkomaisemaa reunustavat metsäalueet
- Sisälahti
- Puro, pienvesi

Vetovoimatekijät

- Vetovoimakohteet (alueet)
- Vetovoimakohteet (yksittäiset)
- Kartanomiljöö
- Tyypillinen Helsingin näkymä
- Pääreitti ja vihersormen jatkuminen seudullisesti
- Pääreittiin liittyvä rantareitti
- Puistosiltayhteys
- Viherlinjayhteys

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

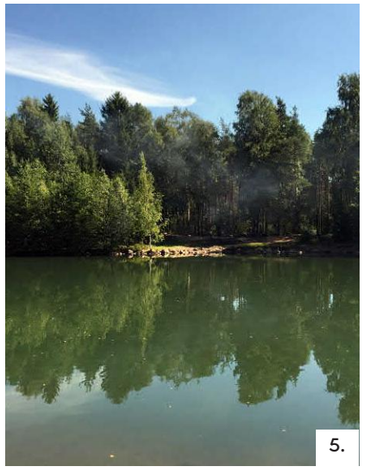
Vetovoimatekijöitä

1.

2.

3.

4.

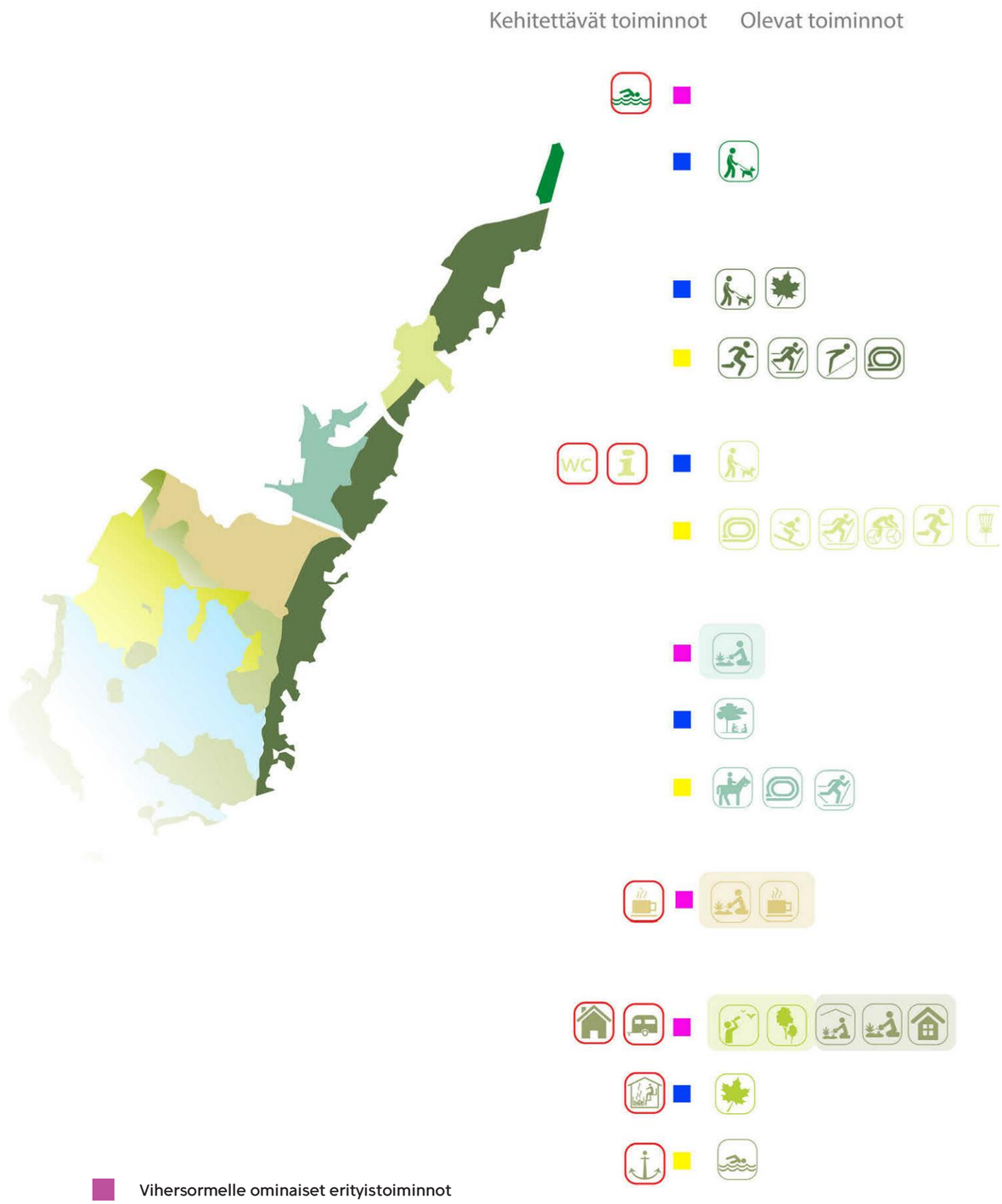

5.

6.

Kuvia Viikki-Kivikon
vetovoimakohteista

1. Vanhankaupunginlahden lintuvedet,
kuva Elina Lindholm
2. Viikin kulttuurimaisemaa,
kuva Elina Lindholm
3. Kivinokka, kuva Maria Jaakkola
4. Kulosaaren kartano, kuva Maria Jaakkola
5. Jakomäen hiekkakuopat, kuva Elina Lindholm
6. Hallainvuoren näköalakallio, kuva Ida Juurinen

Toiminnot

Vihersormelle ominaiset erityistoiminnot

Perustoiminnot

Liikuntatoiminnot

MITÄ JOS...

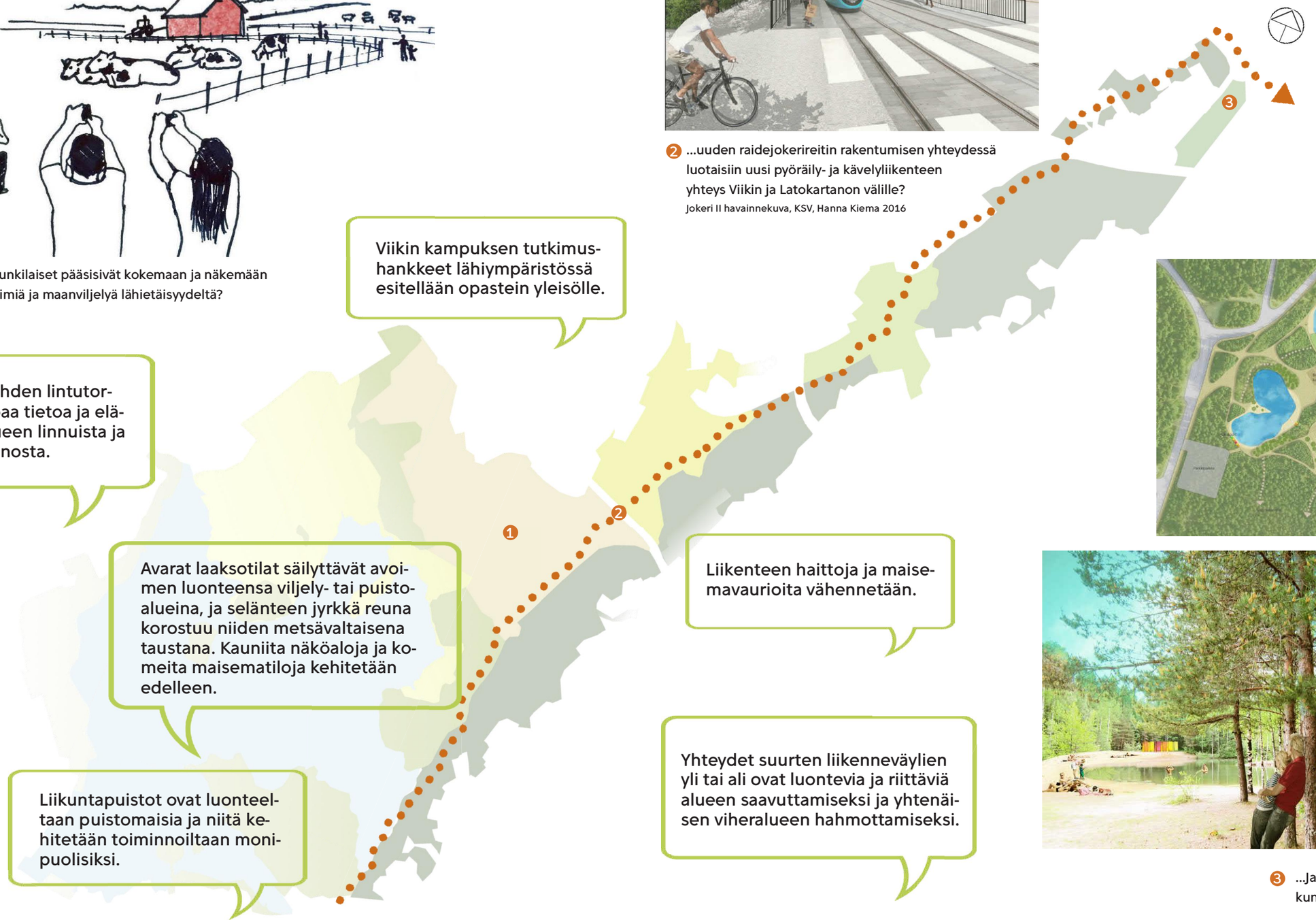
1 ...kaupunkilaiset pääsisivät kokemaan ja näkemään kotieläimiä ja maanviljelyä lähietäisyydeltä?

MITÄ JOS...

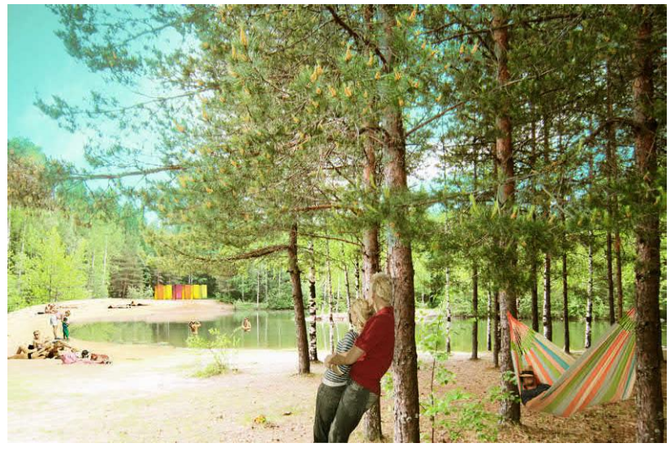
2 ...uuden raidejokerireitin rakentumisen yhteydessä luotaisiin uusi pyöräily- ja kävelyliikenteen yhteys Viikin ja Latokartanon välille?

Jokeri II havainnekuva, KSV, Hanna Kiema 2016

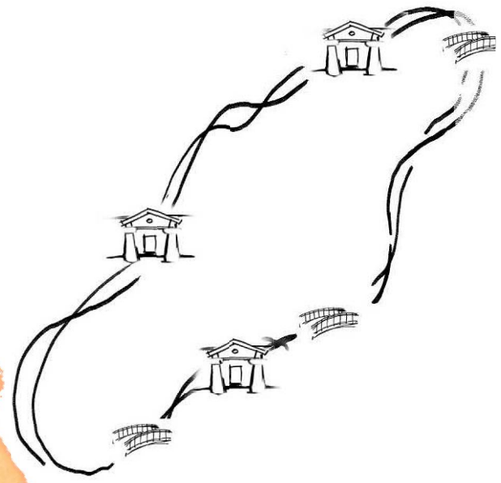

MITÄ JOS...

3 ...Jakomäen hiekkakuopat kunnostettaisiin uimapaikaksi?

Maisematyypit ja osa-alueiden luonne

- Kulttuurimaisema
- Jokilaakso
- Sisälahden saaret ja reuna-alueet
- Muut rannat ja saaristo
- Selännemetsä
- Sisälahti
- Sisälahti tai selkävesi
- Puro ja muu pienvesi

Vetovoimatekijät

- Vartiosaaren rannat tulevaisuuden ydinaluetta
- Vetovoimakohteet(alueet)
- Vetovoimakohteet(yksittäiset)
- Pääreitti
- Viherlinjayhteys
- Pääreitin jatkuminen rantareittinä
- Suunniteltu siltayhteys
- Olemassa oleva vesiliikenteen yhteys
- Kartanomiljöö
- Helsingille tyypillinen maisemanäkymä

Kehitettävät kohteet

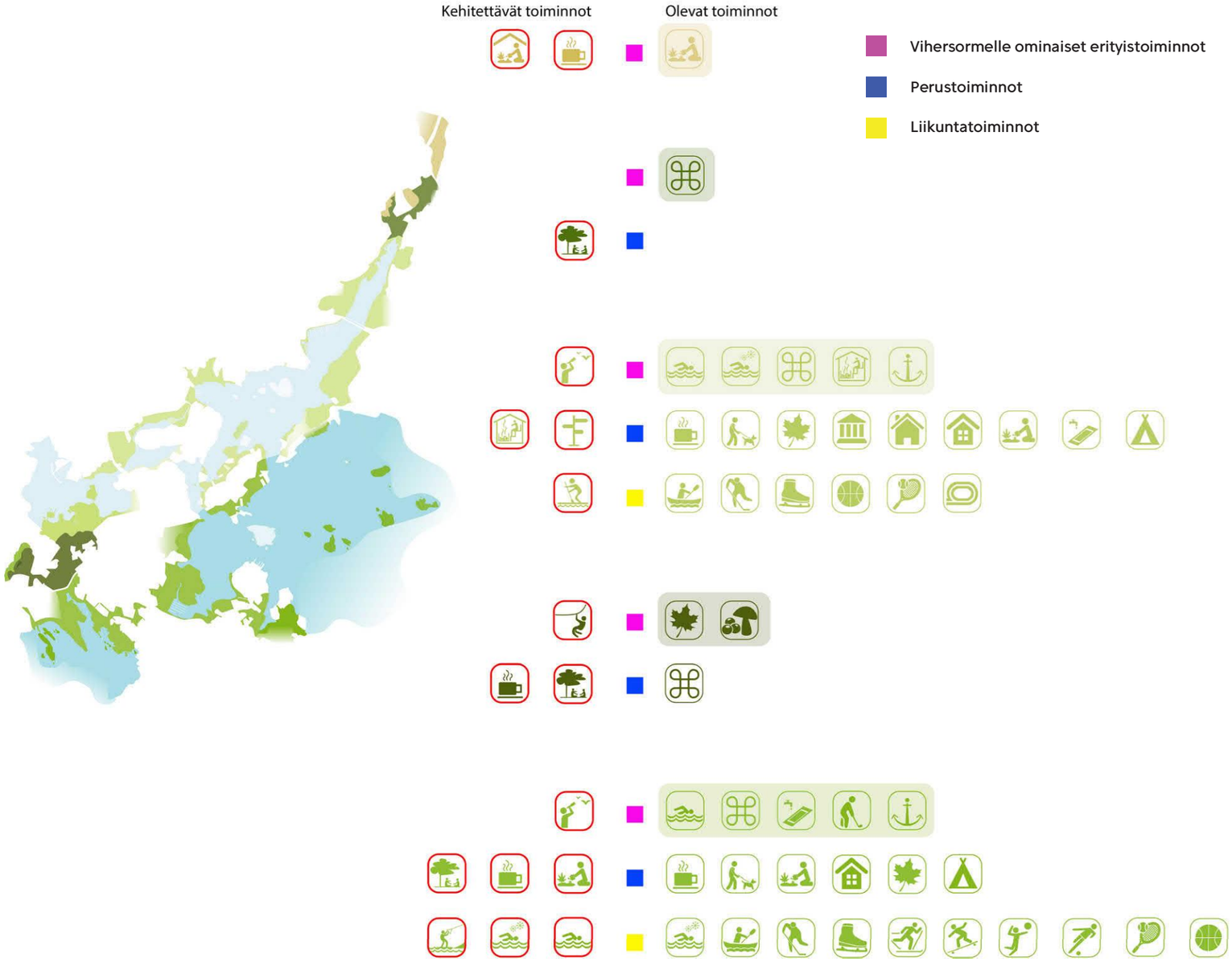
- Uusi yhteystarve
- Yhteyksien parantaminen väylien ali/yli
- Vesiliikenteen yhteystarve
- ① Täydennysrakentamisen yhteydessä huomioitava näkymäakseli meren ja puiston vällilä
- ② Pääreitin vahvistaminen opasteiden avulla
- ③ Pääreitin parantaminen, sovittaen maisemaan ja luontoarvoihin
- ④ Vartiosaaren rannat osaksi kulttuuripuistoa
- ⑤ Elsankallio perinnekyläksi
- ⑥ Aittasaaren luontokohde osaksi rannan puistoketjua

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

Itä-Helsingin kulttuuripuisto

Kartanoiden ja kapeiden merenlahtien kierros

Vetovoimatekijät ja toiminnot

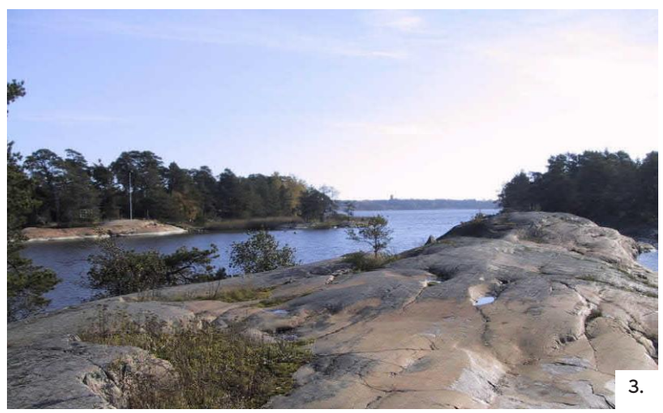

Kuvia Itä-Helsingin kulttuuripuiston
vetovoimakohteista

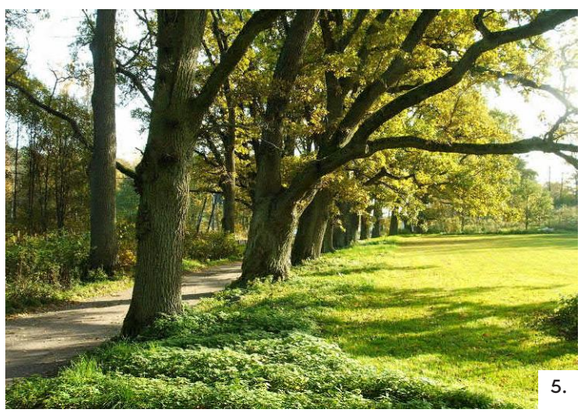
1. Tullisaaren kartanopuisto, kuva: Maria Jaakkola
2. Aino Acktén huvila Tullisaaressa, kuva: Helsingin kaupungin aineistopankki, Tuulikki Holopainen, 2008
3. Merimaisemaa kulttuuripuiston varrelta, kuva: Mervi Nicklen
4. Stansvikin kartano, kuva: Anu Lamminpää
5. Stansvikin kartanon tammikujanne, kuva: Mervi Nicklen

1.

2.

3.

4.

5.

Tavoitteita ja ideoita

Helsingin merellinen kartano- ja huvilakulttuuri näkyy ja esittäytyy vihersormen varrella. Kartanoympäristöt tarjoavat kulttuurielämyksiä ja virkistystä julkisessa käytössä.

Helposti saavutettava, kartanoita yhdistävä pääreitti kulkee koko vihersormen ympäri.

Siirtolapuutarha- ja viljelypalstatoiminta täydentyy. Huvila- ja kartanopuutarhat rikastavat puutarhakulttuuria, kun ne kunnostetaan entiseen loistoonsa osana uusia ja tiivistyviä kaupunginosia.

Rantojen puistoalueet kehittyvät toiminnallisiksi ja kutsuviksi ”olohuoneiksi”.

MITÄ JOS...

1 ...Vartiokylänlahtea kiertävän reitin varrella olisi lisää kahviloita, ravintoloita, museoita jne. vanhoissa kauniissa rakennuksissa upean maiseman äärellä?

MITÄ JOS...

3 ..Vartiosaaressa olisi tällainen venesatama?
Vartiosaaren virkistyksen yleissuunnitelma 2016

Rantareitillä on tasaisin välimatkoin vesiliikenteen satamia ja palveluita. Julkisia rantautumispaikkoja on tiheässä.

MITÄ JOS...

2 ...laiturimainen virkistysreitti yhdistäisi Kruunuvuorta ja Kruunuvuorenrantaa?
Kuva: Verstas Arkkitehdit ja WSP

MITÄ JOS...

4 ... pienten salmien yli rakennettavien uusien siltojen avulla saataisiin lahden ympäri kiertävää reittiä paremmin saavutettavaksi?

Sillat tai niitä väliaikaisesti korvaava kesälossiliikenne tukevat ympärysreitin toimivuutta. Teemareiteillä (kulttuuri, luonto) on opastetauluja ja -karttoja.

Kehitettävät kohteet

Tärkeimmät kehittämiskohteet

Vesiliikenteen yhteystarve

Uusi yhteystarve

① Vuosaaren huipun ja Mustavuoren eteläosasta Itä-Helsingin talviliikuntakeskus kaikenikäisille

② Virkistysreitin rakentaminen Porslahden-puistosta Vuosaaren huipun ja Mustavuoreen suuntaan

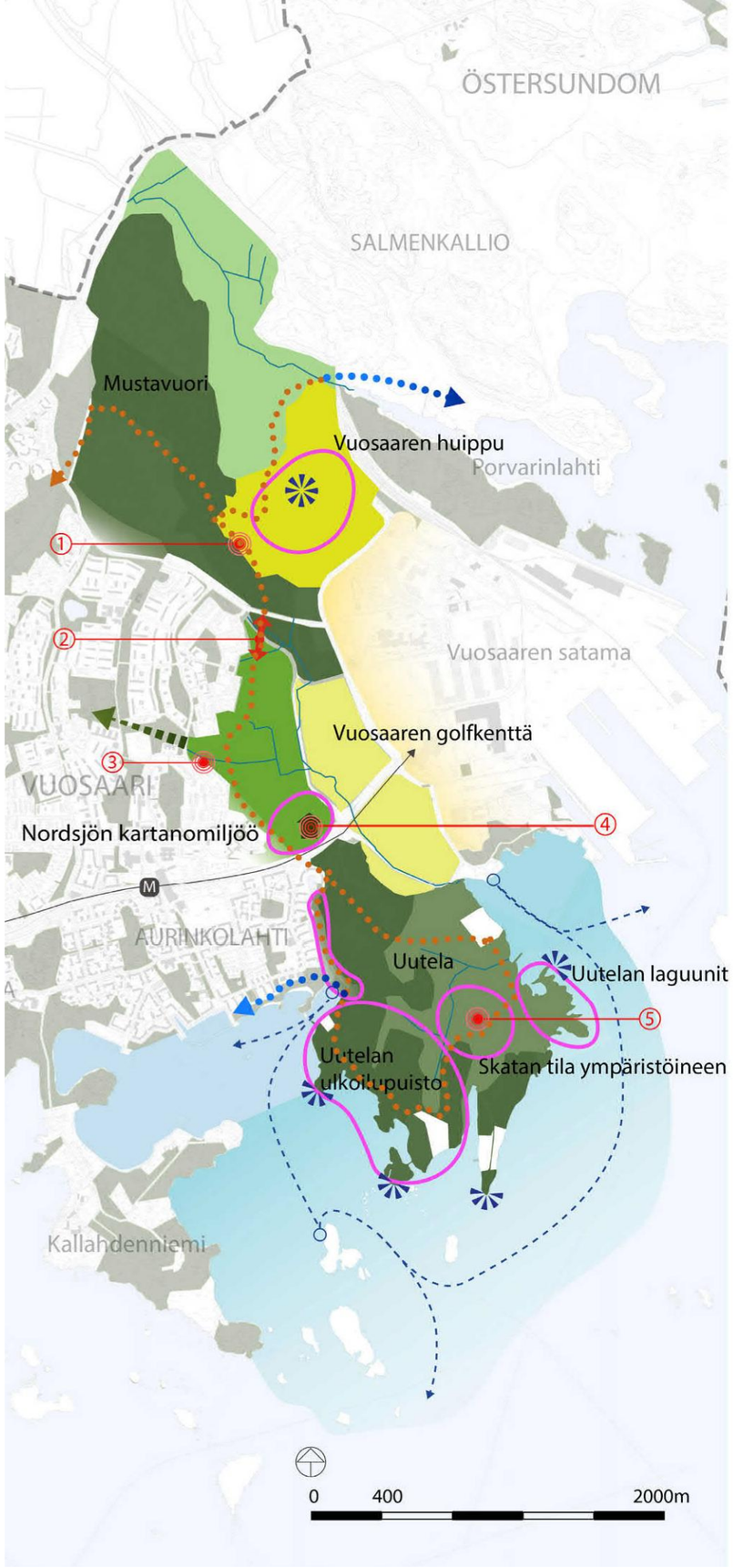
③ Puiston reunavyöhykkeen kehittäminen

④ Nordsjön kartanon säilyttäminen virkistyskäytössä

⑤ Skatan tilan ylläpidon mahdollistaminen, tilan ympäristön säilyttäminen avoimena ja kehittäminen virkistyskäyttöön.

Vuosaaren ulkoilupuisto

Uutelasta Vuosaarenhuipulle

Maisematyypit ja osa-alueiden luonne

- Puoliavoin jokilaakso
- Metsäinen kallioselänne
- Avoin täyttömäen maisema
- Kartanopuiston, urheilupuiston ja palstaviljelyalueen maisemallinen kokonaisuus
- Avoin golfkentän maisema
- Metsäinen laakso, kulttuurimaisema
- Sataman ja teollisuusalueen liittyminen maisemallisesti vihersormeen
- Sisälahti
- Selkävesi
- Puro, pienvesi

Vetovoimatekijät ja yhteydet

- Vetovoimakohteet
- Kartanomiljöö
- Helsingille tyypillinen maisemanäkymä
- Pääreitti
- Pääreitin jatkuminen rantareittinä
- Viherlinjayhteys

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

Vetovoimatekijöitä

Kuvia Vuosaaren ulkoilupuiston
vetovoimakohteista

1. Vuosaaren huippu ja sieltä avautuvat näköalat, kuva: Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto
2. Aurinkolahden ja Uutelan edustan talviset liikunta-mahdollisuudet, kuva: Mervi Nicklen
3. Uutelan kanavan rannat, kuva: Maria Jaakkola
4. Skatan tila ympäristöineen Uutelassa, kuva: Mervi Nicklen
5. Uutelan kalliorannat, kuva: Mervi Nicklen

1.

2.

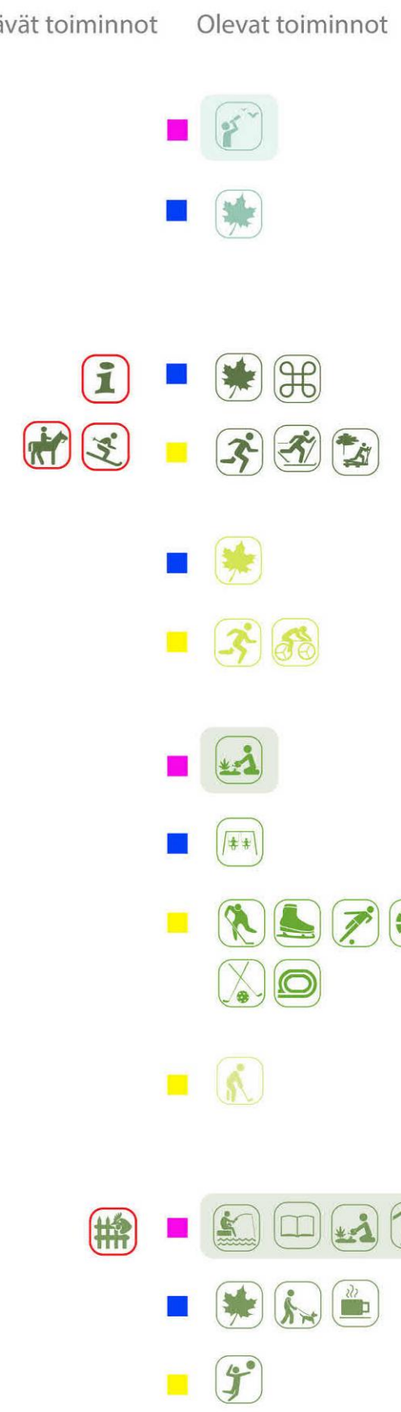

3.

4.

5.

Toiminnot

Vihersormelle ominaiset erityistoiminnot

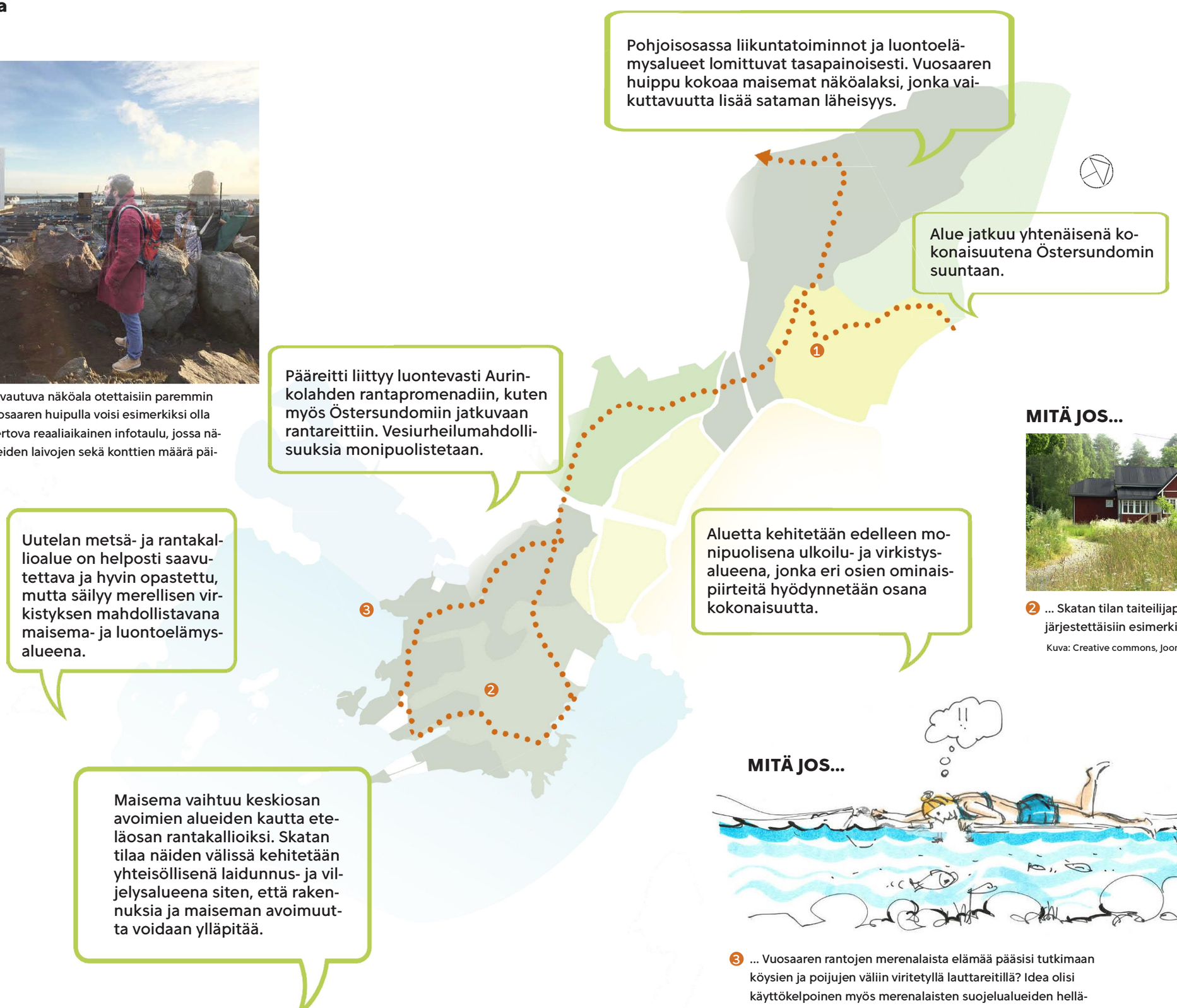
Perustoiminnot

Liikuntatoiminnot

MITÄ JOS...

1 ...Vuosaaren satamaan avautuva näköala otettaisiin paremmin osaksi vihersormea? Vuosaaren huipulla voisi esimerkiksi olla Vuosaaren satamasta kertova reaaliaikainen infotaulu, jossa näkyisi lähteneiden ja tulleiden laivojen sekä konttien määrä päivän aikana.

MITÄ JOS...

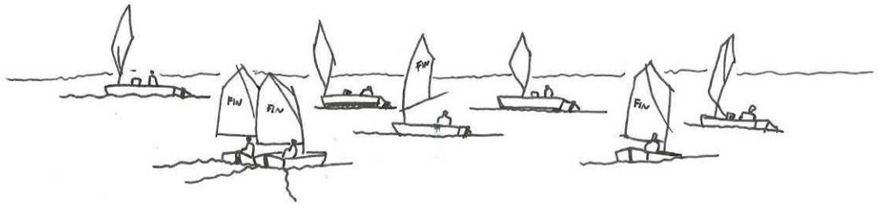
2 ... Skatan tilan taiteilijaperinne jatkuisi ja siellä järjestettäisiin esimerkiksi taideleirejä?

Kuva: Creative commons, Joonas Suominen, 2014

MITÄ JOS...

3 ... Vuosaaren rantojen merenalaista elämää pääsisi tutkimaan köysien ja poijujen väliin viritetyllä lauttareitillä? Idea olisi käyttökelpoinen myös merenalaisten suojelualueiden hellävaraiseen tarkasteluun esimerkiksi Kallahden uimarannan läheisyydessä.

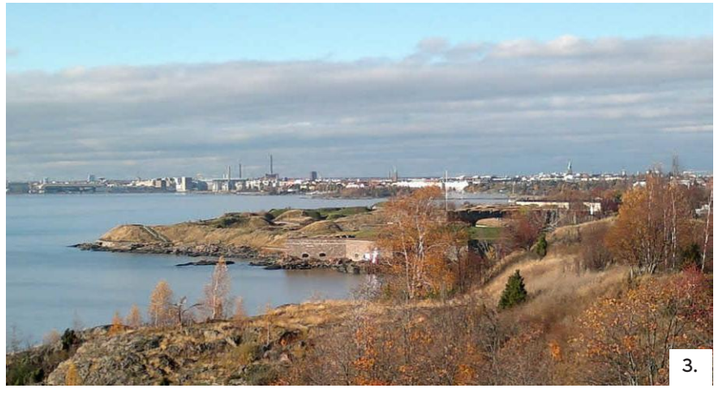

1.

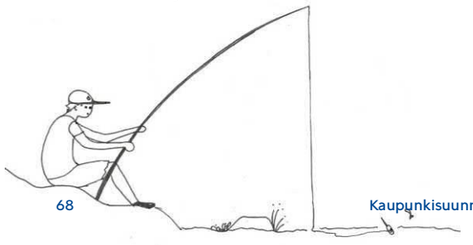
2.

3.

Kuvia Sinikämmenen vetovoimakohteista

1. Kantakaupungin siluetti mereltä,
kuva: Anu Lamminpää
2. Tall Ships race Helsingissä,
kuva: Maria Jaakkola
3. Vallisaari, kuva: Maria Jaakkola
4. Hernesaaren rantaa,
kuva: Maria Jaakkola

Merellinen Helsinki Sinikämmen rantareitteineen

4.

Helsingin merialueet, rannat ja saaristo muodostavat Sinikämmenen, joka on osa viher- ja virkistysalueiden runkoa.

Aukeaman s. 70-71 kartalla on luonnehdittu Sinikämmenen maisemaa ja merkitystä kaupungin viher- ja virkistysalueiden kokonaisuudessa. Kartalla tärkeimmiksi kehittämiskohteiksi nousevat yhtenäisen, kaikille avoimen rantareitin toteuttaminen, saarten avaaminen virkistyskäyttöön ja vesireittiliikenteen kehittäminen.

Sivujen s. 72-73 ja s. 74-75 kartoilla on tutkittu merellisiin alueisiin liittyviä palveluita, tunnistettu alueellisia kehittämisprofiileja ja esitetty ohjeellisia paikkoja puuttuville palveluille ja toiminnoille. Sinikämmeneen liittyviä palveluita tutkitaan tarkemmin Kaupunkisuunnitteluvirastossa Merellisten alueiden yleissuunnitelmassa.

Tavoitetila

- Merellinen Helsinki on helpommin kaupunkilaisten ulottuvilla ja koettavissa, myös julkisella liikenteellä. Hyvin saavutettavia merellisiä virkistysalueita ja virkistyskäyttöön avattuja saaria on lukuisia. Toimiva vesiliikenne mahdollistaa ”saarihyppelyn”. Saaret ja ranta-alueet tarjoavat tasaisin välimatkoin virkistyspalveluita.

- Helsinkiläiset merenrantasilhuetit muodostavat kauniin rantajulkisivun vesialueiden suunnalta. Rantojen julkiset ulkotilat liittyvät luontevasti muuhun viher- ja virkistysverkostoon ja muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden rakentamisalueiden kanssa.

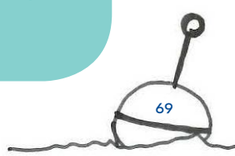
- Merenlahtien luonteenomaisia piirteitä hyödynnetään täysipainoisesti ulkoilu- ja virkistyskäyttöön. Erityisesti Länsipuiston ja Itä-Helsingin kulttuuripuiston alueella on tarjolla omaehtoisen vesillä liikkumisen palveluita.

- Arvokasta saariston kulttuurirakennusperintöä on säilytetty toimivana osana virkistys- ja matkailupalveluverkkoa.

- Hienon merimaiseman äärelle pääsee kaikkialla kaupungin rannoilla yhtenäisiä ja helposti löydettäviä rantareittejä pitkin. Rantareitit ovat viihtyisiä ja vetovoimaisia. Niiden luonne määräytyy ympäristönsä mukaan. Pääreitti on selkeä, käyttökelpoinen ja puistomaiseen ympäristöön sopiva. On myös reittejä rauhoittumiseen ja tunnelmointiin.

- Venesatamat ja veneiden talvisäilytysalueet ovat laadukkaasti rakennettuja ja hoidettuja alueita, jotka eivät estä rantojen virkistyskäyttöä.

- Helsingissä on edelleen runsaasti niin ekologisesti kuin virkistyksellisesti tärkeitä luonnonrantoja. Puisto- ja luonnonrannat toimivat sopeutumisvyöhykkeinä ilmastonmuutokseen varautumisessa.

Sinikämmen rantareitteineen

Kehittämisen lähtökohdat ja pääperiaatteet

Saariston vyöhykkeet, maisemallinen ja toiminnallinen luokittelu

- Sisälahdet
- Selkävedet
- Ulkosaaristo
- Avomeri

- Luonnonranta
- Rakennettu ranta

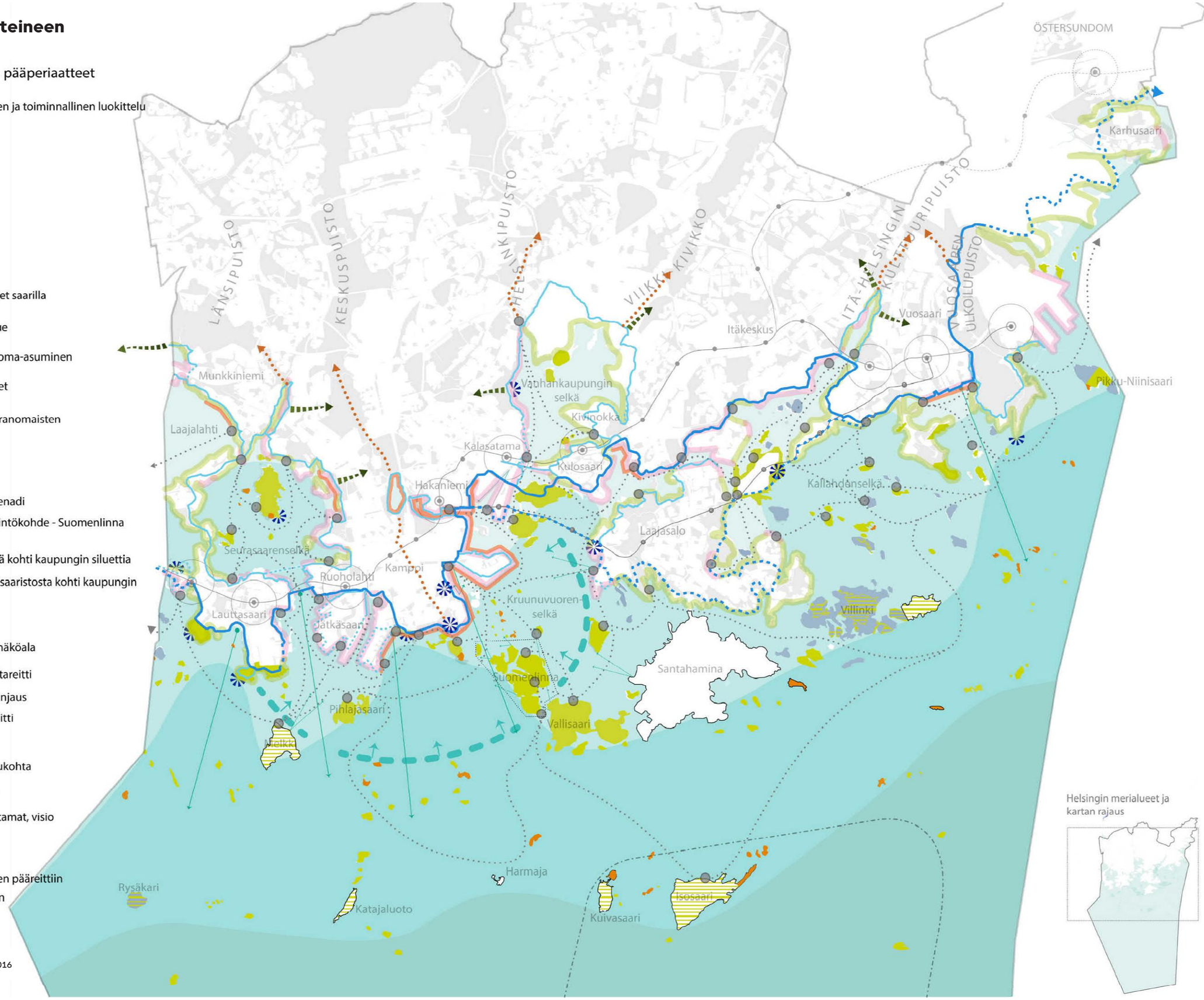
- Merelliset virkistysalueet saarilla
- Kehitettävä virkistysalue
- Yksityinen virkistys ja loma-asuminen
- Rajoitetun käytön saaret
- Puolustusvoimien ja viranomaisten käytössä olevat saaret

Vetovoimatekijät ja yhteydet

- Merkittävä rantapromenadi
- UNESCO maailmanperintökohde - Suomenlinna
- Tärkeä näkymä mereltä kohti kaupungin siluettia
- Tärkeä näkymäsektori saaristosta kohti kaupungin siluettia
- Avomerivista
- Merkittävä merellinen näköala
- Olemassaoleva päärantareitti
- Tuleva päärantareitin linjaus
- Olemassaoleva rantareitti
- Tuleva rantareitti
- Meri / metrolinja solmukohta
- Tuleva saaristoraitiotie
- Vesiliikennereitit ja -satamat, visio
- Tuulivoima-alue

- Liittyminen vihersormen pääreittiin
- Liittyminen viherlinjaan

0 400 2000m

Helsingin merialueet ja kartan rajaus

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

Sinikämmen - luonto- ja kulttuurikohteet, toiminnot ja palvelut

Maisemallinen luokittelu

- Mereen liittyvä viheralue
- Merelliset virkistyssaaret
- UNESCO:n maailmanperintökohde - Suomenlinna

Oleva kohde tai toiminto:

- Luonnonnähtävyydet ja luontokohteet
- Näköalapaikka
- Lintutorni
- Kulttuurinähtävyys
- Leikkipuisto
- Kahvila, ravintola tai kioski
- Sauna
- Matonpesupaikka
- Vierasvenesatama
- Uimapaikka / talviuimapaikka *
- Melonta & venevuokraus
- Sup-lautailu
- Wakeboard-rata
- Luistelu merenjäällä
- Koirapuisto tai -aitaus

Mahdollinen lisättävä palvelu tai toiminto, sijainti ohjeellinen:

- Vierasvenesatama tai käyntilaituri
- Uimarannat ja vesiurheilu
- Kahvila, ravintola tai kioski
- Sauna

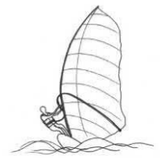
- Vesiliikenteen reitti- ja yhteyspistevisio
- Päärantareitti / täydennettävä yhteys
- Rantareitti / täydennettävä yhteys

0 400 2000m

VISTRA II / Ympäristötoimisto / 2016

LÄNSIPUISTO
KESKUSPUISTO
HELSINKIPUISTO
VIIKKI-KIVIKKO
Laajalahti
Munkkiniemi
Pikku-Huopalahti
Meilahti
Kuusisaari
Lehtisaari
Seurasaari
Mustasaari
Pohjas
Seurasaarenselkä
Taka-Töölö
Etu-Töölö
Hietaniemi
Hakaniemi
Kamppi
Ruoholahti
Kruunuhaka
Hanasaari
Kalasatama
Vanhakaupunki
Viikinranta
Toukola
Lammassaari
Vanhankaupunginlahti
Kivinokka
Leposaari
Herttoniemenranta
Kulosaari
Killingholma
Mustikkamaa
Tullisaari
Laajasalo
Korkeasaari
Hylkysaari
Kruunuvuorenranta
Kruunuvuorenselkä
Katajanokka
Valkosaari
Luoto
Lonna
Vasikkasaari
Harakka
Suomenlinna
Santahamina
Nuottasaari
Vallisaari
Kuninkaansaari
Pukkisaari
Pihlajasaari
Lauttasaari
Jätkäsaari
Eira
Tiirasaari
Mäntysaari
Käärmeluodot
Sisä-Hattu
Ulko-Hattu
Melkki
Pihlajisto
Harmaakari

Sinikämmen - luonto- ja kulttuurikohteet, toiminnot ja palvelut

Kehittämisprofiilit

PIENVESIURHEILUN LAHDET
Laajalahti - Seurasaarenselkä

Alueen suojaisat lahdet ovat suotuisia pienimuotoiselle vesiurheilulle. Erityisesti nykyisin niukalti palveluita sisältävällä Lauttasaaren pohjoispuolen lahdella on hyvät mahdollisuudet lisätä siihen liittyvää tarjontaa, kuten melontaa, sup-lautailua, kanootti- ja venevuokrausta.

LUONTOARVOJEN LAHTI
Vanhankaupunginlahti

Luontoarvoiltaan merkittävällä alueella kehitetään luontomatkailuun ja virkistykseen, sekä moottorittomaan vesillä liikkumiseen liittyviä toimintoja NATURA-alueen ehdoilla. Lisäksi kehitetään yleisesti luontomatkailua tukevia palveluita, kuten kahviloita, jotka alueelta nyt puuttuvat kokonaan.

KULTTUURIARVOJEN LAHTI
Vartiokylänlahti

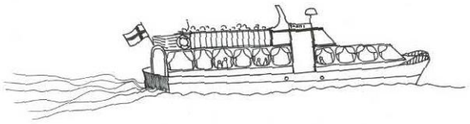
Alueen vetovoimatekijä on sen kulttuurihistoria ja lukuisat rannoille sijoittuvat kartanot. Lahden ympäri kiertävä rantareitti tehdään jatkuvaksi ja saavutettavaksi ja kartanoihin sekä niiden ympäristöön liittyvää toimintaa ja saavutettavuutta kehitetään. Myös tällä alueella reittiä tukevat palvelut, kuten kahvilat, uimarannat tai leikkipuistot, toisivat sille lisäarvoa.

SAARISTORETKEILYN ALUE
Kallahdenselkä

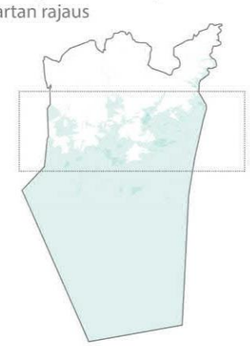
Kallahdenselällä on useita pieniä virkistykseen soveltuvia saaria, joille pääsyä vesiliikenteen yhteyksin kehitetään.

ENSIKOSKETUS HELSINKIIN
Kruunuvuorenselkä ja avomeri

Kruunuvuorenselältä ja Helsinginniemen edustalta avautuu meriteitse saapuvan vierailijan ensimmäinen näkymä kohti kaupunkia. Merialueen, rantojen, saarten, kaupungin siluetin ja Suomenlinnan muodostama kokonaisuus on sekä toiminnallisesti että visuallisesti merkittävä matkailun vetonaula, jota tulee varjella ja kehittää edelleen.

Helsingin merialueet ja kartan rajaus

0 400 2000m

VISTRA II / Ympäristötoimisto /2016

Tavoitteita ja ideoita

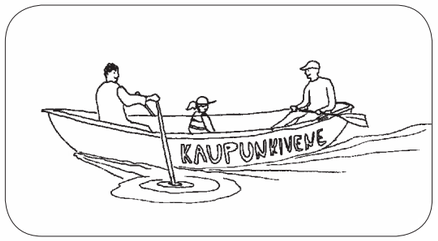
Merenrantasilhuetit muodostavat kauniin rantajulkisivun vesialueiden suunnalta.

MITÄ JOS...

1 ... Töölönlahdella olisi kelluva laituripolku?

MITÄ JOS...

... merialueisiin ja saariin pääsisi tutustumaan vuokrattavilla kaupunkiveneillä?

MITÄ JOS...

2 ...pyöräretkelle pääsisi myös vesialueilla?

Kuva: www.bonjourlife.com

Merenlahtia kehitetään niille luonteenomaisia piirteitä hyödyntäen.

Yhtenäinen ja kaikille avoin rantareitti mahdollistaa pääsyn hienon merimaiseman äärelle.

Ekologisesti ja virkistyksellisesti tärkeitä luonnonrantoja on edelleen runsaasti.

Venesatamat ja veneiden talvisäilytysalueet eivät estä rantojen virkistyskäyttöä.

Merelliset virkistysalueet ovat helposti kenen tahansa saavutettavissa julkisella liikenteellä.

MITÄ JOS...

...Helsingissä voisi harrastaa "Saarihyppelyä"?

Saariston arvokas kulttuurirakennusperintö on jatkossakin osa virkistystä ja matkailua.

MITÄ JOS...

3 ... Helsinkiin saapuvia olisi avomerellä tervehtimässä Tuulipuisto?

Kuva: KSV / Mikael Gylling

I Kantakaupungin viherlinjat

A) Helsingin syntyhistorian ikoni, ensimmäinen viherlinja, jonka merkitys kaupunkielämän kohtaamispaikkana on edelleen korostunut.

B) Hesperian Esplanadi liittää keskustan niemet, Hietaniemen ja Hakaniemen, rantojen kautta selkeäksi poikittaiseksi viherakseliksi ja jatkuu Kruunusiltojen toteuduttua aina Korkeasaareen asti.

Viherlinja vähentää radan estevaikutusta ja eroja eri kaupunginosien virkistyspalveluissa sekä tekee Helsinginniemen itä- ja länsirannan väliset virkistysalueet helpommin saavutettavaksi.

Viherlinjan toteutuminen edellyttää Töölönlahden ja Eläintarhanlahden välisen kävely- ja pyöräily-yhteyden toteuttamista Kaisaniemenpuiston ja Töölönlahden eteläosan välille.

C) Kantakaupungin Kolmas Viherlinja on kantakaupungin ytimen urbaani virkistysreitti, jonka selkiyttäminen helpottaisi radan eristämien itäisten ja läntisten kaupunginosien välistä luontevaa kulkua. Kokonaisuudessaan Rajasaaren ja Mustikkamaan välinen viherlinja on vain 4,5 km pituinen.

Vähentää radan estevaikutusta ja eroja eri kaupunginosien virkistyspalveluissa sekä tekee Helsinginniemen itä- ja länsirannan väliset virkistysalueet helpommin saavutettavaksi. Tarjoaa mielenkiintoisen ja erilaisen puistojen aukioiden ja katuympäristön ketjun Töölöstä Sörnäisiin.

Viherlinjan toteutuminen edellyttää ylikulkusiltaa Alppipuiston ja kaupunginpuutarhan välillä.

I I Lahdelta lahdelle: Iso-Huopalahti - Strömsinlahti

Viherlinja sijoittuu läntisen ja itäisen merenlahden välille. Vesielementti on läsnä myös Helsingin syntysijoilla Vanhankaupunginlahden kosken tuntumassa.

Viherlinja korostaa kantakaupungin pohjoisosan virkistysalueiden ja Itä-Helsingin virkistysalueiden yhteyttä. Sen keskiössä on laaja Viikin lintukosteikko meren rannalla ja Viikin tilan kulttuuriympäristö.

Viherlinjan toimivuudelle ei ole esteitä. Uuden suunnittelualueen kohdalla Pasilassa tulee huomioida viherlinjan jatkuvuus takaamalla turvallinen kulku jalankulkijalle miellyttävässä ympäristössä.

I I I Huipulta huipulle: Malminkartano - Vuosaaren huippu

Viherlinja yhdistää kaikki viisi vihersormea. Virkistysreittiaihio on pitkä ja sen ympäristö vaihtelee laajoista metsäisistä luontoalueista keskuksien aukioiden läpi menevään raittiin. Paikoin, esim. keskuspuiston ja Oulunkylän välillä, viherreitillä on merkitystä myös ekologisena yhteytenä.

Viherlinja tasaa kaupunginosien välisiä eroja virkistyspalveluissa avaamalla poikittaisen virkistysyhteyden ja mahdollisuuden kulkea miellyttävässä ympäristössä usein hyvin lyhyilläkin etäisyydellä oleviin, aiemmin vaikeasti saavutettavissa olleisiin kohteisiin.

Malmin lentokentän uuden asuntoalueen virkistysaluetarjonnasta halutaan mahdollisimman monipuolinen ja elämyksellinen. Virkistysalueen suunnittelun tavoitteena on yhdistää tasainen, rakentamisen ulkopuolelle jäävä puistoalue Kivikon metsäiseen ja maastoltaan vaihtelevaan viheralueeseen Lahdenväylän ylitse suunniteltavan jalankulku- ja pyöräilyliikenteen sillan kautta. Sillan rakentaminen tuo merkittäviä etuja liikkumisessa ja virkistysalueen käytössä tuleville Malmin lentokenttäalueen asukkaille sekä sitä ympäröiville jo olemassa olevien asuntoalueiden asukkaille.

Itäväylän alikulku Uussillanpuiston ja Linnanvuorenpuiston välillä parantaa huomattavasti virkistysverkoston toimivuutta ja mahdollistaa turvallisen kulun Itäväylän länsiosien suurilta asuntoalueilta meren rantaan ja Mustavuoreen.

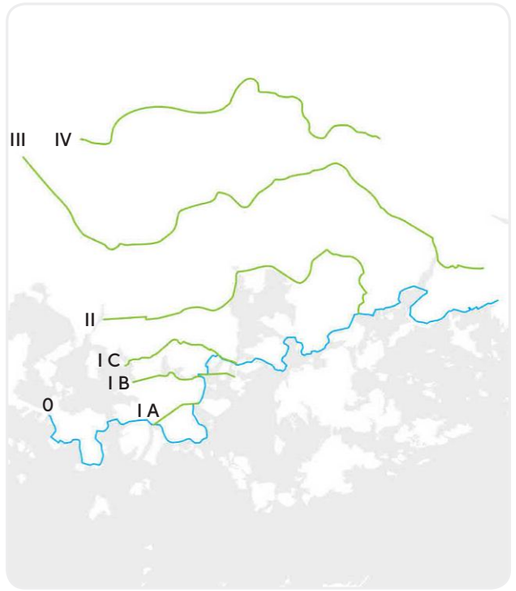
I V Kulttuurimaisemasta kaupungin katolle: Kuninkaantammi - Jakomäki

Vantaan- ja Keravanjokivarsien perinteisen kulttuuriympäristön reunoja mukaillen, sekä Suutarilan peltojen, niittyjen, metsien ja Tapulikaupungin puistojen kautta Falkullan tilalle sijoittuva viherlinja jatkuu Malmin lentokenttäalueen pohjoispuolitse Jakomäkeen.

Viherlinja tasaa kaupunginosien välisiä eroja virkistyspalveluissa avaamalla poikittaisen virkistysyhteyden ja mahdollisuuden kulkea miellyttävässä ympäristössä, parantaen saavutettavuutta.

Vantaan- Keravanjoen jokihaarassa ei ole siltaa, mikä estää koillisen kaupunginosan asukkaiden täysipainoisen Keskuspuiston ja Haltialan virkistyskäytön. Virkistysyhteyden aikaansaaminen on ratkaistavissa myös Vantaan kaupungin kanssa yhteistyössä.

Viherlinjat

Viherlinjat eli poikittaiset viheryhteydet: puistojen, aukioiden ja katujen virkistysympäristö

Viherlinjat muodostavat säteittäisten laajojen vihersormien kanssa Helsingin viheralueverkoston rungon, jota merenrantareitti ja muu Sinikämmen täydentävät. Muodostuva viher- ja virkistysalueverkosto jatkuu Espooseen ja Vantaalle.

Viherlinjat palvelevat asukkaita tarjoamalla asuinympäristön lähistöllä monipuolisten, mielenkiintoisten ja terveyttä ylläpitävien puistojen, luonnonalueiden ja kävelyraittien ketjun, joka toimii yhteytenä myös laajempaan vihersormeen.

Viherlinjat yhdistävät kaupunginosia, mikä vähentää eri alueiden välisiä eroja virkistyspalveluiden saavutettavuudessa.

Tavoitetila

- Palvelevat asukkaita tarjoamalla asuinympäristön läheisyydestä monipuolisen, mielenkiintoisen ja terveyttä ylläpitävän virkistysympäristön, jonka yhteydessä on reitti laajempaan vihersormeen.
- Muodostavat puistojen, luonnonalueiden ja kävelyraittien ketjun, jonka sisältö vaihtelee ympäristön mukaan.
- Täydentävät koko kaupungin kattavan viheralueverkoston, joka jatkuu myös Helsingin rajojen ulkopuolelle ja tarjoaa mahdollisuuden suunnitella ja kehittää yhteistä virkistysympäristöä.
- Yhdistävät kaupunginosia ja auttavat vähentämään eroja eri kaupunginosien viheraluepalveluiden tarjonnassa.

I V Kulttuurimaisemasta kaupungin katolle
Kuninkaantammi - Jakomäki

Kuninkaantammi - Haltiala - Vantaanjoen varsi - Keravanjoen varsi - Suutarila - Tapulikaupunki - Falkullan kartano - Malmin lentokenttäalue - Jakomäki

I I I Huipulta huipulle
Malminkartano - Vuosaaren huippu

Malminkartanon huippu - Mätäjoen varsi - Haaga - Keskuspuisto - Oulunkylä - Vantaanjoen varsi - Longinojan varsi- Malmin lentokenttä - Kivikko - Kontula - Mellunmäki - Vuosaaren huippu

I I Lahdelta lahdelle
Iso-Huopalahti - Strömsinlahti

Iso-Huopalahti - Tali - Niemenmäki - Pikku-Huopalahti - Keskuspuisto - Pasila - Vallila - Arabianranta - Viikinranta - Vartiokylä-Strömsinlahti

I Kantakaupungin viherlinjat

A) Hietalahden tori - Bulevardi - Esplanadinpuisto - Kauppatori

B) Hietaniemi - Hesperian esplanadi - Finlandiapuisto - Kasvitieteellinen puutarha - Hakaniemenranta - Kalasatama - Korkeasaari

C) Rajasaari - Töölö - Eläintarha - Alppila - Harju - Sörnäinen - Kalasatama - Mustikkamaa

0 Päärantareitti

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

4

Alueellinen viherverkosto

Kuva: Niina Strengell

Alueellisen viherverkoston kehittäminen

Yleiset tavoitteet

Alueellinen viherverkosto sijoittuu pääosin kaupunkirakennetta jäsentävien, laajempien viheralueiden eli vihersormien välisille alueille. Se muodostuu kaupunginosien keskeisistä toiminnallisista viheralueista eli **kaupunginosapuistoista**, asukkaiden **lähipuistoista** ja **viheryhteyksistä**.

Verkoston kehittämisessä lähtökohtina ovat asukkaiden virkistys- ja liikkumistarpeet sekä kunkin alueen ominaispiirteet, erityisesti maisema-, kulttuuri- ja luonnonarvot. Kehitetään myös ekologisia yhteyksiä luonnon ydinalueiden välillä.

Seuraavalla sivulla esitetty koko Helsingin tavoitteellinen viher- ja virkistysverkosto tarkentaa ja laajentaa yleiskaavan Virkistys- ja viherverkosto 2050 -teemakartan sisältöä. Kartta havainnollistaa verkoston jatkuvuuden kehittämistä. Nykytilanteen sekä tiedossa olevan suunnittelutilanteen kuten yleiskaavaehdotuksen rakentamisalueiden pohjalta se visioi tavoitteellista tulevaisuutta. Kartan on tarkoitus toimia lähtökohtana kunkin alueen asemakaavoituksen yhteydessä, määriteltäessä viheryhteyksien tarkempia sijainteja tai puistojen rajauksia.

"Virkistysalueet maalla ja merellä ovat helposti saavutettavissa koko Helsingin alueella. Lähivirkistysalueet ja virkistysyhteydet ovat riittäviä ja toimivia. Niin kanta- kuin esikaupungissa on monipuolista virkistystarjontaa ja mahdollisuus ulkoilmaelämään jokaiselle kaikkina vuodenaikoina."

VISTRA-VISIO

"Vanhan rinnalle syntyy uutta maisemaa; laadukasta julkista ulkotilaa uusille ja vanhoille asuinalueille."

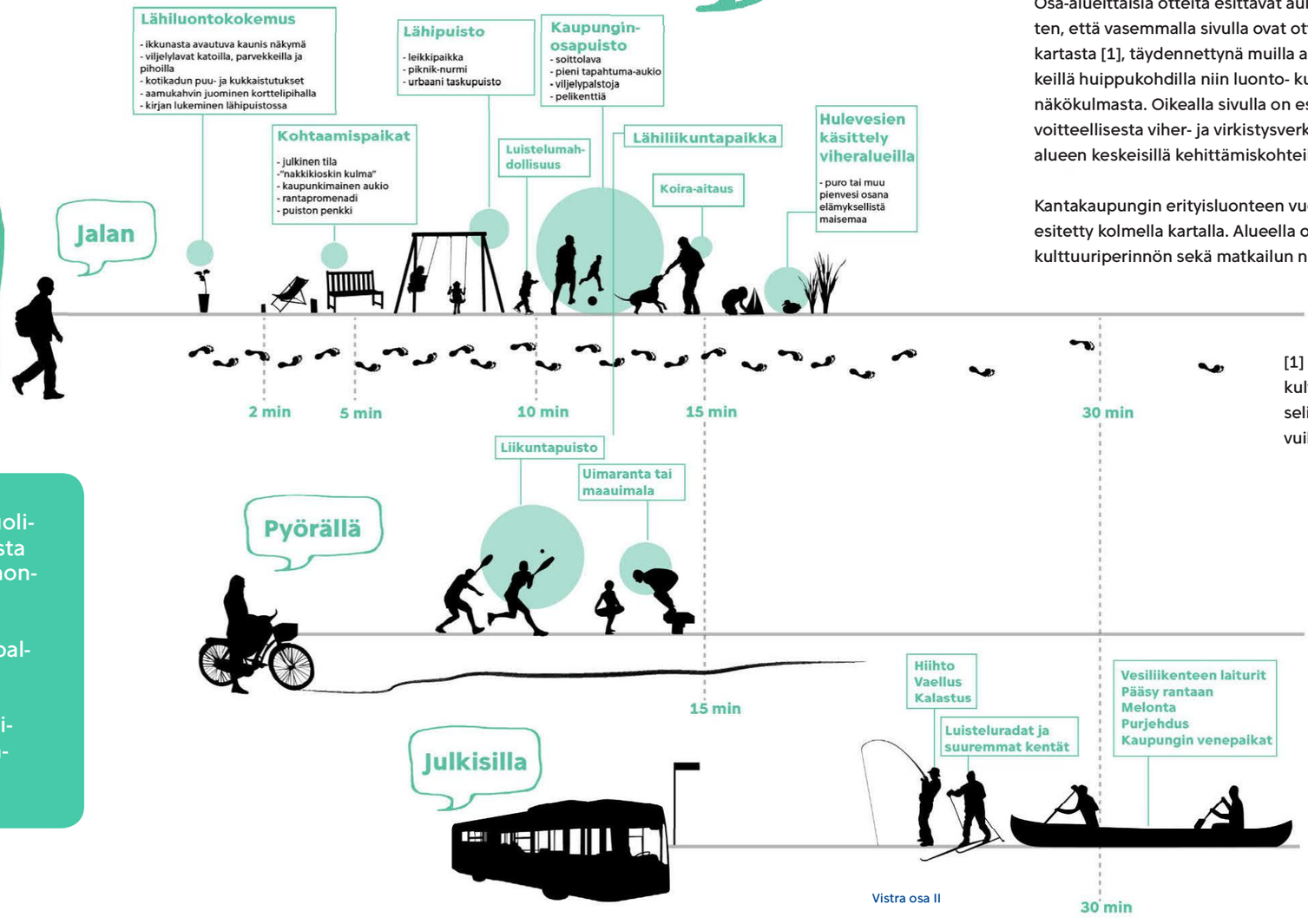
VISTRA-VISIO

"Virkistysalueet tarjoavat vapaa-ajan palveluita. Ne luovat viihtyisän, terveellisen, turvallisen ja käyttäjälleen ilmaisen ympäristön aktiiviseen kaupunkielämään lähellä kotia."

VISTRA-VISIO

Vehreät asuinalueet täydentävät viheralueverkostoa esteettisesti, ekologisesti ja toiminnallisesti.

VISTRA-VISIO

Tavoitetila

- Verkosto koostuu helposti saavutettavista ja monipuolisista viher- ja virkistyspaikoista sekä hyvin opastetuista reiteistä. Viher- ja virkistyspaikat sisältävät niin luonnonympäristöä, puistoja kuin toimintapaikkoja.
- Viherverkosto kytkeytyy saumattomasti asumista ja palveluita sisältävään kaupunkirakenteeseen.
- Viherverkosto vahvistaa kaupunginosien omaa identiteettiä ja säilyttää arvoympäristöjä osana kaupunkirakennetta

Viher- ja virkistysverkosto alueittain

Alueittaisessa tarkastelussa esitetään kunkin alueen viher- ja virkistysverkoston kehittämisen lähtökohtia, tavoitteita ja painopisteitä. Ne perustuvat alueen erityisominaisuuksiin ja luonteeseen, asemaan koko kaupungin viher- ja virkistysverkostossa sekä maankäytöksen muutoksiin tulevaisuudessa. Kartalla on tunnistettu epäjatkuvuuskohdat ja esitetty täydentämistä verkostoksi.

Kaupunkiluonnon arvot, metsäverkosto ja muut ekologiset yhteydet ovat olleet yhtenä tärkeänä lähtökohtana viherverkoston tarkastelulle.

Koko Helsingin kartan jälkeen seuraavilla sivuilla on esitetty tarkennukset kaupunginosista koostuvien osa-alueiden tavoitteellisesta viherverkostosta lännestä itään.

Osa-alueittaisia otteita esittävät aukeamat on koottu siten, että vasemmalla sivulla ovat otteet maisemakulttuurikartasta [1], täydennettynä muilla alueen identiteetille tärkeillä huippukohdilla niin luonto- kuin kulttuuriarvojen näkökulmasta. Oikealla sivulla on esitetty osasuurennos tavoitteellisesta viher- ja virkistysverkostosta, täydennettynä alueen keskeisillä kehittämiskohteilla.

Kantakaupungin erityisluonteen vuoksi asia on sen osalta esitetty kolmella kartalla. Alueella on korostettu maiseman kulttuuriperinnön sekä matkailun näkökulmia.

[1] Koko Helsingin maisemakulttuurikartta merkintöjen selityksineen on esitetty sivuilla 24-25

Suutarila - Malmi - Viikki

Pakila - Oulunkylä - Käpylä - Kumpula

Kaarela - Haaga - Munkkivuori

Mellunkylä - Vuosaari

Herttoniemi - Vartiokylä - Laajasalo

Kantakaupunki

I

II

III

IV

0 5000m

HELSINGIN KAUPUNKISUUNNITTELUVIRASTO

Kartta: VISTRA II/ KSV
/Ympäristötoimisto / 2016

Tavoitteellinen viher- ja virkistysverkosto

- Vihersormi
- Vihersormen vesialue
- Viherlinjan puisto
  Viherlinjaan liittyvä puistoketju
- Kaupunginosapuisto
- Rajoitetun käytön alueet
  siirtolapuutarha, hautausmaa, golfkenttä sekä pesimäaikana rauhoitetut luonnonsuojelualueet saarilla
- Asemakaavoitetut ja muut viheralueet
- Vihersormen pääreitti / lisättävä yhteys
- Viherlinjayhteys / lisättävä yhteys
- Viher- ja virkistysverkostoa täydentävä yhteys
- Virkistysverkostoa täydentävä yhteys kadulla
- Lisättävä viheryhteys
- Uusi eritasoyhteys
- Naapurikunnan puolelle jatkuva yhteys
- Uusi kehitettävä viheralue tai puisto
- Uusi kehitettävä kaupunginosapuisto
- Merellisen Helsingin virkistyssaaret
- Virkistyskäyttöön kehitettävät saaret
- Päärantareitti / täydennettävä yhteys
- Rantareitti / täydennettävä yhteys
- Vesiliikennesatamat ja reitit, visio

Saariston maisemavyöhykkeet:

I sisälahdet
Suojaisat lahdet rajautuvat mannerrantaan. Rakennettu maisema on vallitseva.

II selkävedet
Suojaisat tai hieman aallokolle alttiit selät rajautuvat kaupunkirakenteen hallitsemiin rantoihin. Etelässä selkiä reunustavat saaret ja saarten ketjut ovat vehreitä.

III ulkosaaristo
Laajojen, aallokon vaikutukselle alttiiden selkien ympäröimiä pienten saarten ryhmiä. Isoimmatkin saaret etäällä mannerrannasta. Kaupunki erottuu vain siluettina maisemassa.

IV avomeri
Pieniä kallioluotoja, aava merenpinta hallitsevana, ei tilaa rajaavia elementtejä. Hyvin altis aaltojen vaikutuksille.

Maankäytön keskeisimmät muutosalueet:

Helsingin uusi yleiskaava Kaupunkikaava ja osayleiskaavat

- yleiskaavan merkinnät vihersormilla: kantakaupunki tai asuntovaltainen alue.
- yleiskaavan maankäyttö-tarkastelujen alueet. *)
- muut maankäytön kehittämisen painopistealueet.

*) Helsingin yleiskaava, Helsingin keskeisimmät maankäytön muutosalueet selvitys 2015:8

Tavoitteellinen viher- ja virkistysverkosto VISTRA II

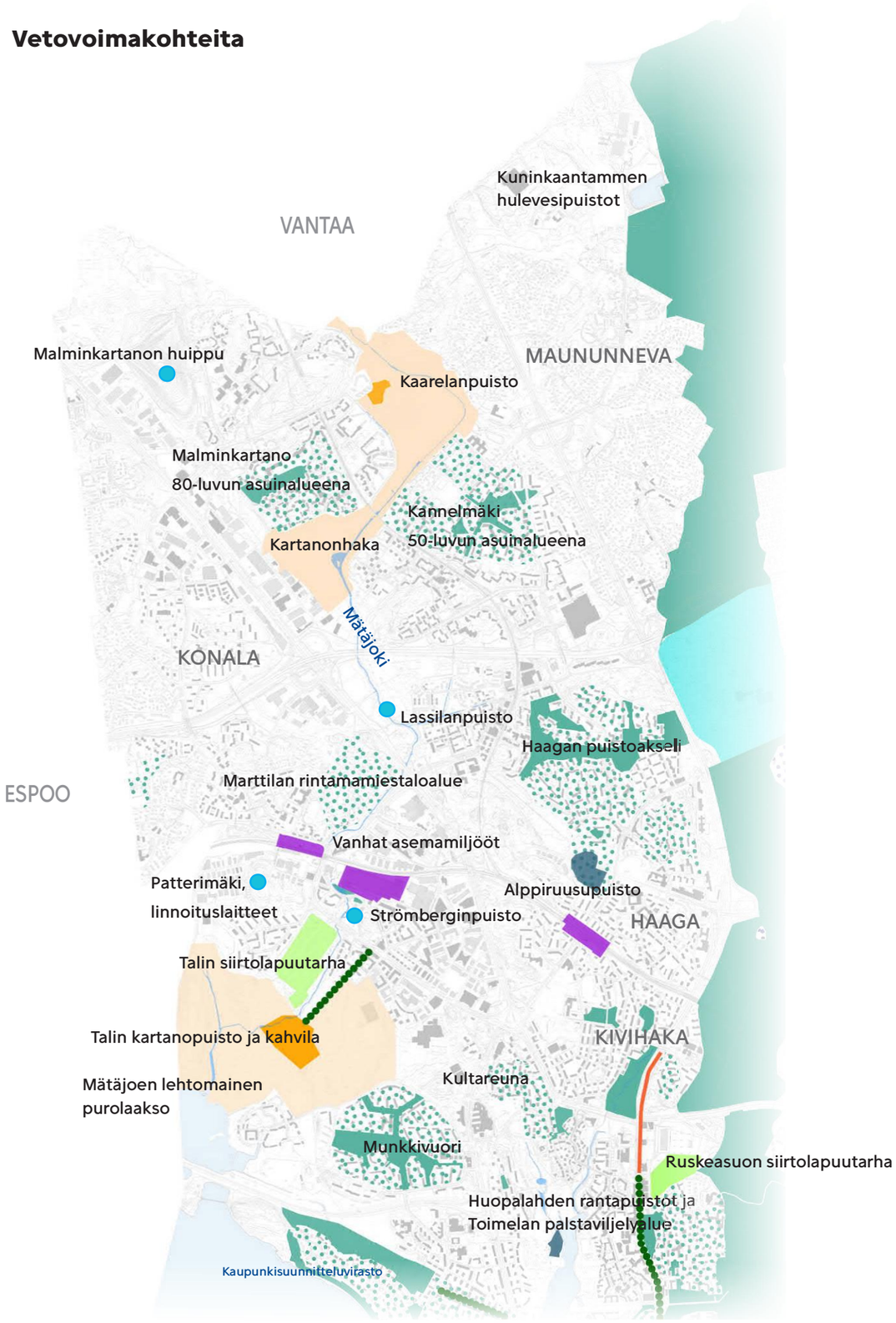
6.10.2016

Kaarela - Haaga - Munkkivuori

Läntisen alueen viheralueet tukeutuvat pitkälti Mätäjoen purolaaksoon. Länsipuistoa ympäröivillä asuinalueilla on tiivistä esikaupunkia ja paljon pieniä puistoja. Kartanomiljöiden avoimuus leimaa viheralueita.

Yhteyksiä asuinalueilta Länsipuiston vihersormelle tulee parantaa ja Mätäjoen purolaakson maisemaa eheyttää. Tiivistyvän kaupunkirakenteen viheralueiden laatutasoa tulee nostaa.

Vetovoimakohteita

Kehittämiskohteita

1. Malminkartanon täyttömäen huipun kehittäminen liikunnalliseksi keskukseksi.

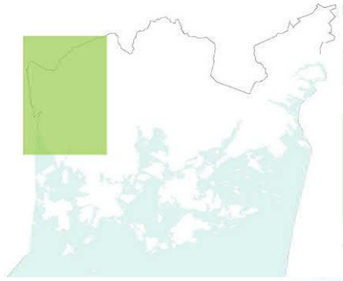
2. Malminkartanon Omenatarhan kehittäminen avoimeksi puutarhakeskukseksi.

3. Mätäjoen varren virkistysreitin kehittäminen Marttilan alueen kohdalla ja kehittyvän Valion alueen liittäminen viheralue-rakenteeseen.

4. Konalan alueen viherrakenteen eheyttäminen.

5. Vihdintien varren ekologisen yhteyden vaaliminen täydennysrakentamisen yhteydessä.

6. Rantareitin jatkuvuuden parantaminen Turunväylän kohdalla.

Karttaotteen rajaus

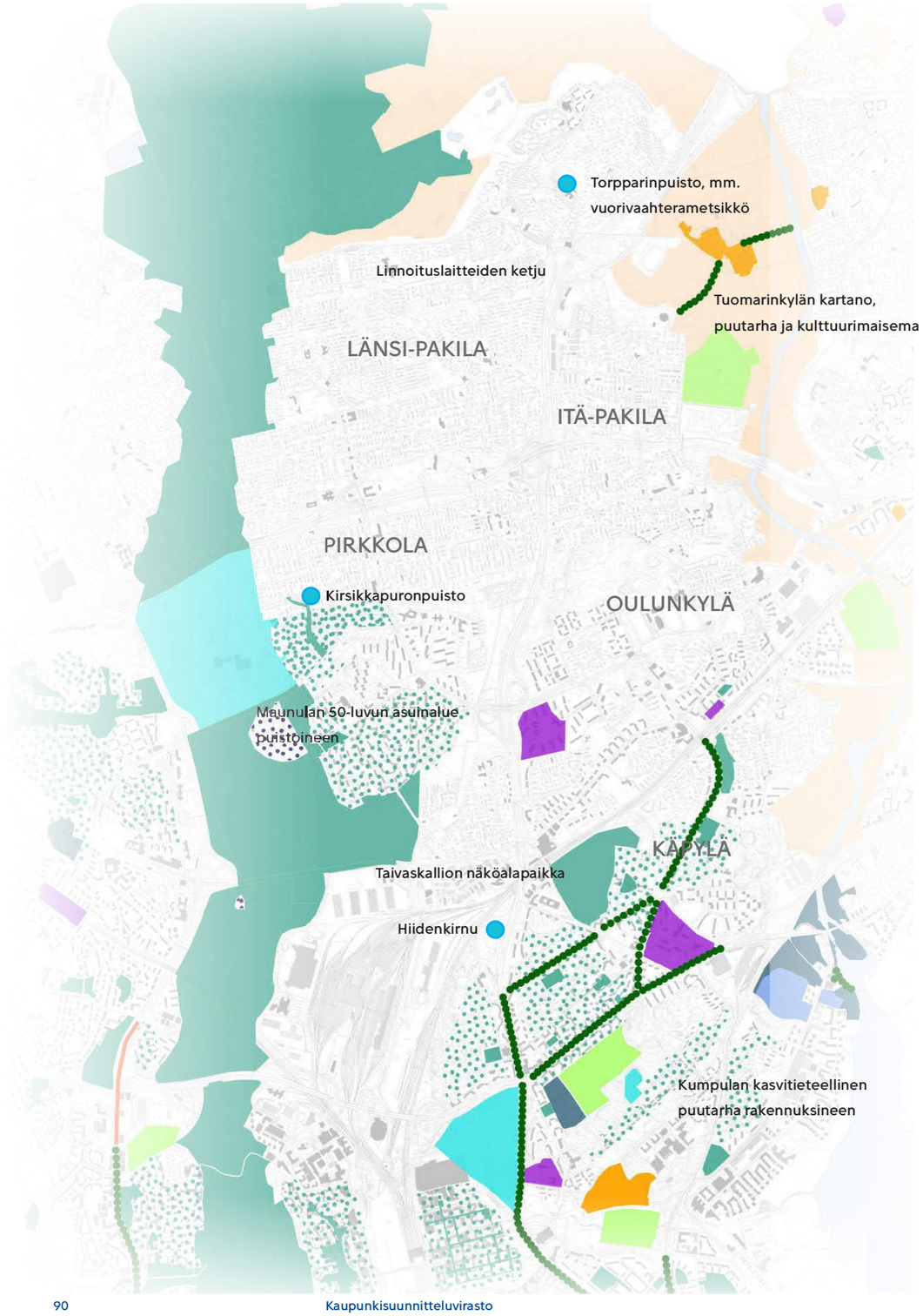
Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

Pakila - Oulunkylä - Käpylä - Kumpula

Helsinkipuiston ja Keskuspuiston välisellä alueella on paljon pientaloja, erityisesti pohjoisosassa. Poikittaiset viheryhteydet ovat kohtuullisen hyviä, mutta pohjois-eteläsuuntaisessa on puutteita.

Kaupunginosapuisto-verkostoa ja puistojen välistä viherreitistöä tulee kehittää. Vihersormien välisiä seudullisia viheryhteyksiä tulee parantaa.

Vetovoimakohteita

Kehittämiskohteita

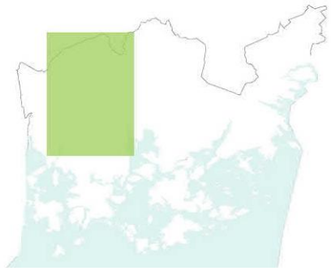
1. Yhteys Maunulanpuistosta Oulunkylän liikuntapuiston kautta Vantaanjoen rantaan.

2. Yhteys Pirttipolunpuistosta Metsälän läpi Taivaskallion puistoon ja edelleen Vantaanjoen rantaan.

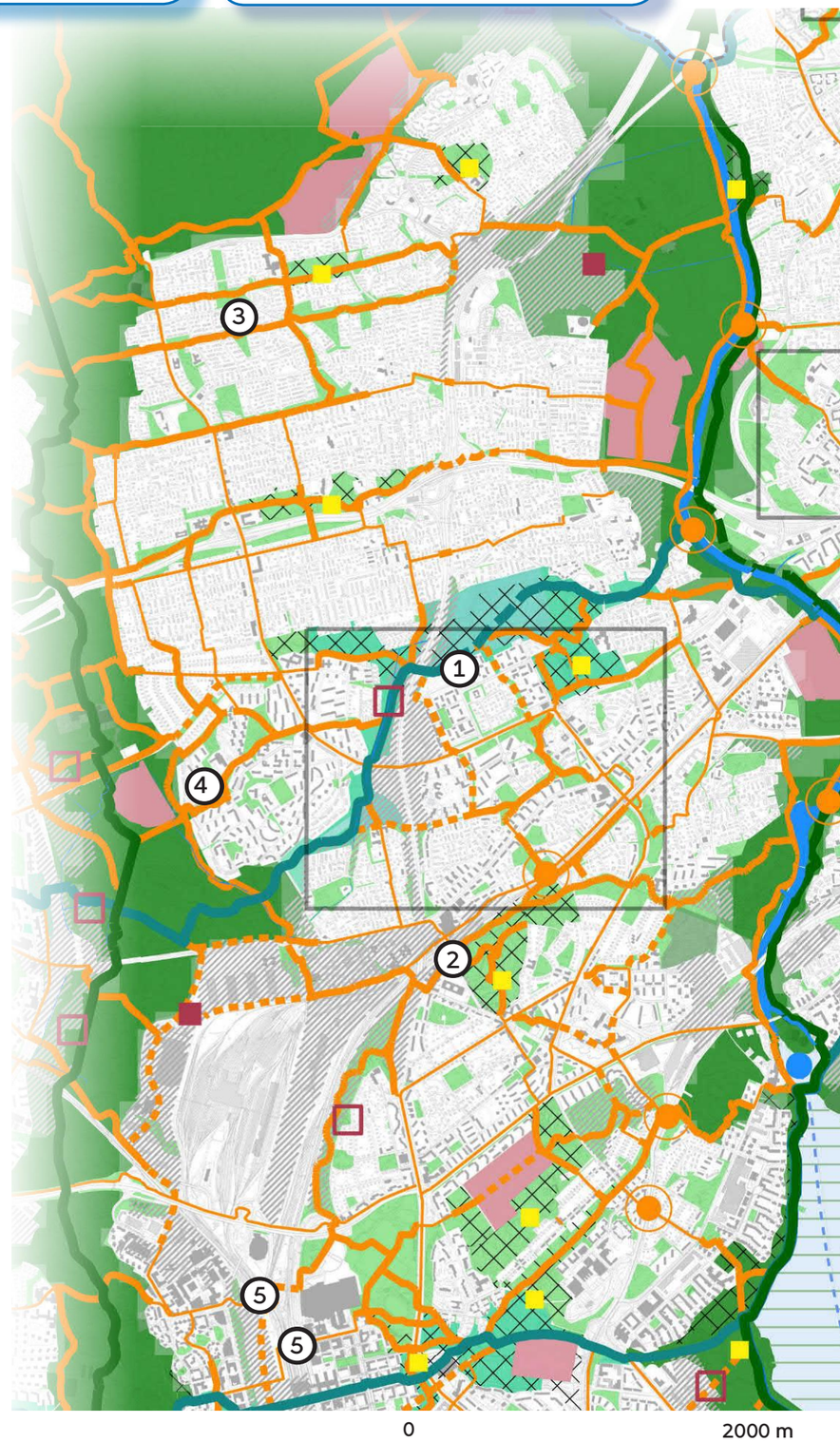
3. Paloheinän ja Pakilan itä-länsisuuntaisen metsäisen virkistysyhteysverkoston kehittäminen.

4. Maunulan Sorsapuiston palauttaminen aikakaudelleen tyypilliseen asuun.

5. Poikittaisten virkistysreittien selkiyttäminen ja opasteiden lisääminen.

Karttaotteen rajaus

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

Suutarila - Malmi - Viikki

Vetovoimakohteita

Kehittämiskohteita

1. Longinojanlaakson kunnostaminen kaupunginosapuistoksi ja viherlinjayhteyden kehittäminen.

2. Malmin alueen viherverkoston muodostaminen ja uusien puistojen toteuttaminen samanaikaisesti rakentamisen kanssa. Tärkeimmät luontoarvot pyritään säilyttämään.

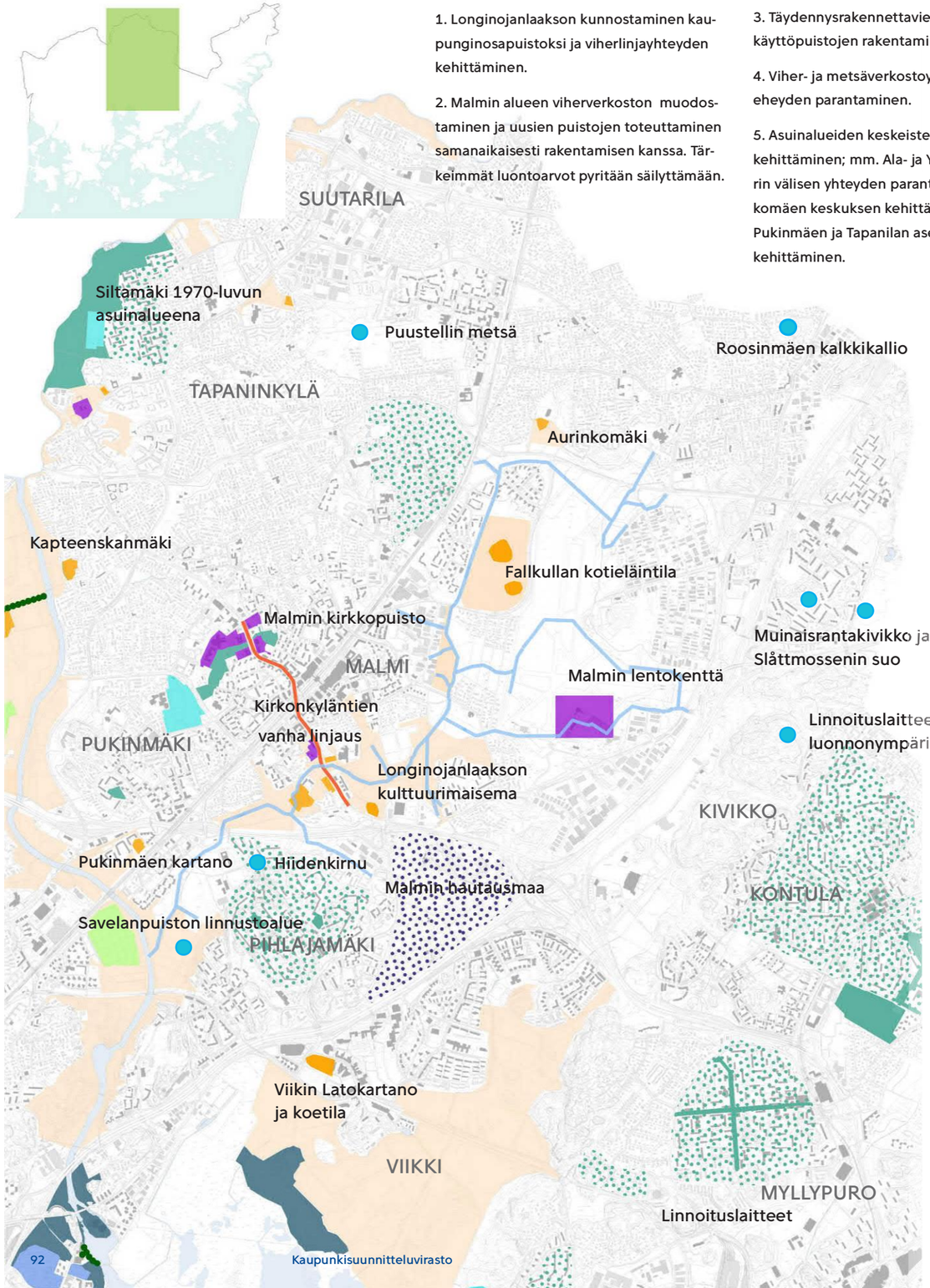
3. Täydennysrakennettavien alueiden käyttöpuistojen rakentaminen.

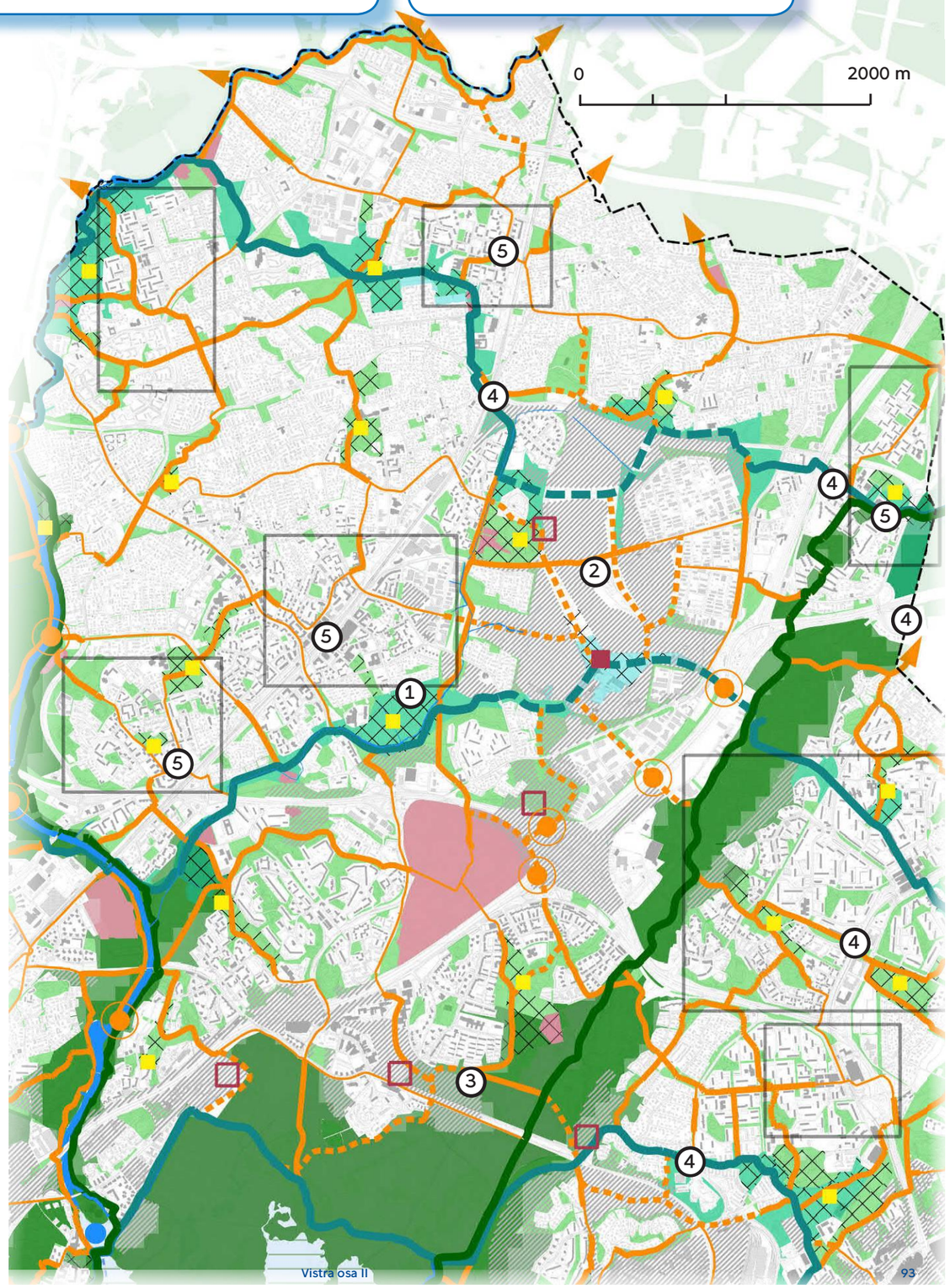
4. Viher- ja metsäverkostoyhteyden eheyden parantaminen.

5. Asuinalueiden keskeisten aukioiden kehittäminen; mm. Ala- ja Ylä-Malmin torin välisen yhteyden parantaminen ja Jakomäen keskuksen kehittäminen sekä Pukinmäen ja Tapanilan asemanseutujen kehittäminen.

Aluetta luonnehtivat suhteellisen uusi rakentaminen ja pienipiirteiset joki- ja purolaaksot. Laajojen monimuotoisten pientaloalueiden väleissä on pienten puistojen ketjuja.

Ekologisia yhteyksiä, kuten metsäverkoston kytkeytyneisyyttä tulee eheyttää ja erityisesti poikittaisia reittejä tulee parantaa. Puro- ja jokilaaksojen luonnetta tulee vahvistaa. Kaupunkiaukioista ja kaupunginosapuistoista kehitetään asukkaiden olohuoneita.

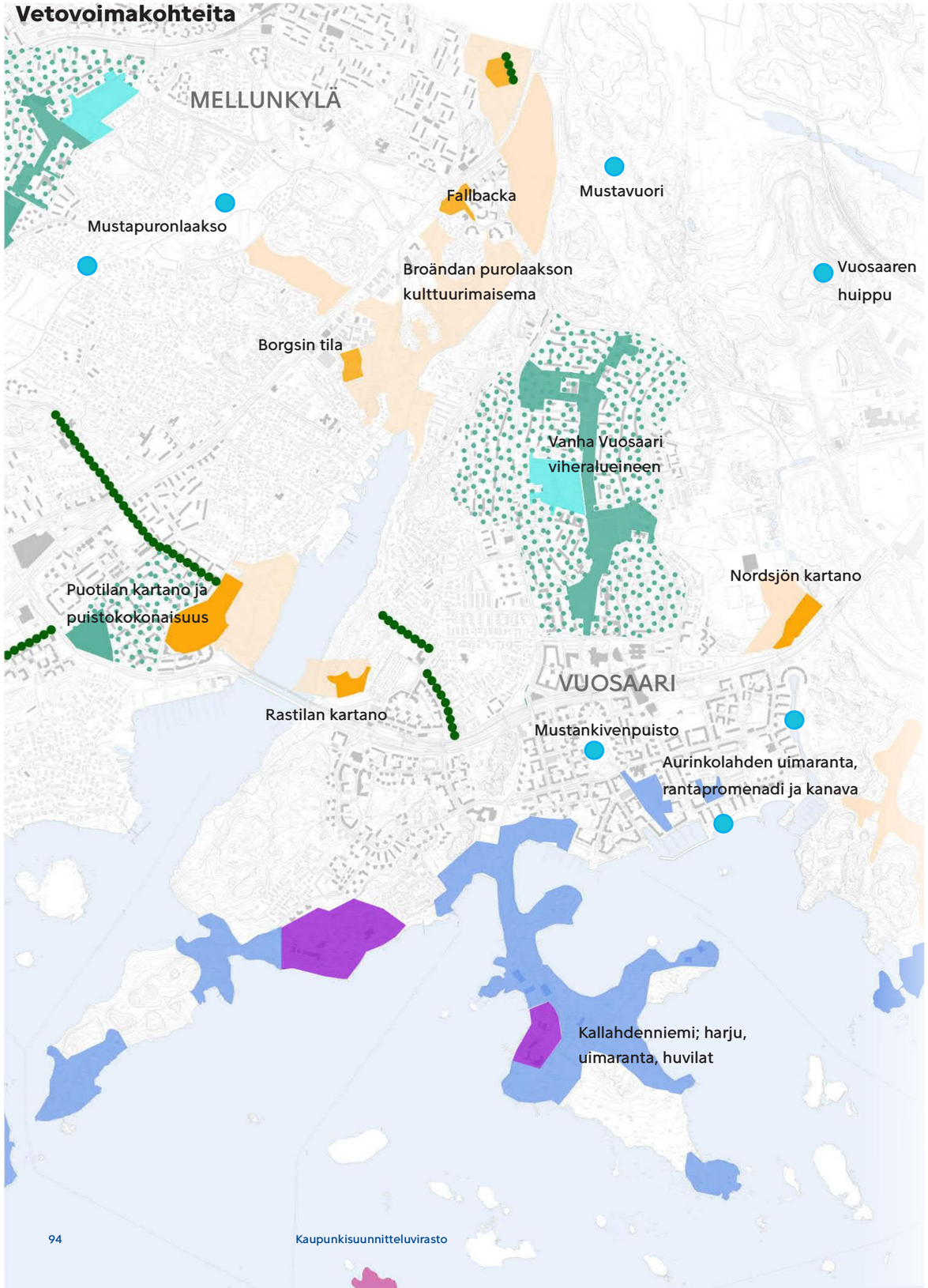
Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

Mellunkylä - Vuosaari

Itä-Helsingin kulttuuripuistoa ympäröivät 1960-luvun metsälähiöt, mutta myös tiiviit keskukset ja uusi rakentaminen. Viher- ja virkistysverkosto muodostuu puistoketjuista, kaupunkimetsistä ja maisemallisesti monipuolisista ranta-alueista.

Rantojen saavutettavuutta tulee parantaa ja puistojen laatutasoa nostaa. Kulkuyhteyksien hahmottamista tulee parantaa. Kartanoiden käyttöä tulee kehittää yhteisenä kulttuuriperintönä.

Vetovoimakohteita

Kehittämiskohteita

1. Uusi siirtolapuutarha.

2. Tiivistämisen yhteydessä julkisen tilan laatua nostetaan ja toimivuutta parannetaan.

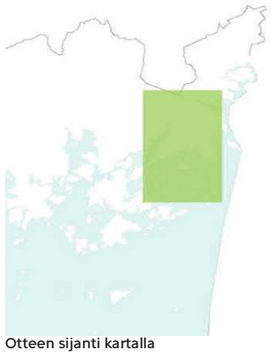
3. Broändan purolaakson maiseman kehittäminen lähiasukkaita palvelevaksi kaupunginosapuistoksi.

4. Laajojen viheralueiden jäsentäminen, toiminnallinen kehittäminen ja rajautumisen kunnostaminen.

5. Täydennysrakentamisen yhteydessä kehitetään näkymä- ja toiminnallinen akseli Itäkeskuksen ja uuden merellisen Puotilan täydennysrakentamisalueen välille.

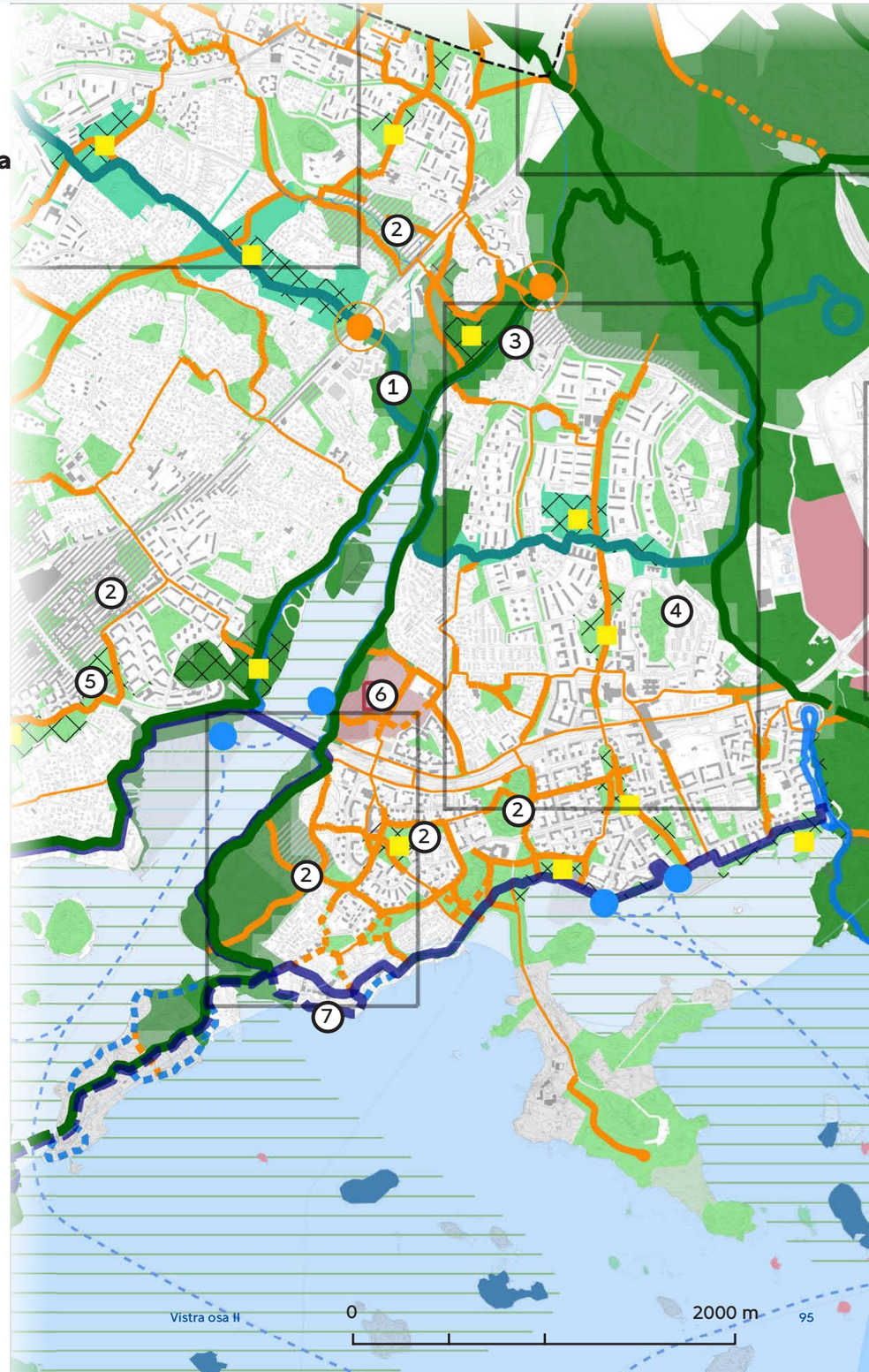
6. Rastilan kartanon ympäristön kehittäminen puistoksi täydennysrakentamisen yhteydessä.

7. Rantareitin toteuttaminen.

Otteen sijanti kartalla

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

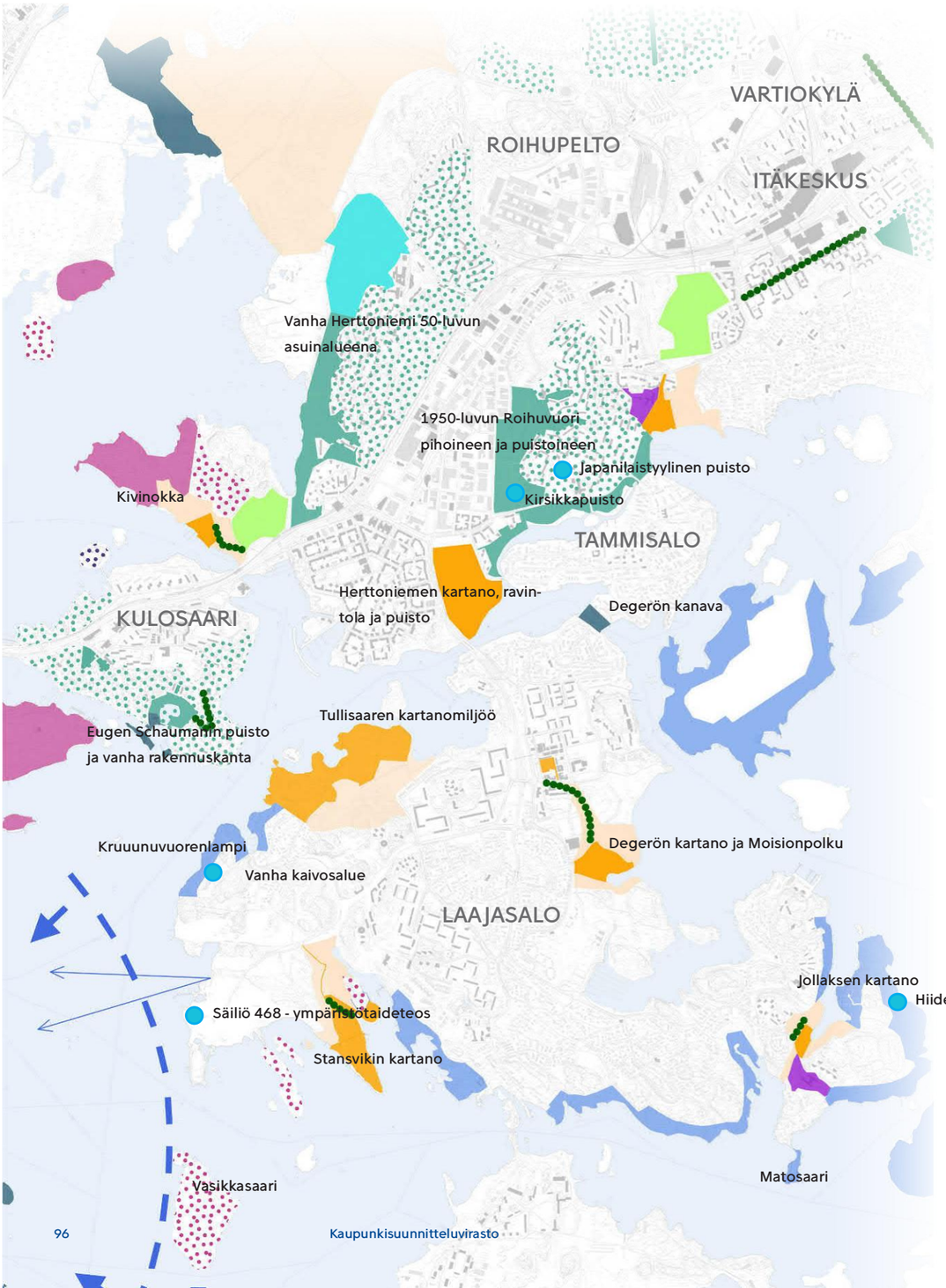

Herttoniemi - Vartiokylä - Laajasalo

Itäisessä Helsingissä on 50- ja 60-luvun sekä nuorempia asuinalueita. Rannoille tunnusomaisia ovat merellisten huvila-alueiden maisemakokonaisuudet.

Toimintoja tulee monipuolistaa. Saavutettavuutta ja reitistöä tulee kehittää, erityisesti yhteyksiä asuinalueiden ja rantojen sekä saariston välillä, myös uusien siltojen avulla.

Vetovoimakohteita

Kehittämiskohteita

1. Stoan aukion ja ympäristön kunnostaminen keskeiseksi julkitilaksi ja kaupunginosapuiston kehittäminen monipuoliseksi.

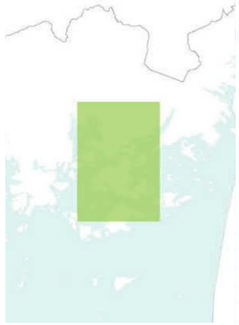
2. Laajasalon rantojen kehittäminen julkiseksi viheralueketjuksi ja rantareitin täydentäminen.

3. Venesataman alueen jäsentäminen vetovoimaiseksi julkiseksi tilaksi ja toiminnallinen kehittäminen.

4. Alueen viherverkoston jatkuvuuden varmistaminen tiivistämisen yhteydessä ja maiseman ominaispiirteiden hyödyntäminen viheralueiden kehittämisessä.

5. Tullisaari-Stansvik - puistoyhteyden turvaaminen.

6. Kaupunginosakeskuksen julkisen tilan ja kävely-ympäristön parantaminen.

Karttaotteen sijainti

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

Kantakaupunki

Rakennettu ympäristö on tiivistä ja ajallisesti kerroksellista, rinnalla kuitenkin esimerkiksi luonnonkallioita ja -rantoja. Pieniä historiallisia puistoja ja kaupunkiaukoita. Tunnusomaista mm. bulevardiakselit, kolmiopuistot ja merimaiseman ympäröimä tasapainoinen skyline.

Vetovoimakohteita ja tärkeitä näkymiä

- MAAMERKKI
- KARTANO- JA TILAKESKUSTEN KULTTUURIYMPÄRISTÖT, KARTANOPUISTO
- MERELLISET HUVILA-ALUEET MAISEMAKOKONAISUUKSINA
- ASUNTOALUEKOKONAISUUS
- AIKAKAUDELLEEN TYYPILLINEN PUISTO, PUISTIKKO TAI AUKIO
- PUISTOKADUT, PUUKUJANTEET JA KESKUSTAN HISTORIALLISET PUISTOAKSELIT
- AIKAKAUDELLEEN TYYPILLINEN URHEILU- TAI LIIKUNTAPUISTO
- KESKEISET HISTORIALLISET KATULINJAT
- KANSANPUISTOT JA LOMAMAJA-ALUEET
- JULKISTYEN RAKENNUSTEN, TYÖPAIKKA-ALUEIDEN JA LAITOSTEN YMPÄRISTÖT
- HAUTAUSMAAT
- KANTAKAUPUNGIN KADUT JA AUKIOT
- ERITYISALUEET

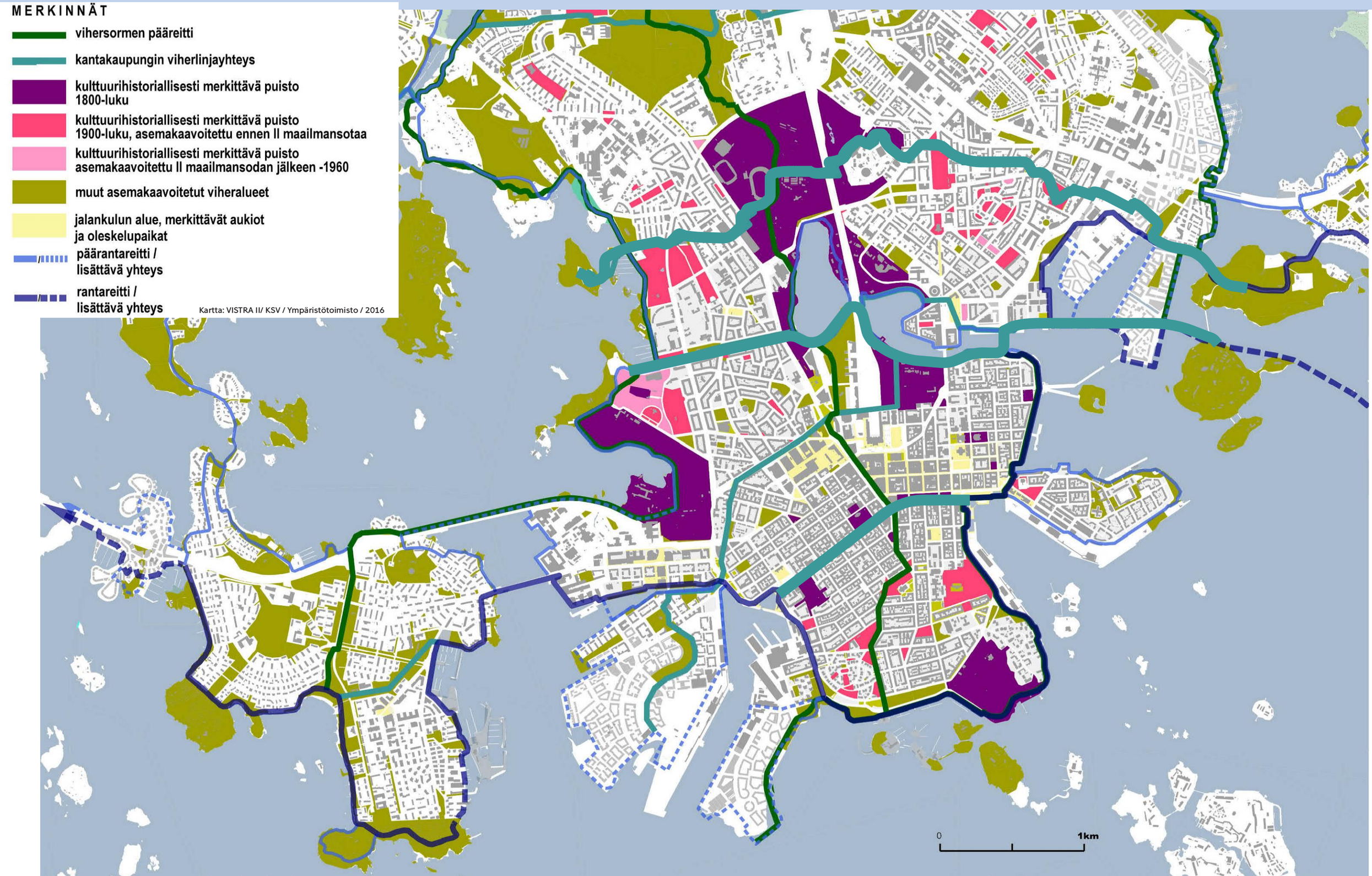
HISTORIAN KANNALTA TÄRKEÄT KAUPUNKIMAISEMAT:

- HELSINGIN SILHUETIN NÄKYMINEN MERELTÄ
- PAIKALLISESTI MERKITTÄVÄT SILHUETTIPANORAAMAT
- HELSINGIN IDENTITEETIN KANNALTA TÄRKEIMMÄT RANNOILTA AVAUTUVAT MAISEMAKAVALKADIT

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

MEILAHDEN PUISTOARBORETUM
ELÄINTARHA
ALPPIPUISTO
LENININPUISTO
LINNANMÄKI
KAUPUNGINPUUTARHA
LINNUNLAULU
SIBELIUSPUISTO
Töölönlahden rantakahvilat
Cafe Regatta
HAKANIEMEN TORI
SEURASAARI
TÖÖLÖN LAHTI
Kulttuurisauna
KASVITIETEELLINEN PUUTARHA
KAISANIEMEN PUISTO
KORKEASAARI
HIETARANTA
MUSTASAARI
RAUTATIENTORI
HIETANIEMEN HAUTAUSMAA
TUOMIOKIRKKO, SENAATINTORI
KAUPPATORI
USPENSKIN KATEDRAALI
LAPINLAHTI
HOTELLI TORNI
ESPLANADI
ETELÄSATAMA
KAAPELITEHDAS
TÄHTITORNINVUORI
LÄNSISATAMA
MERIKYLPYLÄN PUISTO
KAIVOPUISTO
Café Ursula
Hernesaaren Löyly
Saarten ja pursiseurojen kahvilat ja ravintolat
Harakan luontotalo
SUOMENLINNA
Hernesaaren ranta
VEIJARIVUOREN PUISTO
SÄRKINIEMEN PUISTO

Kantakaupunki

Kantakaupunki

Kulttuurihistoriallisia arvoja ja puistorantoja vaalitaan. Vihreän infran ja kaupunkitilan laatua nostetaan. Viherakseleiden yhtenäisyyttä kehitetään. Tuetaan jalankulkuympäristöä ja tapahtumapaikkoja sekä vetovoimaisuutta matkailulle.

Kehittämiskohteita

Keskustan kulttuuripuiston kehittäminen

1. Yhteydet radan yli ja ali. Radan estevaikutusta vähennetään.

2. Mäntymäen kentän ympäristön kehittäminen

3. Puistoyhteyden eheyden säilyttäminen alueeseen liittyvissä hankkeissa (mm. Raidejokeri & Mäntymäki)

Keskustan julkisten ulkotilojen kehittäminen

4. Töölöntorin kunnostaminen

5. Hesperian esplanadin puistoakselin kehittäminen

6. Bulevardien päätteen ja Hietalahden rannan kehittäminen

7. Kampin julkisten ulkotilojen kehittäminen, esimerkiksi Kampintori ja Autotalon edusta

8. Kävelykeskustan kehittäminen

9. Rajasaaren virkistyskäytön kehittäminen, Sibeliuspuiston ja Topeliuspuisto-Töölön kirkko-akselin kunnostaminen. Mechelininkadun ylitysturvallisuudesta huolehtiminen.

Rantojen kehittäminen

10. Lapinlahden sairaala-alueen virkistyskäytön edistäminen; näköalapaikka ja kahvila

11. Lauttasaaren kaupunkibulevardin liittämien Seurasaarenselkään modernien rantabulevardien kautta; pohjoisrannan uusi yhteys keskeiselle puistoakselille ja sieltä kasinonrantaan

12. Lohiapajanlahden alueen kehittäminen

13. Hakaniemen ranta, Merihaka ja Sörnäisten rantatien täydennysrakentaminen ja ranta-alueiden kehittäminen

14. Eteläsataman ja kauppatorin kehittäminen, tilajärjestelyt mm. pysäköinti, opastus ja vetovoimaisuus sekä yhteydet mm. Korkeasaareen

15. Katajanokan rantojen kehittäminen

16. Helsinkipuiston päätteen virkistyksellinen kehittäminen

Käsitteet selviksi: Kaupunginosapuistot

Mikä ja miksi

Kaupunginosapuistot ovat keskeisiä alueellisen viherverkoston osia, jotka tarjoavat parhaimmillaan yhteisöllisen ja toiminnallisen olohuoneen kaupungin asukkaille. Hyvä kaupunginosapuisto tarjoaa mahdollisuuden myös rauhoittua ja nauttia luonnosta.

Kaupunginosapuistot parantavat asuinalueen imagoa ja lisäävät alueiden tasa-arvoisuutta. Puistojen käyttö heijastuu liikunnan lisääntymisen kautta myös kansanterveyteen ja -talouteen. Luontoalueilla oleskelulla on myös todettu olevan eheyttäviä vaikutuksia.

Helsinkiläinen kaupunginosapuisto eli Folkkari voidaan nähdä jatkumona maisema-, reformi-, ja kansanpuistojen perinteelle Helsingissä. Käsitteen kehittämisen tausta on myös taloudellinen; kaupunginosapuistoverkoston määrittelemisen avulla voidaan kohdentaa rajallisia taloudellisia resursseja tasapuolisesti ympäri kaupunkia.

Kaupunginosapuisto-termillä ei ole yhtä vakiintunutta määritelmää, vaan se on määritelty eri tavoin eri aikoina riippuen näkökulmasta. Kaupunginosapuistoista on sanottu mm. että: ”puisto voi sisältää rakennettuja ja luonnonmukaisia osia.” (Tampereen kaupunki 2013) Osa määritelmistä menee yksityiskohtiin ja avaa puiston sisältöä esimerkiksi seuraavasti: ”[kaupunginosapuistossa] on oltava kukkaistutuksia, puistonpenkkejä, leikkipaikkoja ja tilaa puistoliikunnalle.” Peltola s. 20-21.

Tärkeimpinä teemoina erilaisista kaupunginosapuistojen määritelmistä nousivat esille paikallisuus, saavutettavuus, laaja-alaisuus sekä monipuolisuus. Määritelmien perusteella voitaneen kiteyttää seuraavasti: kaupunginosapuiston tulisi olla paikallisesti merkittävä, helposti saavutettava, laajahko puistoalue, joka tarjoaa monipuolisia palveluita erilaisille käyttäjäryhmille.

Kaupunginosapuiston logo: Diplomityöstä ”Folkkari - Helsinkiläinen kaupunginosapuisto”, Katariina Peltola 2015, Aalto yliopisto

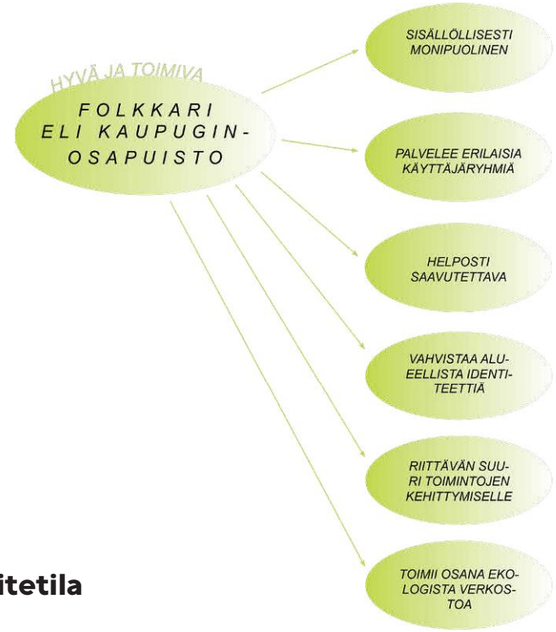
”Asuinalueita kokoava, keskeinen ja helposti saavutettava puistoalue, jota kehitetään toiminnallisesti monipuoliseksi siten, että se palvelee eri käyttäjäryhmiä ja vahvistaa alueen identiteettiä. Puistojen luonne vaihtelee rakennetusta luonnonmukaiseen ja kuvastaa alueen ominaispiirteitä ja urbaanin elämän arvoja. Kaupunginosapuistojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lisärakentamisen myötä kasvava käyttäjämäärä. Yhteydet kaupunginosapuistoon tulee suunnitella turvallisiksi ja miellyttäviksi.”

Kaupunkikaava

Folkkaritypologiat

Helsinkiläisen folkkariverkoston muodostaa 73 kaupunginosapuistoa tai sellaisena kehitettävää aluetta. Verkoston puistot ovat keskenään erilaisia ja ne voidaan jaotella karkeasti neljään luokkaan: historialliset, teemalliset, liikunnalliset ja tulevaisuuden folkkarit.

Eräät puistoista sijoittuvat useaan eri luokkaan. Pääosa historiallisista folkkareista sijaitsee kantakaupungin alueella. Liikuntapainotteiset folkkarit sijoittuvat pääosin kaupungin uloimmalle kehälle, Länsi-, Pohjois- ja Itä-Helsinkiin. Teemalliset folkkarit puolestaan sijoittuvat eri puolille kaupunkia. Tulevaisuuden folkkarit rakentuvat alueille, joihin on suunniteltu merkittävästi uutta rakentamista tai alueille, joita rakennetaan parhaillaan. Uusia tai tulevia alueita ovat esimerkiksi Jätkäsaari ja Koivusaari.

Kaavio: Diplomityöstä ”Folkkari - Helsinkiläinen kaupunginosapuisto”, Katariina Peltola 2015, Aalto yliopisto

Folkkarit kaupunkirakenteessa, tavoitetila

Suurin osa helsinkiläisistä asuu tällä hetkellä 500 metrin säteellä lähimmästä kaupunginosapuistosta. Kaupunkia kehitettäessä ja suunniteltaessa on huolehdittava saavutettavuuden säilymisestä ja uusilla alueilla on varattava tilaa kaupunginosapuiston perustamista varten. Kaupunginosapuiston tulee sijaita asuinalueen välittömässä läheisyydessä tai sen sisällä.

Kaupunginosapuistot ovat suurehkoja puistoalueita, joissa on tilaa toimintojen kehittymiselle myös tulevaisuudessa. Helsingissä kaupunginosapuistojen koko vaihtelee pääasiallisesti 10-50 hehtaarin välillä, mutta alueellinen vaihtelu on suurta, ja esimerkiksi kantakaupungin puistot ovat jo toteutuneen tiiviimmän kaupunkirakenteen vuoksi pääasiallisesti pienempiä kuin kauempana keskustasta sijaitsevat puistot. Puistoa suunniteltaessa tulisi aina huomioida ympäröivä kaupunkirakenne.

Kaupunginosapuistoilla on keskeinen rooli myös ekologisessa verkostossa elinympäristönä kasvi- ja eläinlajeille, mahdollistaen niiden liikkumisen elinympäristölaikulta toiselle, vaikka ensisijainen tehtävä onkin palvella asukkaita.

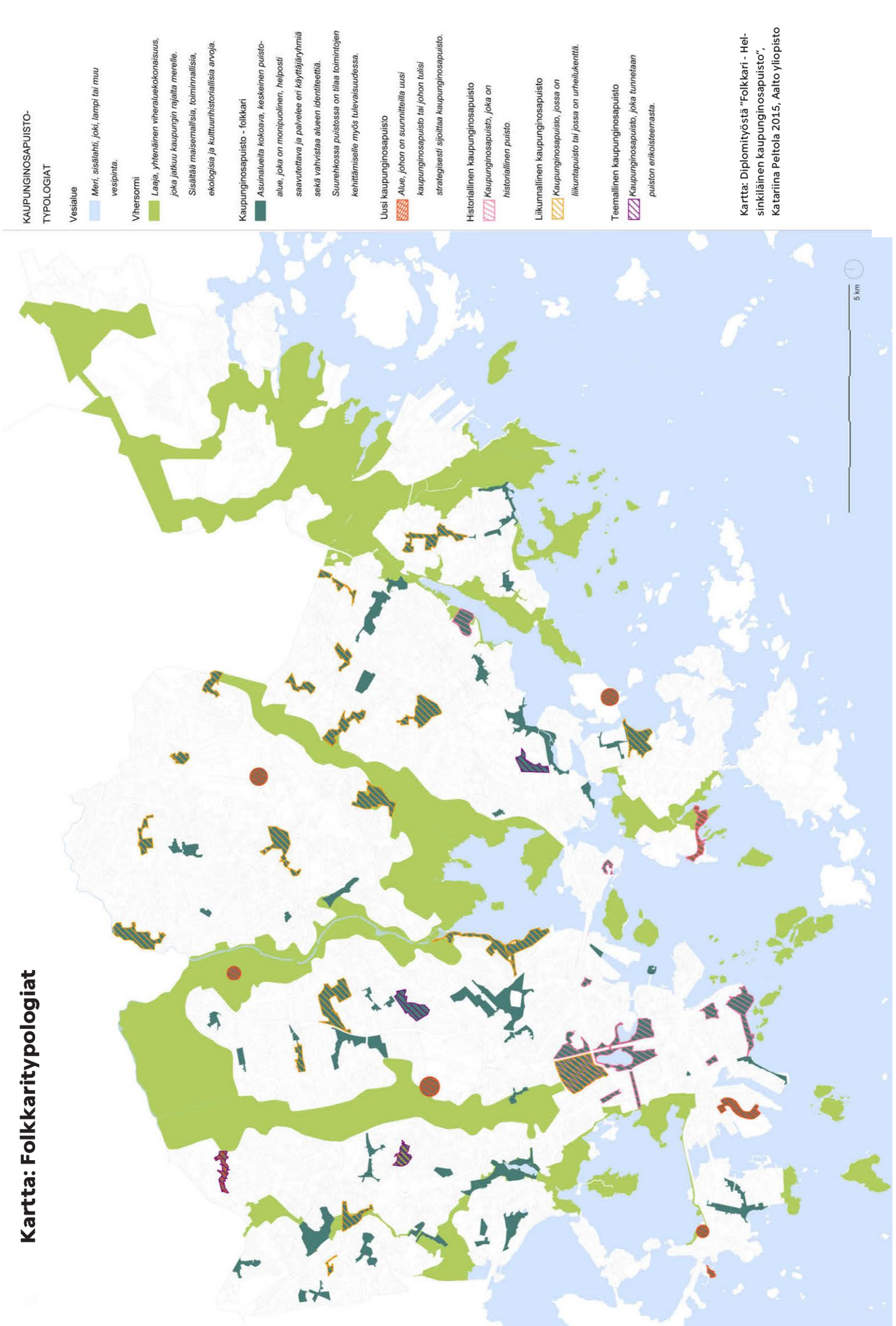
Puistoon tulee olla mahdollista kulkea sujuvasti kevyen liikenteen väyliä pitkin. Mikäli puiston läheisyydessä on esimerkiksi junarata tai voimakkaasti liikennöity ajoväylä, huolehditaan siitä, että kulku liikennealueen tai muun kulkuesteen läpi sujuu turvallisesti esimerkiksi kevyenliikenteen siltaa, alikulkutunnelia tai vaikkapa vihersiltaa pitkin.

Myös kaupunkiviljely voi olla osa kaupunkipuistoa.

Kaupunginosapuisto tarjoaa jokaiselle jotakin. Puistoissa voi olla perinteisten leikkivälineiden lisäksi esimerkiksi lähiliikuntapaikka, aistipuutarha, grillipaikka, parkour-rata tai vaikka kiinteä pingispöytä. Monipuolisten palveluiden avulla mahdollistetaan ennakkoluuloja vähentävä eri käyttäjäryhmien kohtaaminen.

Korkeatasoisten kaupunginosapuistojen avulla voidaan lisätä alueen vetovoimaisuutta. Esimerkiksi Roihuvuoressa Japanilaistyylinen puutarha ja Kirsikankukkapuisto ovat parantaneet alueen tunnettavuutta ja vaikuttaneet positiivisesti alueen imagoon.

(Lähde: Peltola Katariina, Folkkari -helsinkiläinen kaupunginosapuisto, 2015)

Kartta: Folkkaritypologiat

Käsitteet selviksi: Viheryhteys

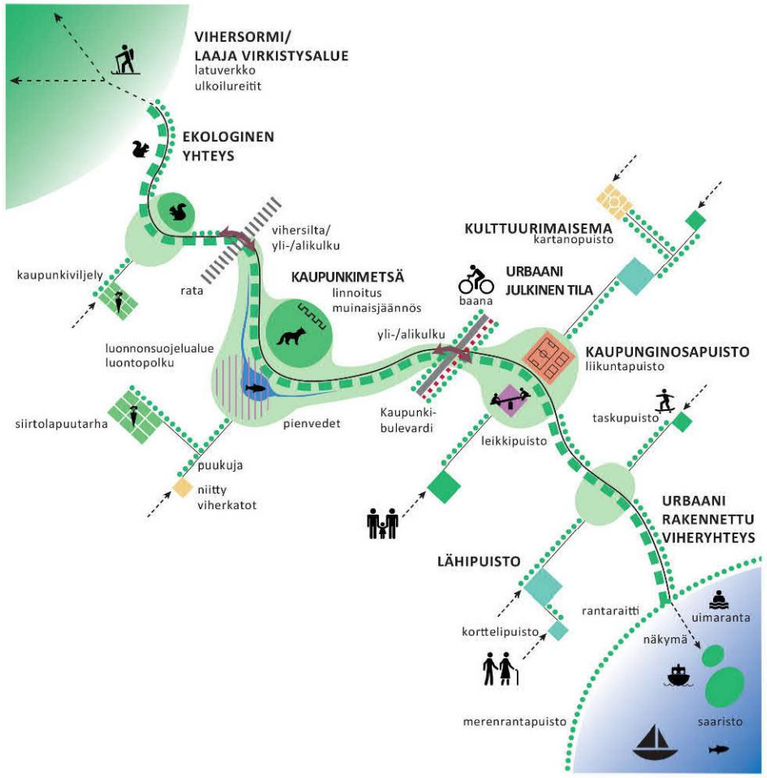
”Laajojen virkistysalueiden välinen, sijainniltaan ohjeellinen yhteys, viherakseli tai puistojen sarja, joka palvelee virkistys- ja/tai ekologisena yhteytenä. Alueiden suunnittelussa viheralueet tulee liittää luontevasti toisiinsa. Kulttuuri-, maisema- ja luontoarvojen säilyminen, viheryhteyksien yhtenäisyys ja jatkuvuus sekä ekologinen kytkeytyneisyys on otettava huomioon. Yhteyden luonne voi vaihdella rakennetusta puistomaiseen ja luonnonmukaiseen. Tarvittaessa rakennetaan vihersiltoja tai -alikulkuja.”

- Kaupunkikaava -

Viheryhteydet vaihtelevat puistojen sarjasta aina istutettuun katutilaan tai tärkeisiin reitteihin viheralueiden välillä. Viheryhteyden leveys tulee olla sellainen, että se on hahmotettavissa ja löydettävissä kaupunkikuvassa. Sopivan leveyden määrittelyyn vaikuttaa myös välimatka viheralueisiin, ympäröivän kaupunkirakenteen mittakaava ja toiminnalliset mitoitusvaatimukset (pyörätiet, ladut, ratsastusreitit, levähdyspaikat jne).

Viheryhteydet turvaavat kaupungin luonnonalueiden ekologisen kytkeytyneisyyden, ja niitä pitkin lajien leviäminen monimuotoisuuden ylläpitämiseksi on mahdollista. Ekologisen yhteyden mittakaavan määrittelyyn vaikuttaa myös se, minkä lajin leviäminen katsotaan milläkin paikalla tärkeäksi, esimerkiksi direktiivilajin suojelutavoite.

Kaavio yleiskaavan viheryhteydestä:

Kaavio: KSV, Yleiskaavaosasto 2015

5

Viherverkosto ja tiivistyvä kaupunkirakenne

Kuva: Maria Jaakkola

Hulevesien hallinta ja siniverkoston kehittäminen

Helsingissä vettä läpäisemättömän maa-alan osuus on noin kolmannes koko maa-alasta. Kovan vettäläpäisemättömän pinnan määrä ja maaperään imeytymättömän huleveden määrä lisääntyy kasvavassa kaupungissa.

Taajaan rakennettujen alueiden hulevesijärjestelmään kuuluvat tyypillisesti ojat, kosteikot, valumavesien reitit, putket ja pumppaamot. Helsingissä hulevesiä tulee käsitellä Helsingin kaupungin hulevesitrategian mukaisesti. Rakentamisalueen hulevedet tulee ensisijaisesti hyödyntää ja käsitellä tontillaan. Jos tämä ei onnistu, hulevedet tulee käsitellä hulevesistrategian mukaisessa prioriteettijärjestyksessä. Hyvin tiiviisti rakennetuilla alueilla kuitenkaan aina ei ole mahdollisuutta vesien imeyttämiseen, hidastamiseen tai viivyttämiseen. Tällöin on tutkittava mahdollisuutta vesien imeyttämiseen, haihduttamiseen, viivyttämiseen ja puhdistamiseen yleisillä alueilla ja viheralueilla. Luontainen maaperään imeytyminen on kuitenkin Helsingin huonosti vettä läpäisevästä maaperästä johtuen pääsääntöisesti vähäistä (ks. s. 114-115). Pohjavesialueilla niitä tulisi kuitenkin pyrkiä imeyttämään.

Helsingissä hulevesiä johdetaan pääsääntöisesti erillisessä hulevesiviemäriverkostossa ja niihin liittyvissä puroissa ja ojissa. Kantakaupungissa ja eräillä ennen 1960-lukua rakennetuilla esikaupunkialueilla on edelleen käytössä sekaviemäröinti, jonka kautta vedet johdetaan Viikinmäen jätevedenpuhdistamolle.

Huleveden laatu voi olla hyvinkin huonoa, sillä hulevesijärjestelmään voi kaupunkiympäristössä päätyä myös muita kuin sade- ja sulamisvesiä, esimerkiksi tulipalojen sammutusvesiä sekä tunneleiden ja katujen huuhteluvesiä. Autokannan kasvu ja ympäristön yleinen kemikalisoituminen ovat myös uhka huleveden laadulle. Useimmiten hulevesiviemärit ja ojat liittyvät suoraan jokeen tai kaupunkipuroihin. Monet Helsingin kaupunkipuroista ovatkin vedenlaadultaan huonossa kunnossa.

Vettä läpäisemättömien pintojen ja putkitusten lisääntyminen sekä vesivarantoina toimivien purojen, avo-ojien ja kasvipeitteisten pintojen väheneminen nopeuttaa sateista syntyvää pintavaluntaa ja valuvan huleveden määrää, mikä kasvattaa paikallista tulvariskiä sekä muuttaa paikallisia luonto- ja vesiolosuhteita. Hidastamaton hulevesien johtaminen viemäröinnin kautta vastaanottavaan vesistöön (puroon/ ojaan) aiheuttaa virtaamahuipun, jonka seurauksena syntyy uomaeroosiota ja tulvimista.

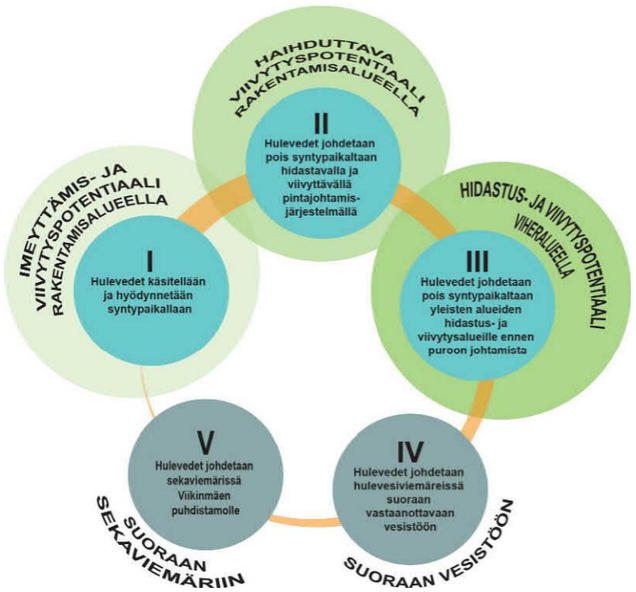
TIESITKÖ ETTÄ ...

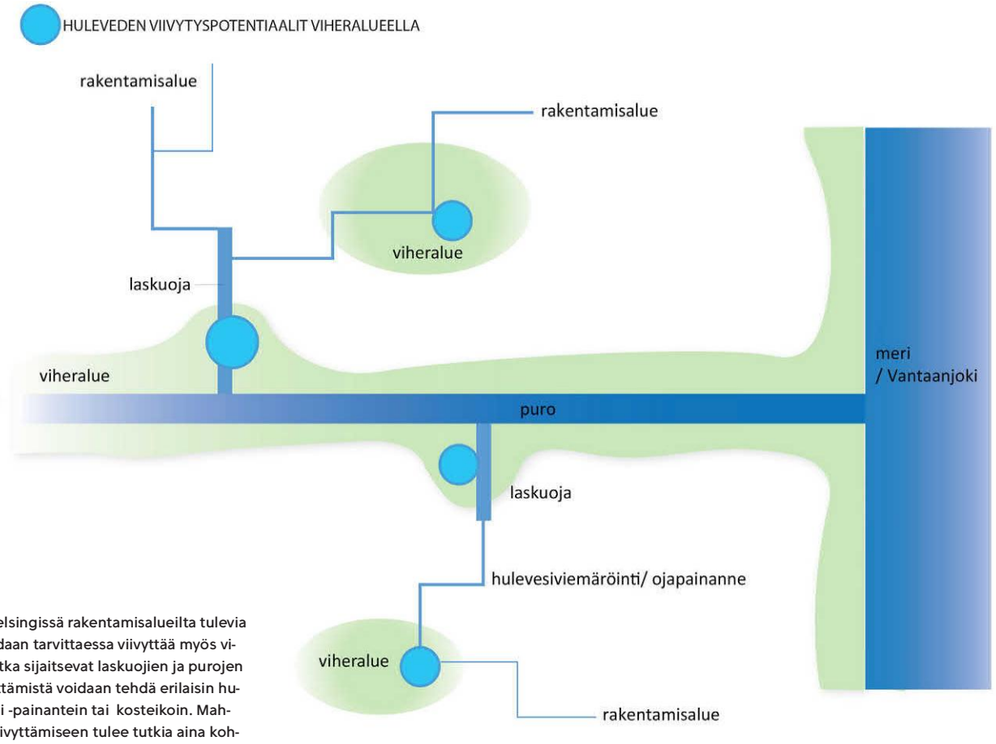
Maankäyttö ja rakennuslaissa hulevedellä tarkoitetaan rakennetulla alueella maan pinnalle tai muille vastaaville pinnoille kertyvää sade- tai sulamisvettä. Hulevesi joko imeytyy syntysijoillaan vettäläpäisevään maahan tai se kulkeutuu hulevesijärjestelmän rakenteisiin (painanteisiin, viivytysaltaisiin, ojiin, puroihin, kosteikkoihin tai sadevesiviemäreihin) ja kulkeutuu edelleen vesistöihin.

Hulevesien hallinnalla tarkoitetaan hulevesien kertymiseen vaikuttavia ja niiden johtamiseen sekä käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä.

Hulevesissä korostuu ihmistoiminnan vaikutus, mikä erottaa ne muista valumavesistä.

HULEVESIEN KÄSITTELYN PRIORITEETTIJÄRJESTYS

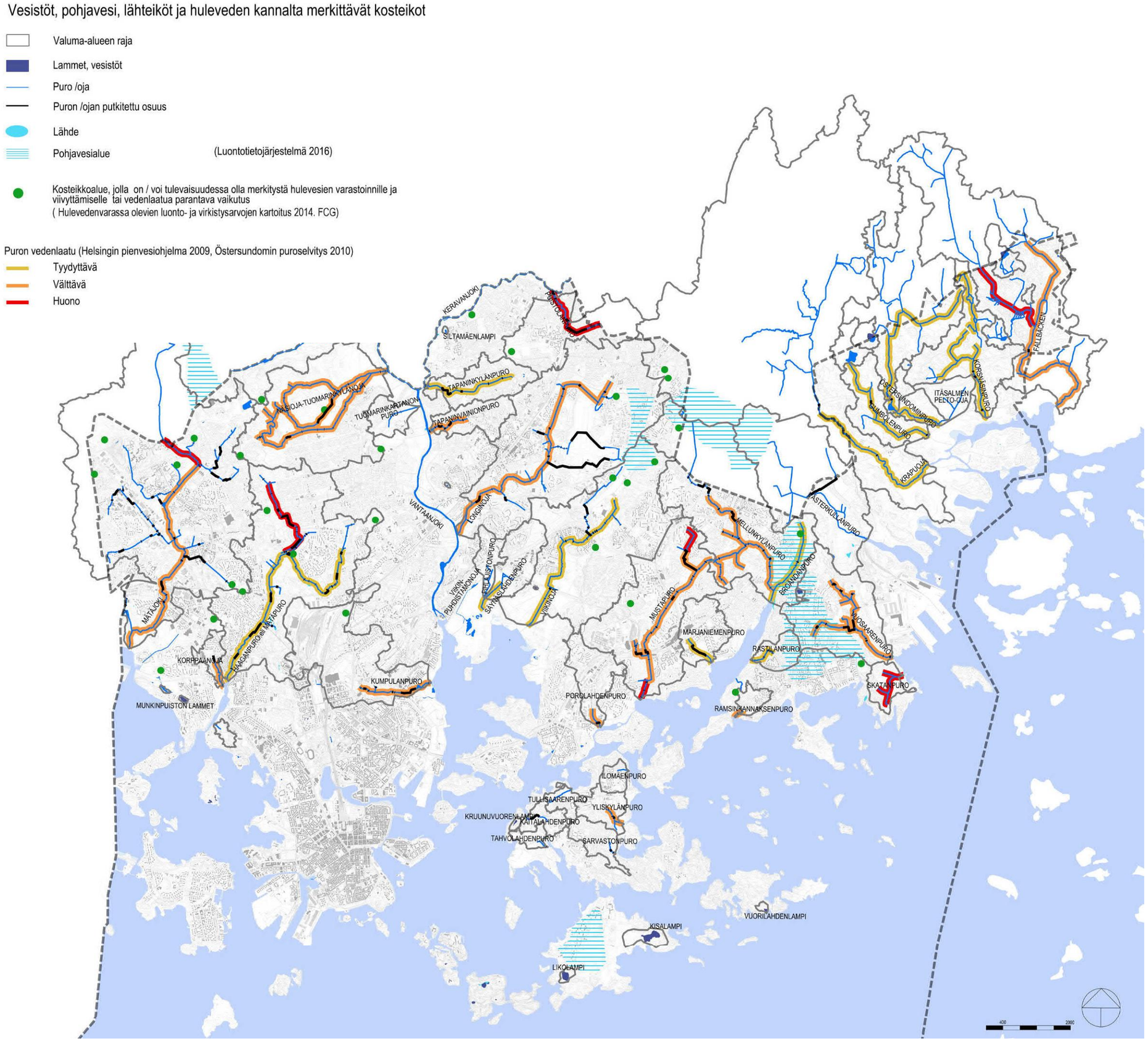
Kaavio yllä: Helsingissä rakentamisalueilta tulevia hulevesiä voidaan tarvittaessa viivyttää myös viheralueilla, jotka sijaitsevat laskuojien ja purojen varrella. Viivyttämistä voidaan tehdä erilaisin hulevesialtain tai -painantein tai kosteikoin. Mahdollisuudet viivyttämiseen tulee tutkia aina kohdekohtaisesti.

Kuva vasemmalla: Helsingin hulevesistrategian mukainen hulevesien käsittelytoimenpiteiden prioriteettijärjestys. Strategiaa noudatetaan kaikessa suunnittelussa ja rakentamisessa maankäytön ja vesihuollon suunnittelusta yksityisten tonttien rakentamiseen sekä yleisten alueiden hoitoon. Hulevesistrategian päivitys on alkanut vuonna 2016.

Kiintoaineksen määrä lisääntyy ja puroalueiden hoito ja virkistyskäyttö vaikeutuvat. Sadannan nopea johtaminen pois syntypaikaltaan laskee myös pohjaveden pinnankorkeutta, jolloin pohjavesivarat vähenevät ja pohjaveden laatu voi heiketä. Veden vähyys vaikeuttaa myös kasvillisuuden menestymistä.

Huleveden tulvimisen riskejä on selvitetty Helsingin kaupungin rakennusviraston vuonna 2012 teettämässä ”Hulevesien tulvariskialueiden ja hulevesitulvaherkkien alueiden selvittäminen Helsingin kaupungissa” -loppuraportissa. Tarkastelun ulkopuolelle jäivät rakentamattomat alueet sekä Östersundomin alue. Raportissa todetaan, ettei Helsingissä ole tulvariskilain mukaisia merkittäviä hulevesitulvariskialueita. Kaupungista löytyy kuitenkin useampiakin rakennettuun ympäristöön sijoittuvia pienempiä hulevesitulvaherkkiä alueita, joissa tulvaehkäisytoimenpiteiden toteutuminen on haastavaa, mutta tulvimisherkkyyttä voidaan lieventää hulevesistrategian mukaisilla toimenpiteillä.

Jo rakennettujen alueiden lisäksi hulevesien hallinnan tarve korostuu etenkin uusilla rakennettavilla alueilla. Kaupungin kasvun ja tiivistymisen myötä odotettavissa on haasteita hulevesien hallintatoimenpiteiden laadussa ja kapasiteetin riittävyydessä. Erityiset paikat, joissa esimerkiksi uusi tiivis rakentaminen kohtaa luonnonuoman, on syytä tunnistaa ja ryhtyä toimenpiteisiin mahdollisten tulevien haasteiden ratkaisemiseksi ja haitallisten vaikutusten lieventämiseksi.

Hulevesien käsittelyssä suositellaan kokonaisvaltaisempaa hulevesien hallintaa, jossa jäljitellään luonnollisia valuntaprosesseja. Käytännössä tämä tarkoittaa rakentamisalueilla vettä läpäisemättömien pintojen määrän minimointia sekä hulevesien imeyttämistä ja viivyttämistä erilaisten vesialtaiden ja kosteikkojen avulla. Luontaiset hulevesien hallinnan keinot, kuten hidastavat ja puhdistavat rakenteet pienentävät hulevesien aiheuttamia riskejä. Puhdistavia rakenteita ovat esimerkiksi kosteikot ja hulevesialtaat, hidastavia niiden lisäksi myös avo-ojat, painanteet ja viherkatot. Lisäksi voidaan rakentaa imeyttäviä rakenteita.

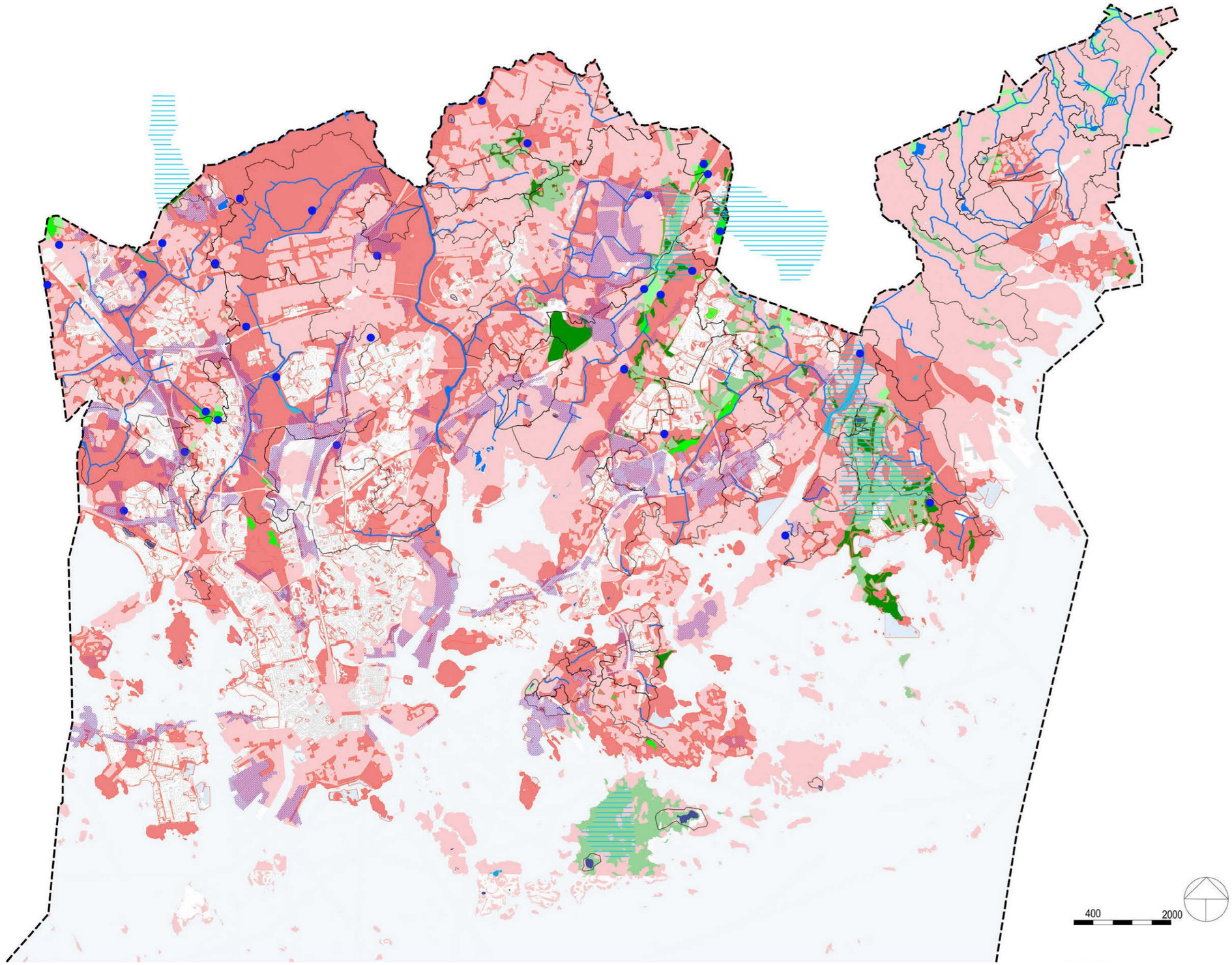
Oheisessa kartassa on esitetty Helsingin kaupunkipurot valuma-alueineen sekä joet Vantaanjoki ja Keravanjoki. Lisäksi on esitetty lammet, lähteet sekä luontaisesti vettäimeyttävät pohjavesialueet. Vihreillä palloilla on osoitettu hulevesien viivyttämisen kannalta merkittävät kosteikkoalueet. Merkittävimpien kaupunkipurojen vedenlaatu on osoitettu värein. Yhdenkään puron vedenlaatu ei ole hyvä.

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

Pintamaiden läpäisevyys

Helsingissä on 38 kaupunkipuroa valuma-alueineen ja kaksi jokea, Vantaanjoki ja Keravanjoki. Purouomien ennallistaminen mutkitteleviksi hidastaa veden virtaamaa, parantaa vedenlaatua sekä lisää puron kaupunkiekologista arvoa. Kaupunkipurojen maaston alavat laaksoalueet ovat usein herkkiä hulevesitulvimiselle ja laaksot toimivat usein luonnollisina hulevesien tulva- ja viivytysalueina. Myös monet kosteikot toimivat hyvinä huleveden varastointi tai viivytysalueina. Kosteikoilla on myös vedenlaatua parantava vaikutus.

Hallitulla hulevesien hallinnalla varmistetaan turvallinen kaupunkiympäristö. Yhdistämällä tekniseen hallintaosaamiseen luonnolliset hulevesien hallintamenetelmät tuodaan hulevedet arvokkaaksi osaksi kaupungin monimuotoisuutta, kaupunkiekologiaa, virkistysalueita ja ennen kaikkea lähelle asukkaita.

Potentiaalinen pintamaiden vedenläpäisevyys asemakaavoitetuilla viheralueilla

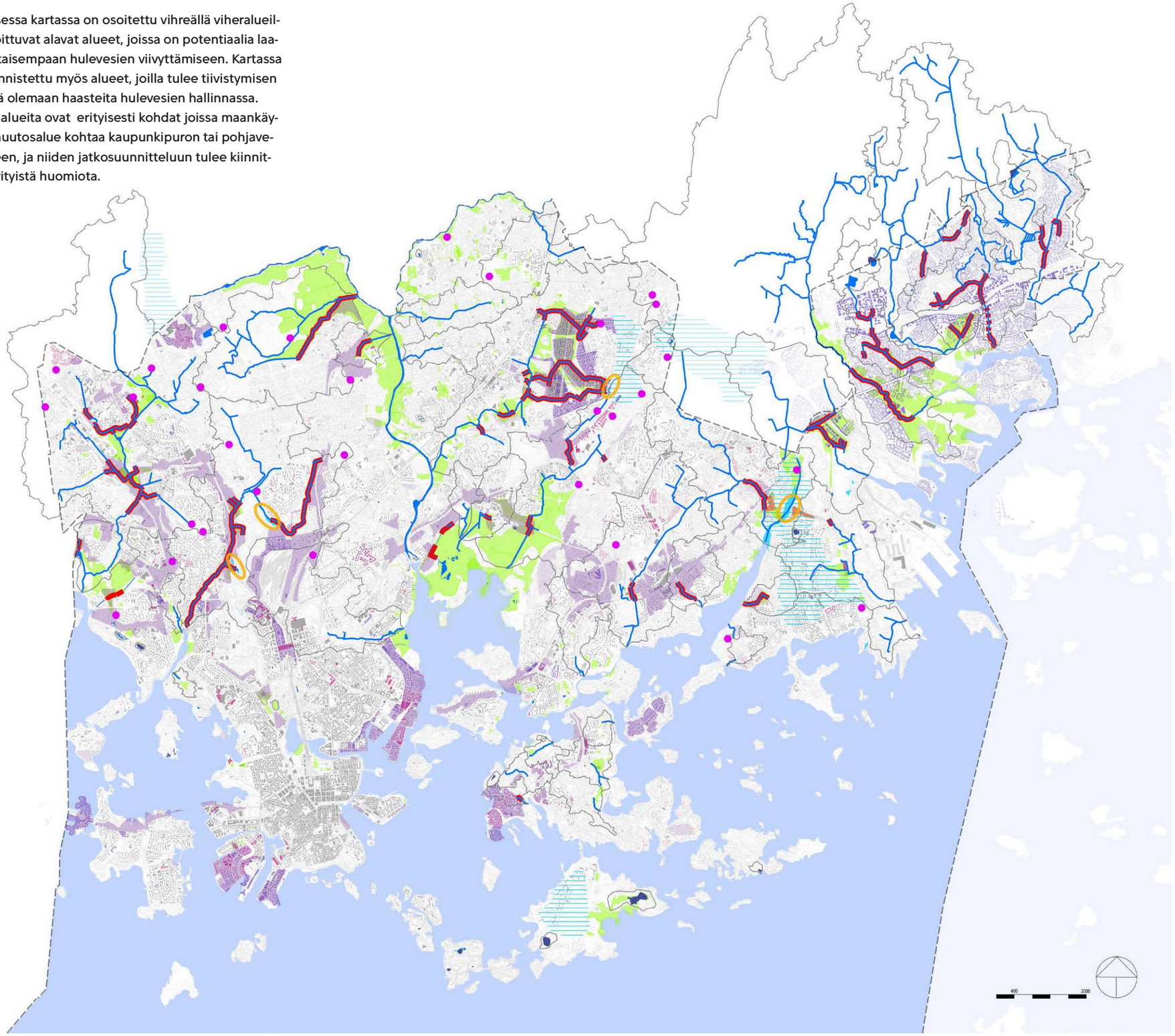
- Viheralueen vettäläpäisemätön tai potentiaalisesti vettä heikosti imeyttävä pintamaa. Kallio, kivikko, hieta, hiesu, savi, lieju, täytemaa, moreeni
- Viheralueen potentiaalinen hulevettä hyvin imeyttävä pintamaa. Sora, hiekka.
- Viheralueen luontaisesti vettä viivyttävä pintamaa. Turvemaa.
- Vaalennetulla viheralueiden ulkopuoliset alueet.
- Kosteikkoalue, jolla on / voi tulevaisuudessa olla merkitystä hulevesien varastoinnille ja viivyttämiselle tai vedenlaatua parantava vaikutus (Huleveden varassa olevien luonto- ja virkistysarvojen kartoitus. Rakennusvirasto 2014)
- Pohjavesialue, luontaisesti hulevesiä imeyttävä alue. Yläpidetään pohjavettä imeyttämällä puhtaita kattovesiä ja johtamalla likaiset hulevedet pois alueelta.
- Yleiskaava 2050 luonnoksen maankäytönmuutosalue
- Valuma-alue
- Lähde
- Lammet
- Puro /oja

KSV, asemakaavaosasto
Ympäristötoimisto

27.09.2016

Potentiaalit ja erityisesti jatkosuunniteltavat kohdat

Oheisessa kartassa on osoitettu vihreällä viheralueille sijoittuvat alavat alueet, joissa on potentiaalia laajamittaisempaan hulevesien viivyttämiseen. Kartassa on tunnistettu myös alueet, joilla tulee tiivistymisen myötä olemaan haasteita hulevesien hallinnassa. Näitä alueita ovat erityisesti kohdat joissa maankäytön muutosalue kohtaa kaupunkipuron tai pohjavesialueen, ja niiden jatkosuunnitteluun tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Ilmastonmuutoksen vaikutuksia

Ilmastonmuutoksen myötä Helsingissä lämpötilan ennustetaan nousevan ja sateisuuden lisääntyvän etenkin talvella. Sääilmiöt äärevöityvät, joten sekä kuivien kausien että rankkasateiden arvioidaan lisääntyvän. Rankkasateet aiheuttavat helposti rakennetussa ympäristössä hulevesien tulvimista eli ns. kaupunkitulvia. Meriveden pinnankorkeuden ennustetaan nousevan, mikä osaltaan vaikeuttaa hulevesien johtamista varsinkin alavien merenranta-alueiden sekaviemäröidyillä alueilla.

”Yleiskaavassa pitäisi varautua tulevaan ilmastonmuutokseen säilyttämällä valuma-alueittain riittävä määrä luontaisia biotooppeja ja läpäisevää pintaa, joiden veden imeytyskyky on korkea. Tavoitteeksi tulee ottaa riittävä läpäisevän pinnan osuus valuma-alueittain (vähintään 30 %) ja lisäksi laskea valuma-aluekohtainen maaperän imeytymiskykyyn ja jäljellä olevan kasvillisuuteen perustuva hulevesien hallintakapasiteetti. Lievennystoimenpiteitä tarvitaan alueella, jossa alueen hulevesien hallintakapasiteetti on alhainen tai läpäisevän pinnan osuus jää alhaiseksi. Esimerkkejä parantamistoimista ovat mm.sadevesipuistot biosuodatuksineen, hulevesialtaineen ja kosteikkokasvillisuuksineen,viherkatot ja -seinät. Arvioimalla jäljelle jäävän viherpinta-ala valuma-alueittain voidaan myös ennustaa mitä alapuolisille puroille tulee tapahtumaan ja millaisia vedenkierron ja pintavesien valunnassa tapahtuvia muutoksia on tiedossatulevaisuudessa kaavoituksen ja rakentamisen seurauksena.”

(Helsingin kestävä viherrakenne, s. 90)

- Lammet, sisävesistöt
- Meri
- Puro /oja
- Lähde-alue
- Pohjavesialue, luokka tärkeä (Luontotietojärjestelmä 2016)

- Yleiskaava 2050 luonnoksen maankäytönmuutosalue
- Suunnitteilla olevat rakennukset 05/2016 (Yleiskaavaosasto 2016)
- Lainvoimaiset rakennukset 05/2016 (Yleiskaavaosasto 2016)
- Kosteikkoalue, jolla on / voi tulevaisuudessa olla potentiaalista merkitystä hulevesien varastoinnille ja viivyttämiselle tai vedenlaatua parantava vaikutus (Huleveden varassa olevien luonto- ja kosteikkoarvojen kartoitus 2014)
- Potentiaalinen avoin alava hulevesien viivyttämiseen sopiva puistoalue (rajauksesta poistettu selänteiden, saarten, rinteiden alueet)

Jatkosuunnittelussa erityisesti tarkasteltavia asioita

- Puro/ valtaoja kohtaa maankäytönmuutosalueen
- Maankäytönmuutosalue kohtaa pohjavesialueen
- Maankäytönmuutosalue kohtaa lähteikköalueen

Kartta: VISTRA II/ KSV / Ympäristötoimisto / 2016

Hulevesiosion lähteinä ovat olleet:
Helsingin kaupungin hulevesistrategia, 2008
Huleveden varassa olevien luonto- ja virkistysarvojen kartoitus, 2014

Kaupunkivihreä maiseman jäsentäjänä

Tavoitetila

- Viheralueet ja viheryhteydet tukevat kaupunkirakenteen hahmotettavuutta ja viihtyisyyttä.
- Kasvillisuus muodostaa jäsenneltyjä kokonaisuuksia ja luo yhtenäisyyttä sekä vaihtelua kaupunkitilaan.
- Viherelementit ovat sopivassa suhteessa rakennettuun ympäristöön ja sen mittakaavaan: esim. leveässä katutilassa tarvitaan useampi puurivi, tiiviissä rakenteessa yksikin puu saattaa olla tärkeä.
- Rakentamisalueiden ja viheralueiden reunavyöhykkeet on suunniteltu kunkin alueen luonteeseen sopiviksi.
- Kasvillisuus vahvistaa paikan ominaispiirteitä, kuten rakennetun ympäristön luonnetta ja sijaintia maisemarakenteessa (esim. mäki vai laakso).
- Metsiköiden puusto muodostaa yhtenäisen puustosilhuetin, varsinkin mäkien lakialueilla.
- Avoimien maisematilojen reunojen eheyteen kiinnitetään erityistä huomiota.
- Viherympäristö ilmentää alueen kulttuurihistorian sekä luonnonympäristön maisema-arvoja; esim. kartano/huvilamiljööt, eri aikakausien puistot, purot, kalliometsiköt.

Kansirakentaminen

Kaupungin tiivistyessä kansirakenteet yleistyvät kortteleissa ja julkisessa tilassa mm. pysäköintiratkaisujen myötä. Kansirakenne asettaa erityisiä haasteita kasvillisuudelle ja hulevesien käsittelylle. Kasvillisuuden ikä on rajoitettu kansirakenteen huolto- ja peruskorjausvälin ollessa arviolta 50 vuotta tai vähemmän, minkä vuoksi kaupunkiympäristön laatu voi heiketä.

Huomioon otettavaa

- Suurikokoisen puuston ja muun pitkäikäisemmän kasvillisuuden aikaansaamiseksi on uusilla asuinalueilla oltava myös maanvaraisia pihan tai julkisen ulkotilan osia.
- Kansilla tarpeeksi suuren taimimateriaalin käyttö lyhentää alkuvaiheen kaljua vaikutelmaa.
- Pysäköintikansien vaihtoehtoina tulee tutkia myös pysäköintilaitoksia.
- Olisi tutkittava, löytyisikö sellaisia kansien huolto- ja peruskorjausmahdollisuuksia, joissa kasvillisuutta ja muita pihan rakenteita ja materiaaleja voitaisiin säilyttää ja käyttää uudelleen.
- Liikenneväylien osittainen kattaminen viherkansilla on suhteellisen vähän käytetty, mutta tutkimisen arvoinen keino eheyttää kaupunkirakennetta ja lisätä samalla istutettua maa-alaa.
- Vihersilloilla on mahdollisuus eheyttää niin virkistyksellisiä kuin ekologisiakin yhteyksiä.

Katupuusto kaupunkimaisessa ympäristössä

Katupuiden osuus kaupunkivihreästä tulee kasvamaan kaupunkibulevardien myötä. Kaupunkibulevardeille kuuluvat olennaisena osana puukujanteet. Katupuut pystyvät kokonsa puolesta tarvittaessa muodostamaan mittakaavaltaan seitsenkerroksia rakennuksia vastaavaa tilarakennetta.

Katupuilla on tärkeä merkitys leveiden katujen viihtyisyyttä lisäävinä tilanmuodostajina ja pienilmaston parantajina. Lämpenevässä ilmastossa puiden aikaansaaman varjostuksen merkitys kasvaa. Katupuut muodostavat viheralueita yhdistävien katujen varrella vehreän jalankulun ja pyöräilyn kulkureitin, joka palvelee osana viherverkostoa ja näyttää vuodenaikojen rytmin. Katutilaa kaventavana elementtinä ne myös laskevat ajonopeuksia, mikä lisää kadulla liikkujan turvallisuutta. Viheryhteys tai ekologinen yhteys voi urbaaneimmillaan olla katupuiden reunustama katu viheralueiden välillä.

Huomioon otettavaa

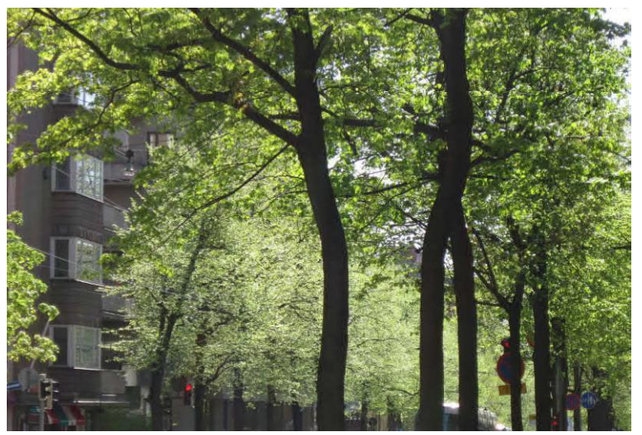
- Katupuiden määrä ja koko tulee suhteuttaa kadun poikkileikkaukseen ja ympäröivien rakennusten korkeuteen.
- Katupuurivien tulee olla riittävän tiheitä (rivin puiden etäisyys toisistaan esim. alle 10m) ja eheitä hahmottuakseen riveinä.

Kasvillisuuden muodostama kaupunkitilaa rajaava reuna, “arvosiluetti”.
Kuva: Jyri Hirsimäki

Myös kalliot ja niihin liittyvä kasvillisuus ovat tärkeä osa helsinkiläistä kaupunkimaisemaa.
Kuva: Maria Jaakkola

Katupuut jäsentävät kaupunkitilaa merkittävällä tavalla
Kuva: Mari Soini

Kaupunkivihreää kaupunkiaukiolla
Kuva: Anna Böhling

Viherkatot, uutta kaupunkivihreää

Viherkatot tuottavat osittain samoja hyötyjä kuin perinteiset erilliset puistoalueet. Niillä on merkitystä myös esim. rakennusten viilentäjinä kesäkuumalla ja hulevesien viivyttämisessä. Helsinki on laatinut oman viherkattolinjauksensa (Stadin katot elävät, Helsingin kaupungin viherkattolinjaus, 2015), jossa se pyrkii lisäämään viherkattojen käyttöä kaupungissa. Viherkattojen vaikutusta esim. hulevesien laatuun ja määrään tulee edelleen jatkossa tutkia.

Viherkatot eivät täysin korvaa maanvaraista istutusaluetta, jonka ekologinen arvo on suurempi paremman kytkeytyneisyyden vuoksi, rakentamis- ja ylläpitokustannukset edullisemmat ja toiminnalliset hyödyntämismahdollisuudet suuremmat. Viherkatot voivat kuitenkin toimia tärkeänä lisänä, esimerkiksi asukkaiden lähimpinä ulkotilan ”olohuoneina” oleskelu- ja viljelymahdollisuuksineen.

Entä jos esimerkiksi Merihaan katot olisivat vihreitä ”yläpihoja”?

Viherkerroin kaupunkivihreän ohjauskeinona

Viherkertoimella pyritään lisäämään kasvillisuuden peittämän pinnan osuutta sekä hulevesien parempaa huomioimista. Viherkerrointa on käytetty Suomessa ohjaamaan lähinnä tonttien ja kortteleiden piha-alueiden suunnittelua, ja se on sellaisena osoittautunut melko tehokkaaksi.

Viherkerrointavoitteita voidaan määrätä tai antaa ohjeellisina tavoitteina kaava-aineistossa, rakennustapaohjeessa tai tontinluovutusehdoissa. Viherkerroin on käytössä osana kaupunkisuunnittelua mm. Berliinissä, Malmössä, Chicagossa ja Seattlessa. Malmön Bo01-alueella käytettiin viherkerrointa varsin onnistuneesti asemakaavan laatuohjelman lisänä, jolloin sekä asuntojen piha-alueille että julkisille alueille saatiin panostusta viherympäristöön ja vesiaiheisiin hyvin monilla eri tavoilla. Helsingin kaupunkisuunnittelussa viherkerrointa on käytetty mm. Vartiosaaren osayleiskaavassa.

$$\text{Viherkerroin} = \frac{\text{pisteytetty viherpinta-ala}}{\text{kokonaispinta-ala}}$$

Lisätietoa: (http://ilmastotyokalut.fi/laskuri/)
Viherkerroinmenetelmän kehittäminen Helsingin kaupungille, Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 8/2014) ja Ilkka-sivut

Jatkossa tulisi tutkia viherkerrointa myös alueellisena työkaluna kaupunkivihreän määrän ja laadun haarukoimiseksi. Liitteessä 8. muutama esimerkki erilaisista kaupunkirakennetyypeistä, joissa on eritelty olevaa viherpinta-alaa suhteessa alueen kokonaispinta-alaan.

Viherverkoston käytön ja luonteen muuttumisen haasteita

Tiivistyvä kaupunkirakenne vähentää viherympäristön määrää. Viheralueet ja muu kaupunkivihreä sekä asuntonäkymät niille, merinäkymistä puhumattakaan, korottavat tunnetusti asuinalueiden arvoa. Samoin ihmisten tarpeet jokapäiväiseen virkistykseen, oleskeluun, leikkiin ja kohtaamiseen ulkotiloissa eivät vähene. Tämä korostuu Helsingissä erityisesti lämpiminä ja valoisina vuodenaikoina, mutta ulkotilat ovat osa kaupunkimaisemaa ympäri vuoden.

Asemakaavoituksessa ratkaistaan, minne päivittäinen lähivirkistys, -oleskelu ja -leikki ohjataan. Asuntoterasseille tai -parvekkeille, kattopihoille, yhteiselle korttelipihalle, pihakadulle vaiko lähi- tai korttelipuistoon? Mitä erilaisia ulkotiloja milloinkin tarvitaan? Voivatko ne korvata toisensa osin tai kokonaan? Muuttuvaan toimintaympäristöön ja mahdollisiin uudenlaisiin virkistys- ja asumispalvelutarpeisiin tulee kyetä reagoimaan joustavasti.

Alueiden kaupunkimaisuus ja tiiviys määrittävät myös viherverkoston luonnetta. Käyttäjäpaineen lisääntyminen lisää kaupunkimetsissä maapohjan kuluneisuutta, mikä puolestaan vaikeuttaa puuston kasvua ja uusiutumista ja vähentää pohjakasvillisuuden määrää. Kaupunkimetsien säilymiseen voidaan vaikuttaa mm. tarkalla reitistön ja muun kulunohjauksen suunnittelulla.

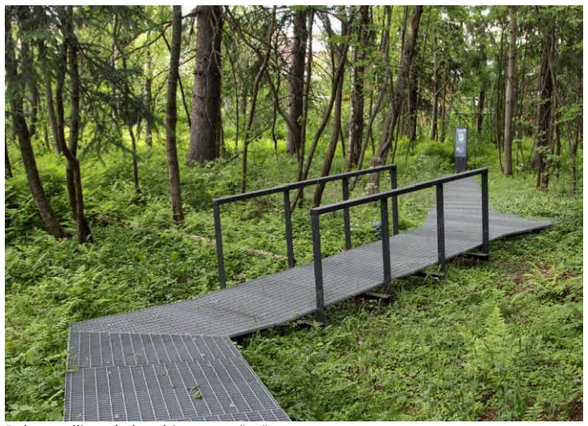
Rakennetut puistot kestävät useimmiten suurempia käyttäjämääriä kuin luonnonalueet. Rakennettujen puistojen rakentamiskustannukset ovat kuitenkin merkittäviä, ja niiden ylläpitokustannukset ovat myös yli kymmenkertaiset luonnonalueisiin verrattuina.

Liitteessä 7. on esitetty nykyisen kaupunkirakenteen korttelitehokkuudet ja puistojen nykyiset päähoitoluokat, jotka kertovat viheralueiden luonteesta. Tällä hetkellä korttelitehokkuuden ollessa yli 1,8 ovat lähipuistot yleensä aina rakennettuja puistoja. Vastaavasti matalien korttelitehokkuuksien alueilla (0,4 tai alle) ovat viheralueet yleensä metsinä tai niittyinä (peltoina) hoidettavia alueita. Näin ollen kaupunkirakenteen tiivistyessä on varauduttava sekä entistä tarkempaan suunnitteluun mm. luonnonalueiden säilyttämiseksi että viherinvestointien ja ylläpidon kustannuksien nousuun.

Viheralueiden kustannuksia* (2016 HKR)

	Rakentaminen e / m2	Ylläpito e / m2
Puisto, leikkipaikka, aukio	150 - 300	2,5 - 15
Käyttöpuisto	100 - 150	1,5 - 2,5
Kaupunkimetsä (reitit, valaistus ja kalusteet)	2	0,05 - 0,35
Niitty, keto, maisemapelto, viljelypalstat	50 - 100	0,5

* Kustannukset ovat suuntaa-antavia. Rakentamiskustannuksia lisää huomattavasti mm. pohjarakentamisen vaativuus sekä alueen laatu- ja varustelutaso, ylläpidon osalta taas mm. alueiden käyttäjämäärä ja kulutus.

Rakenteellinen kulunohjaus metsässä.
Kuva: commons.wikimedia.org

Korttelipihat voivat olla viihtyisiä ja huolellisesti suunniteltuja asuntojen jatkeita. Esimerkki Sonckin korttelista Töölöstä.
Kuva: Maria Jaakkola

Asumisen lähiympäristö tarjoaa toimintamahdollisuuksia asukkaille.
Kuva: Anna Böhling

Kattojen aktiivinen hyödyntäminen toiminnallisena, taloudellisena ja esteettisenä voimavarana. Norjalaisen kerrostalon katolla on sekä yhteisiä tiloja että yksityisiä oleskelutiloja.
Kuva: Finn Ståle-Fellberg

6

Lopuksi

Kuva: Jun Yang

Jatkotoimenpiteet

VISTRA ja yleiskaavan toteuttamisohjelma

Yleiskaavan toteuttamisohjelman tarkoitus on priorisoida ja aikatauluttaa yleiskaavan toteuttaminen siten, että se on kytköksissä kaupungin strategiaan ja investointiohjelmaan, maankäytön ja liikenteen investointien välille seututasolla sekä infran ja palvelujen suunnitteluun. Työstä on tarkoitus tulla myös työväline asuntorakentamisen ohjelmointiin, erityisesti lähimmän 10 vuoden aikajaksolla.

Jotta tiivistyvästä kaupungista syntyy myös julkisilta ulkotiloiltaan ja viherverkostoltaan vetovoimaista ja kestävää kaupunkia, tulee niihin liittyvät investoinnit kytkeä kiinteästi muun kaupunkirakenteen toteuttamiseen. Viherverkostoon liittyen on tässä VISTRA II-työssä nousseita tärkeimpiä kehittämistarpeita tarkoitus kytkeä osaksi yleiskaavan toteuttamisohjelmaa, jolloin taataan viherverkoston oikea-aikainen kehittäminen ja resursointi uusia rakentamisalueita suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Kaupungin uuden rakentamisen luomasta arvonnoususta osa tulisi voida ohjata julkisten ulkotilojen ja viherverkoston kehittämiseen, jotta viherverkosto pystyisi palvelemaan hyvin myös jatkossa nykyisiä ja tulevia asukkaita. Oheisissa kuvissa on esitetty viherverkostoon liittyvät kehittämistoimenpiteet osana muita alueen kehittämiskustannuksia sekä yleiskaavan rakentamisvarantojen osalta keskeisimpiä viherverkoston kehittämisen painopisteitä. Lisäksi on kiteytetty viherverkoston yleiset kehittämisen painopisteet osana toteuttamisohjelman valmistelua.

Rakentamis- ja viherhankkeiden yhteen kytkeytyminen

KOKONAISKUSTANNUKSET

- Esirakentaminen
- Rakennukset
- Kadut
- Putket ja johdot
- Pysäköinti
- Liikennejärjestelmät
- Julkiset palvelut

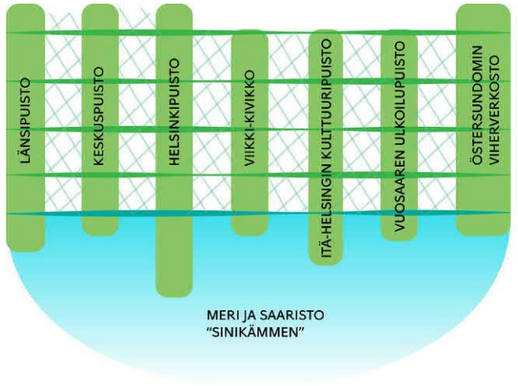
VISTRA II

- Uudet puistot ja toiminta-alueet
- Uudet virkistysreitit
- Parannukset oleviin puistoihin ja reitteihin
- Vihersillat ja -alikulut
- Hulevesiuomien kehittäminen
- Arvokohteiden kehittäminen ja ylläpito

Viherhankkeita uusien puistojen ja julkisten ulkotilojen lisäksi

KAUPUNKIBULEVARDIT	• Bulevardien katupuut ja muu kaupunkivihreä • Viheryhteydet bulevardien yli • Parannettavat lähialueen viherverkoston osat • Hulevesiuomien kehittäminen ja uuden rakentamisen reunat viheralueiden suuntaan
POIKITTAISET RAIDEKAUPUNGINOSAT	• Parannettavat lähialueen viherverkoston osat • Kehitettävät viheryhteydet tiivistettävän alueen sisällä • Vihersormien eheyden ja jatkuvuuden turvaaminen
TÄYDENNYSRAKENTAMINEN	• Lähialueiden viheralueiden parantaminen ja viherverkoston eheyttäminen - toiminnot, reitit, hoitotason nosto, maiseman hoito
UUSIA ISOMPIA ALUEKOKONAISUUKSIA	• Parannettavat lähialueen viherverkoston osat ja reitit • Viheryhteyksien rakentaminen liikennealueiden kohdalla • Arvoalueiden kompensointitoimenpiteet • Hulevesiuomien kehittäminen ja uuden rakentamisen reunat viheralueiden suuntaan

Viher- ja virkistysverkoston kehittäminen

Vihersormet:
Maiseman ja pääreittien jatkuvuus, opasteet, sisääntulokohdat, palvelut, metsäverkosto, kulttuuriympäristöt

Viherlinjat ja muut poikittaiset viheryhteydet:
Puistot, reitit, (viher)sillat ja alikulut, virkistyspalvelut, ekologiset yhteydet

Alueellinen viherverkosto - kaupunginosapuistojen, liikuntapuistojen ja lähipuistojen verkosto:
Nykyisten puistojen ja aukioiden kunnostus tarvetta vastaaviksi, uudet puistot, rakennettavien alueiden ulkotilan laatu, hulevedet

Merellinen Helsinki:
Rantareittien jatkuvuus, lahtien kierrokset, toimiva vesiliikenne, uudet sillat, virkistyssaarten palveluiden parantaminen

Muita jatkotoimenpiteitä

Erityisteemoja jatkosuunnitteluun

- Maisemallisten sekä virkistys-, luonto- ja kulttuuriarvojen huomioiminen kaikessa suunnittelussa.
- Yleiskaavan kaupunkiluonto-teemakartan pohjalta ekologisten käytävien ja verkostojen tarkemman tarkastelun jatkaminen yhteistyössä kaupungin eri asiantuntijoiden kanssa. Erityisesti kehitettävien metsäverkostoyhteyksien (ml. liitoravien elinolosuhteet) ja niittyverkoston edistäminen. Ekologisen laadun parantaminen ja tutkimustiedon hyödyntäminen suunnittelussa.
- Siniverkoston sekä hulevesien ohjaamisen ja viivytyksen jatkosuunnittelu tiivistyvien kaupunginosien virtavesien ja valuma-alueiden osalta.
- Laajoihin viheralueisiin kuten vihersormiin rajautuvan täydennysrakentamisen suunnittelu kokonaisuutena, mukaan lukien puistojen eheyden ja jatkuvuuden näkökulma sekä mm. hulevedet.

Suunnittelumenetelmien kehittäminen

- Alueellinen vihertehokkuus -menetelmän ja seurannan kehittäminen hyödyntäen mm. seudullista maanpeiteaineistoa.
- Maisema- ja puistosuunnittelussa tulee pyrkiä lisäämään luonnon monimuotoisuutta.
- Keinojen määrittely erikoistapauksissa, kun esim. luonnonarvoja tai arvoympäristöjä ei voida turvata tavallisella suunnittelumenettelyllä. Näitä voivat olla mm. elinympäristöjen ennallistaminen tai uusien vastaavien biotooppien rakentaminen, hulevesirakenteet, viherkatot ja pihat sekä latvusyhteydet osana viherrakennetta.

Viestintä ja asukasyhteistyö

- Kehitetään viherverkoston suunnittelusta viestimistä (esim. esitteet, nettisivut, tapahtumat).
- Asukasyhteistyön entistä tiiviimpi ja monipuolisempi hyödyntäminen viherverkoston jatkosuunnittelussa.

Hallintokuntayhteistyö

- Kaupungin sisäisen yhteistyön tiivistäminen edelleen viherverkoston kehittämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja ylläpidon osalta.
- Toteuttamisen ja rakentamisen työtapojen ja menetelmien kehittäminen niin, että maisema- ja luontoarvoja ei tarpeettomasti turmella.
- Viherverkostoon liittyvän virkistyspalveluverkoston kytkeminen osaksi muuta palveluverkostoa ja verkoston kehittäminen kattavaksi yhteistyössä.
- Viherverkoston kehittämiseen liittyvän kustannustiedon jatkuva tarkentaminen, päivittäminen ja hyödyntäminen suunnittelussa.
- Kaupungin omistamien, viher- ja virkistysverkoston kannalta olennaisten arvokiinteistöjen ja niiden ympäristöjen tulevaisuutta koskevan yhteisen linjauksen laatiminen.
- Viherverkoston määrällisen ja laadullisen seurannan kehittäminen. Verkostooon liittyvien tietoaineistojen kehittäminen ja ylläpitovastuista sopiminen (mm. kaavoitetut viheralueet).
- Resilienssin parantamiseen liittyvä yhteistyö ilmastonmuutokseen sopeutumisessa.
- Alueiden vetovoimaisuuden ja saavutettavuuden varmistaminen vaiheittaisella toteutuksella, esim. väliaikaisten ratkaisujen avulla.

Tiivistelmä

VISTRA II eli viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma konkretisoi kartalle ja visualisoi VISTRA-VISIOssa vuonna 2013 julkituotuja tavoitteita viherverkostokaupungin kehittämisestä yleiskaavaprosessin rinnalla. Näiden tavoitteiden mukaisesti Helsingin viheralueet muodostavat helposti saavutettavan verkoston, monipuolinen ja historiallisesti kerroksellinen kaupunkimaisema vahvistaa identiteettiä ja monimuotoinen viher- ja sinirakenne sopeuttaa ilmastonmuutokseen.

Viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma on tarkoitettu lähtökohdaksi maankäytön suunnitteluun. Kehittämistoimenpiteet kytketään osaksi yleiskaavan toteuttamisohjelmaa, jotta mahdollistetaan tämän verkoston oikea-aikainen kehittäminen ja resursointi uusia rakentamisalueita suunniteltaessa ja toteutettaessa sekä tiivistyviä alueita parannettaessa. Suunnitelma on myös työväline avuksi asemakaavoitukseen sekä viher- ja virkistysverkoston jatkosuunnitteluun.

Lähtökohtina viher- ja virkistysverkoston kehittämisessä ovat kaupunkimaiseman ominaispiirteet sekä kulttuuri- ja luonnonarvot, joita Helsingissä on erityisesti vihersormien alueella, Helsingin niemellä sekä rannoilla ja saaristossa. Verkoston hierarkia auttaa alueiden hahmottamisessa ja investointien määrittelyssä. Tavoitteena on, että alueet palvelevat virkistäytymistä monipuolisesti.

Viherverkoston rungon muodostavat säteittäiset, mereltä metsiin ulottuvat laajat vihervyöhykkeet eli **Vihersormet**, merellisen Helsingin saaristo, rannat ja vesialueet eli **Sinikämmen** sekä poikittaiset viheryhteydet eli **Viherlinjat**. Tavoitteena on näiden muodostaman kokonaisuuden toimivuus, saavutettavuus ja hahmotettavuus. Tätä tuetaan parantamalla kävelyn ja pyöräilyn reittejä, tarvittaessa uusilla silloilla ja alikuluilla, tasaisin välimatkoin tarjolla olevilla virkistyspalveluilla sekä selkiyttämällä opastusta ja alueiden tekemisellä tunnetuksi viestinnällisin keinoin. Alueiden tulee olla myös sopivan kokoisia ja mahdollisimman yhtenäisiä. Vihersormien tehtävä ekologisen verkoston ydinalueina pyritään säilyttämään, ja parantamaan niiden liittymistä merelliseen Sinikämmeneen. Lisäksi virkistyksen kannalta keskeisesti sijaitsevat arvorakennukset ja niihin liittyvät ympäristöt tulee kunnostaa ja kunnossapito mahdollistaa kestävällä tavalla siten, että niiden arvot säilyvät jälkipolville osana yhteistä kulttuuriperintöä.

Kutakin vihersormea kehitetään niiden luonteen mukaisesti. **Länsipuistosta** suunnitellaan Mätäjoen vartta ja Seurasaarenlahden rantoja seuraileva, helposti hahmotettavien reittien yhdistämä kokonaisuus. **Keskuspuisto** Helsingin metsäisenä, kivikaupungista korpeen ulottuvana selkärankana ja **Helsinkipuisto** katsauksena Helsingin monimuotoisiin syntymaisemiin sulautuvat saumattomasti toisiinsa muodostaen Helsingin sisäisen sini-viherkehän. **Viikki-Kivikko**-vihersormen maisemallista vaikuttavuutta korostetaan.

Itä-Helsingin kulttuuripuistosta kehitetään helposti saavutettava kartanoiden ja kapeiden merenlahtien kierros. Uutelasta Vuosaaren huipulle ulottuva **Vuosaaren ulkoilupuisto** liittyy tulevaisuudessa luontevasti Östersundomin viher- ja ranta-alueiden verkostoon ja siellä lisätään omaehtoisen vesillä liikkumisen mahdollisuuksia.

Merellisen sinikämmenen osalta periaatteina on lisäksi, että vesiliikenneyhteyksiä myös saarilta toisille parannetaan ja arvokasta saariston kulttuuriperintöä säilytetään toimivana osana virkistys- ja matkailupalveluverkkoa. Rantareittien tulee olla yhtenäisiä, helposti löydettäviä, viihtyisiä ja vetovoimaisia, ja pääreitin lisäksi tulee olla kapeampia tunnelmointireittejä.

Venesatamia ja veneiden talvisäilytysalueita kehitetään laadukkaiksi alueiksi, jotka eivät estä rantojen virkistyskäyttöä. Luonnon- ja puistorantoja säilytetään ja kehitetään sopeutumisvyöhykkeiksi ilmastonmuutokseen varautumisessa. Näkymiin sekä kutsuvaan merijulkisivuun kiinnitetään erityistä huomiota kehitettäessä merenranta-alueita.

Alueellisen viherverkoston muodostavat vihersormien väliin sijoittuvat, kaupunginosien omat viheralueet ja -yhteydet. Niiden osalta tärkeimpiä tavoitteita ovat kaupunginosapuistoverkoston toimivuuden ja vetovoimaisuuden kehittäminen ja viheryhteyksien varmistaminen tiivistyvässä kaupunkirakenteessa sekä täydentyvien alueiden julkisen ulkotilan parantaminen. Tärkeää on myös koko kaupungin ja matkailun vetovoimakohteiden, kuten kantakaupungin puistojen ja aukioiden kunnostaminen.

Tiivistyvä kaupunki asettaa viherverkostolle erityisiä vaatimuksia. Kestävään kaupunkiin kuuluu olennaisena osana avoimen hulevesijärjestelmän edistäminen. Viherverkoston osalta on olennaista tunnistaa erityistä jatkosuunnittelutarvetta aiheuttavat, potentiaalisesti haasteelliset kohdat, kuten esim. Haaganpuron käsittely suhteessa Keskuspuiston reunan täydennysrakentamiseen.

Katupuuston merkitys tulee kaupunkibulevardien myötä lisääntymään ja osa maanvaraisista viheralueista korvautumaan viherkatoilla ja kansirakentamisella. Ympäristön laadun arviointiin voidaan hyödyntää viherkertoimen kaltaisia uusia välineitä.

Viher-siniverkoston eheydestä huolehtiminen ja vetovoimaisuuden kehittäminen, samoin kuin sen ominaispiirteiden ja arvojen huomioon ottaminen ovat olennainen osa kaikkien maankäytön muutosalueiden suunnittelua. Investoiminen näihin toimenpiteisiin varmistaa tiivistyvänkin kaupungin onnistumisen hyvän ympäristön luomisessa.

Abstract

Helsinki Open Space Plan **(VISTRA II)**, elaborated alongside the new City Plan, concretizes and visualizes the objectives outlined in the vision (VISTRA-VISIO) of 2013, aiming at a green network city. According to these objectives, Helsinki green areas will form an easily accessible interconnected network that consists of diverse and historically layered city-scape fostering identity as well as a resilient green and blue structure helping to adapt to the effects of climate change.

VISTRA II acts as a base for spatial planning. Development measures are linked to the The City Plan's Implementation program, to ensure the resourcing of and investments in open space as an integral part of a coordinated overall implementation of city development. In addition, it will be a useful tool in detailed planning and further design of the green and recreational network.

The specific characteristics of each particular area are the essential starting points in developing the green and recreational network, as are also the cultural and nature values of Helsinki landscape that are abundant along the large green corridors, city core peninsula, coastline and islands. The clear hierarchy of this network, in turn, promotes their understanding and aids in investment prioritization, with an eye on equally distributed and cohesive recreational diversity across the city structure.

The Green Fingers - green wedges extending from seashore to city limits, and **the Blue Palm** - the seascape with its coastline and islands, together with **the Green Lines** - the transversal green connections, form **the backbone of the green areas system**. Functionality, accessibility and comprehensibility of this totality is fostered by measures such as improving pedestrian and bicycle corridors, new bridges and underpasses, services within appropriate distances from each other and by improving orientation and signage on site. Communicational measures such as branding may also come into place in making these areas better known to the public.

Each Green Finger is developed according to their own character. According to the vision of the Open Space Plan's ideas, **West Park** will be pearl necklace of sorts - a comprehensible entity of nodes connected with paths that follow the shores of Mätäjoki river and Seurasaarenlahti bay. **Central Park** as the forested spine of the city, extending from the city core to the forest, and **Helsinki Park** as an overview of original Helsinki landscapes, merge to form an inner blue-green belt of the city. The striking landscape spatial character of **Viikki-Kivikko** park will be emphasized.

Eastern City Cultural Park would inhabit an accessible circular pathway around the inner bay of Vartiokylänlahti that would take you from one manor to another. **Vuosaari Park** will connect to Östersundom's green and coastal network and host improved possibilities for the enjoyment of water sports.

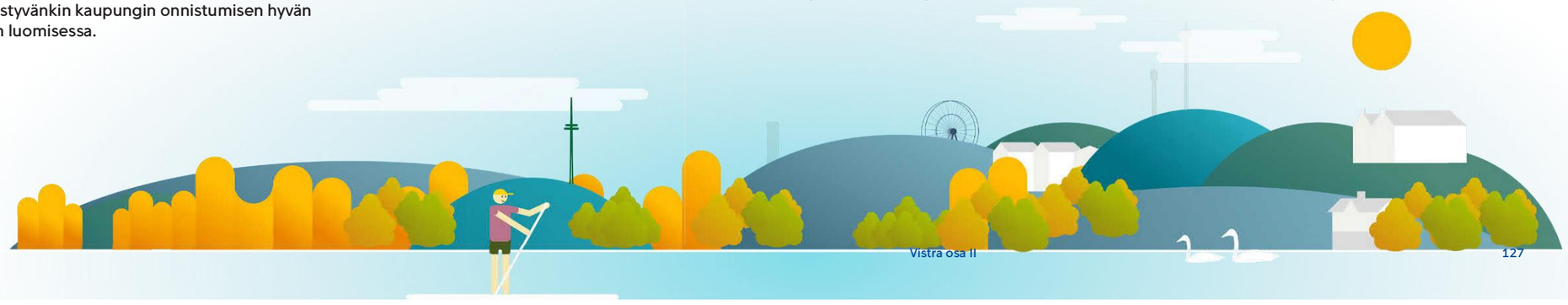
The desirable future development of the maritime **Blue Palm** includes facilitating island hopping with the help of better connections between the islands as well as conserving yet making use of the valuable cultural heritage of the archipelago as a part of the recreational service network. Coastal routes will be unified and easy to find but also attractive. Besides a main route there would be additional narrow paths for tranquil enjoyment. Marinas and seasonal boat storage areas will equally be developed into enhanced quality areas that will not prevent the enjoyment of seashore for recreational use. Natural shores are cherished as buffer zones in terms of climate change adaption. Seafront facades as well as sea views are a special concern in the development of coastal areas.

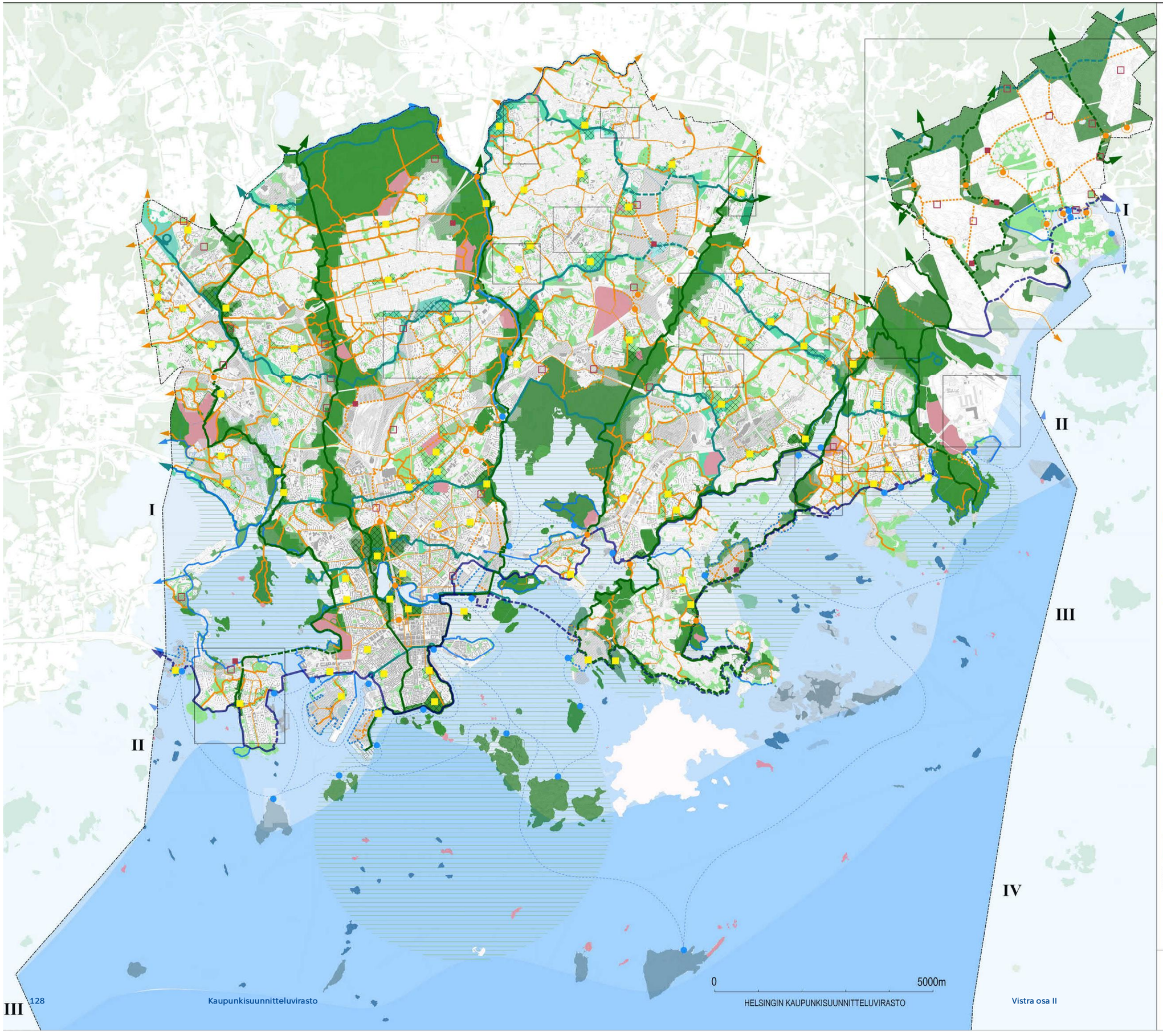
The local green network consists of the city districts' own open space and green connections system - that falls between the Green Fingers. The most important objectives concerning those are improving the usability and livability of the neighborhood park system and ensuring the green corridors as well as overall quality of public open space in a densifying city. It is of utmost important for city identity also to pay special attention to the refurbishment of citywide tourism attractions such as historic parks and squares of the inner city.

A compact city sets special requirements for the green network. Natural storm water management, for one, is an integral part of a sustainable and resilient city. In Helsinki soil, retention precedes absorbtion as does promoting permeable surfaces in new areas. It is essential to recognize the potential challenges such as the future treatment of Haaganpuro stream in relation to the building development of Central Park's edge.

The importance of street trees will increase along with the implementation of city boulevard ideas. Green areas may partly be compensated by green roofs and decks. Green factor may prove to be a useful tool in the assessment of environmental quality.

Safeguarding the interconnectedness and attractiveness of the green network system and the recognition of its special characteristics and values are an essential part of spatial planning and design for areas of land use change. Investing also economically in these measures will ensure the livability of future cities.

Tavoitteellinen viher- ja virkistysverkosto

- Vihersormi
- Vihersormen vesialue
- Viherlinjan puisto
  Viherlinjaan liittyvä puistoketju
- Kaupunginosapuisto
- Rajoitetun käytön alueet
  siirtolapuutarha, hautausmaa, golfkenttä sekä pesimäaikana rauhoitetut luonnonsuojelualueet saarilla
- Asemakaavoitetut ja muut viheralueet
- Vihersormen pääreitti / lisättävä yhteys
- Viherlinjayhteys / lisättävä yhteys
- Viher- ja virkistysverkostoa täydentävä yhteys
- Virkistysverkostoa täydentävä yhteys kadulla
- Lisättävä viheryhteys
- Uusi eritasoyhteys
- Naapurikunnan puolelle jatkuva yhteys
- Uusi kehitettävä viheralue tai puisto
- Uusi kehitettävä kaupunginosapuisto
- Merellisen Helsingin virkistyssaaret
- Virkistyskäyttöön kehitettävät saaret
- Päärantareitti / täydennettävä yhteys
- Rantareitti / täydennettävä yhteys
- Vesiliikennesatamat ja reitit, visio

Saariston maisemavyöhykkeet:

I sisälahdet
Suojaisat lahdet rajautuvat mannerrantaan. Rakennettu maisema on vallitseva.

II selkävedet
Suojaisat tai hieman aallokolle alttiit selät rajautuvat kaupunkirakenteen hallitsemiin rantoihin. Etelässä selkiä reunustavat saaret ja saarten ketjut ovat vehreitä.

III ulkosaaristo
Laajojen, aallokon vaikutukselle alttiiden selkien ympäröimiä pienten saarten ryhmiä. Isoimmatkin saaret etäällä mannerrannasta. Kaupunki erottuu vain siluettina maisemassa.

IV avomeri
Pieniä kallioluotoja, aava merenpinta hallitsevana, ei tilaa rajaavia elementtejä. Hyvin altis aaltojen vaikutuksille.

Maankäytön keskeisimmät muutosalueet:

Helsingin uusi yleiskaava Kaupunkikaava ja osayleiskaavat

- yleiskaavan merkinnät vihersormilla: kantakaupunki tai asuntovaltainen alue.
- yleiskaavan maankäyttö-tarkastelujen alueet. *)
- muut maankäytön kehittämisen painopistealueet.

*) Helsingin yleiskaava, Helsingin keskeisimmät maankäytön muutosalueet selvitys 2015:8

Tavoitteellinen viher- ja virkistysverkosto VISTRA II

6.10.2016

Loppusanat

Tiiviiseen ja urbaaniin kaupunkiin kuuluvat hyvin määritelty ja jäsennelty kaupunkivihreä sekä sen sisältämät ja säilyttämät arvot. Helposti saavutettava ja houkutteleva julkinen ulkotila tuo lisäarvoa kaupunkilaisten hyvään elämään. Viher-sinirakenne on parhaimmillaan verkostomainen, yhteen kytkeytynyt ja selkeä.

Tasapainoisessa kaupunkikuvassa yhtenäisiä rakentamisalueita jaksottavat hyvin hoidetut puistot ja muut monikäyttöiset alueet, kuten kaupunkimetsät, joihin pääsee turvallisia ja hahmotettavia reittejä pitkin. Bulevardeille kuuluvat puut, kuten myös puistomaiset jaksot Ruttopuiston tapaan.

Helsinginniemen erityispiirteenä on luonnonmaiseman, kuten upeiden luonnonkallioiden ja meren rinnakkainelo urbaanin vilskeen kanssa tiiviissä kaupunkiytimessä. Yhtenäisen ja tiiviin kaupunginosan viehätys on yhdistelmä korkealaatuista arkkitehtuuria ja palveluita, mutta myös maisemallista sijaintia, esimerkiksi merenrannan ja lahden välissä, tai lähellä suurta yhtenäistä kaupunkimetsää. Vaikka näitä piirteitä ei suoraan voida kopioida muualle kaupunkiin, tulee niiden arvo tiedostaa ja pyrkiä löytämään uusille ja täydennysrakennettaville alueille vastaavia vetovoimatekijöitä.

Viher- ja virkistysverkoston kehittyminen vetovoimaiseksi tiivistyvässä kaupungissa edellyttää myös ulkotilan investointien suuntaamista oikea-aikaisesti maankäytön muutosalueisiin. Samalla vanhojen alueiden julkisten ulkotilojen kunnostus korkeatasoisiksi parantaa asukkaiden viihtyvyyttä, alueiden arvostusta ja koko kaupungin vetovoimaisuutta.

Investointien kohdistaminen vaikutuksiltaan merkittäviin kohteisiin, kaupunkilaisten oman aktiivisuuden hyödyntäminen lähialueidensa kehittämisessä ja joustavien ulkotilojen tarjoaminen tämän aktiivisuuden näyttämöksi on erityisen tärkeää niukkojen resurssien aikana. Sallivuus julkisessa tilassa helpottaa kaupunkitilan elävöitymistä. Myös vaiheittainen toteutus ja pienetkin toimenpiteet antavat viestiä kunkin alueen tärkeydestä, lopullisia suuria suunnitelmia ja toteutusbudjetteja odoteltaessa.

Kehitystyö edellyttää yhteistyötä, jolle uusi kaupunkiympäristön toimiala antaa syveneviä mahdollisuuksia. VISTRA on yksi vaihe prosessissa, jonka tavoitteena on viher- ja virkistysverkoston entistä tavoitteellisempi ja harkitumpi kehittäminen tasapuoliseksi ja vetovoimaiseksi palveluverkostoksi.

Puistot muuttuvat kirpputoreiksi siivouspäivänä keväisin ja syksyisin. Helsingin kaupungin aineistopankki / Susanna Karhapää, 2014

Yhteisen illallisen kaltaiset kaupunkitapahtumat ottavat haltuun julkista tilaa asukkaiden olohuoneeksi. Kuva: Maria Jaakkola

Helsingin edustan saarista vain muutamaan pääsee säännöllisellä veneliikenteellä, ja vastikään avattu Vallisaari onkin suosittu retkeilykohde. Kuva: Maria Jaakkola

Lähteet

Hanski Ilkka et. al., Environmental biodiversity, human microbiota, and allergy are interrelated, 2012, Proceedings of the National Academy of Sciences

Helsingin kaupungin hulevesistrategia. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2008:9 / Katu- ja puisto-osasto

Helsingin kestävä viherrakenne. Miten turvata kestävä viherrakenne ja kaupunkiluonnon monimuotoisuus tiivistyvässä kaupunkirakenteessa. Kaupunkiekologinen tutkimusraportti. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:27

Helsingin pienvesiohjelma. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 2007:3 /Katu- ja puisto-osasto

Helsingin uusi yleiskaava - kaupunkikaava liiteaineistoineen, yleiskaavan asukastyöpajojen materiaali ja muistutusten yhteenveto, 2016, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Huleveden varassa olevien luonto- ja virkistysarvojen kartoitus, 2014, Helsingin kaupungin rakennusvirasto, Arkkitehtuuriosasto/ FCG

Hulevesitulvariskialueiden ja hulevesitulvaherkkien alueiden selvittäminen Helsingin kaupungissa, Loppuraportti, 2012, Helsingin kaupunki, rakennusvirasto

Inkeläinen Elina et. al., Viherkerroinmenetelmän kehittäminen Helsingin kaupungille, 2014, Helsingin kaupungin ympäristökeskus

Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt, Helsingin yleiskaava. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:17

Kaupunkipuulinjaus. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:8

Korkea rakentaminen Helsingissä. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2011:4

Peltola Katariina, diplomityö, Folkkari - Helsinkiläinen kaupunginosapuisto, 2015, Aalto yliopisto

Peltomäki Tuulikki, diplomityö, Vaihtoehtoja Keskuspuiston keskiosan kehittämiselle, (tekeillä) , Aalto yliopisto

Stadin katot elävät - Helsingin kaupungin vIherkattolinjaus, 2015, Helsingin kaupunki

Tuulivoiman sijoittamisperiaatteet Helsingissä - kaupunkisuunnittelun näkökulma. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2016:1

Vihreä ja merellinen Helsinki 2050, VISTRA OSA 1: Lähtökohdat ja visio. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2013:4

Liitteet

1. VISTRA-visio asukkaan näkökulmasta, VISTRA osa I
2. Viheralueiden kehittämistä ohjaavat muut strategiat ja tavoiteohjelmat
3. KARTTA: Kulttuuriympäristöt, Helsingin uuden yleiskaavan teemakartta
4. KARTTA: Kaupunkiluonto, Helsingin uuden yleiskaavan teemakartta
5. KARTTA: Kantakaupunki, Helsingin uuden yleiskaavan teemakartta
6. KARTTA: Merellinen Helsinki 2050, Helsingin uuden yleiskaavan teemakartta
7. KARTTA: Korttelitehokkuudet ja puistojen hoitoluokat
8. Esimerkkejä viheraloista erilaisissa kaupunkirakennetyypeissä
9. Diplomityö Keskuspuiston keskiosan kehittämisestä
10. Mäntymäenkentän ideointia

Helsingin hienoin ominaispiirre on luonnonkallioisen rantaviivan ja tiiviin kaupungin rinnakkainelo.
Kuvat: Maria Jaakkola

Liite 1. VISTRA-visio asukkaan näkökulmasta, VISTRA osa I

Tavoitteena on, että tulevaisuuden Helsingissä jokainen voi halutessaan...

Liite 2.

Viheralueiden kehittämistä ohjaavat muut strategiat ja tavoiteohjelmat

Viheralueiden kaavatason suunnittelua ohjaavat lainsäädännön ja lakisääteisten asiakirjojen ohella monet kaupungin omat strategiat ja tavoiteohjelmat.

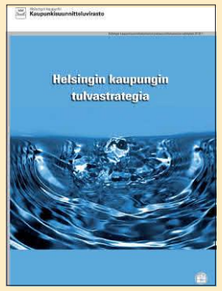
Kaupunginvaltuusto

Valtuustostrategia 2013-2016

Kaupungin strategia ohjaa kaikkien strategioiden ja tavoiteohjelmien laadintaa. Viherverkosto edistää mm hyvinvointia ja liikkumista koskevien tavoitteiden toteutumista.

Tulvastrategia

Maankäytön ja viheralueiden suunnittelu on tulvasuojelun keskeisiä keinoja. Pääperiaatteena on, että kaupunki hoitaa yleisten alueiden, kuten katujen, puistojen ja liikuntapaikkojen tulvasuojelun suunnittelun ja tulvasuojeluohjelmien laadinnan.

Kaupunkisuunnitteluvirasto

Ympäristöohjelma

Ohjelma ohjaa suunnittelemaan ja vahvistamaan virkistys- ja kaupunkiluontoverkostoa, jonka rungon muodostaa vihersormijärjestelmä. Keinoina ovat esimerkiksi viheralueverkoston osien välisistä yhteyksistä huolehtiminen ja kaupunkiluontoverkoston kehittäminen muun kaupunkirakenteen osana.

Liikkumisen kehittämisohjelma

Viheralueverkoston suunnittelu on avainasemassa liikkumisen kehittämisohjelman tavoitteita toteutettaessa. Kevyt liikenne on strategiassa kehittämisen hierarkian kärkipäässä. Keskiössä on pyöräilyn runkoverkon kehittäminen, joka ohjelman sanoin ”hyödyntää nykyisiä tai rakenteilla olevia puisto-, rata tai moottoritiekäytäviä.”

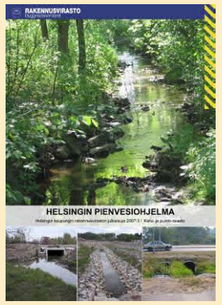
Rakennusvirasto

Hulevesistrategia

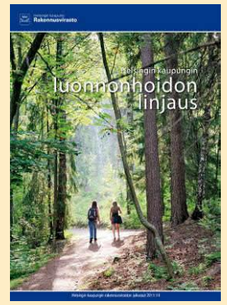
Hulevesistrategian päämääränä on muun muassa kaupungin tulvimishaittojen poistaminen ja ehkäiseminen. Hulevedet tulee ottaa huomioon kaikilla suunnittelutasoilla. Puisto- ja virkistysalueiden suunnittelu- ja rakentamisperiaatteisiin sisällytetään luonnonmukainen, hidastava ja avoin hulevesien käsittely.

Pienvesiohjelma

Pienvedet ovat erottamaton osa viher- ja virkistysalueverkostoa. Ohjelman tavoitteena on parantaa Helsingin pienvesien tilaa samalla toteuttaen EU:n vesipolitiikan puitedirektiiviä, jossa jäsenmaiden on laadittava suunnitelmat vesistöjensä saattamisesta hyvään tilaan vuoteen 2015 mennessä.

Luonnonhoidon linjaus

LUMO:n ohella kaupungin luonnonhoitoa ohjaava ohjelma. Linjaus ohjaa suunnittelua, jotta viheralueita kehitetään ja ylläpidetään niin, että kaikilla viheralueiden käyttäjillä on viihtyisä, kestävä, toimiva, turvallinen ja terveellinen asuin-, ulkoilu- ja virkistysympäristö.

Ympäristökeskus

Helsingin kaupungin luonnonsuojeluohjelma ja metsäverkosto

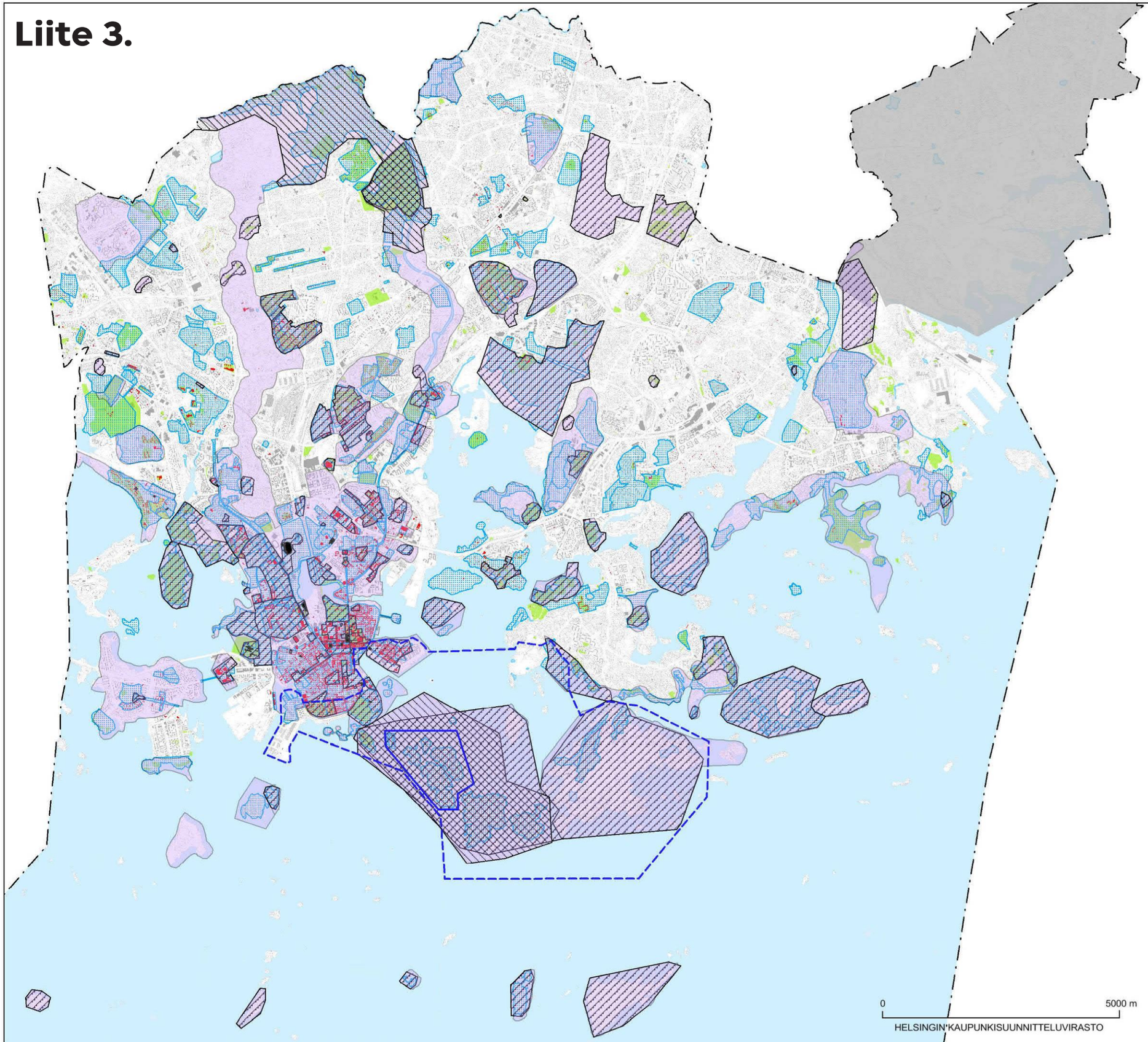
Suojelun tavoitteena on tukea jo olemassa olevia Helsingin luonnon suuria ydinalueita. Lisäksi ohjelma tukee valtuustostrategiaa, jossa on linjattu, että yleiskaavan hyväksymisen yhteydessä perustetaan metsäinen suojeluverkosto, jonka tavoitteena on nostaa suojelualueiden määrä kaupungin maa-alueista luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi.

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaaminen: toimintaohjelma (LUMO)

Ohjelma ohjaa ottamaan kaikessa suunnittelussa huomioon ekologisen verkoston ja siihen liittyvien arvokkaiden luonnon ydinalueiden turvaamisen. Työkaluja ovat esimerkiksi yhtenäisten viheraluekokonaisuuksien ja niiden välisten yhteyksien turvaaminen kaavoituksen keinoin ja herkkien luontokohteiden kulutuspaineiden vähentäminen ohjaamalla kulkua.

Liite 3.

TEEMAKARTTA
TEMAKARTA

KULTTUURIYMPÄRISTÖT
KULTURMILJÖER

Pääkartan kulttuuriympäristöä koskevan määräyksen valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristökohteet. Teemakartta on oikeusvaikutteinen näiltä osin.

De nationellt betydande landskapsmiljöobjekt och de kulturmiljöobjekt av riksintresse som huvudkartans bestämmelser gällande kulturmiljöer avser. Temakartan har rättsverkan till dessa delar.

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
(RKY 2009 -alue)
Bebyggd kulturmiljö av riksintresse
(RKY 2009 -område)

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
(valtioneuvoston periaatepäätös 1995)
Nationellt värdefullt landskapsområde
(statsrådets principbeslut 1995)

Valtakunnallisesti merkittävillä maisema- ja kulttuuriympäristöalueilla valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon suunnittelussa. Suunnittelussa on sovitettava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee selvittää ajankohtainen päätöstilanne.

På nationellt betydande landskapsområden och på kulturmiljöområdena av riksintresse ska de riksomfattande inventeringarna beaktas vid planeringen. Vid planering ska den i planen anvisade markanvändningen och landskaps- och kulturmiljövärdena anpassas till varandra. I samband med den detaljerade planeringen ska den aktuella beslutssituationen utredas.

Muut merkinnät ja suunnitteluohjeet:

Unescon maailmanperintökohde
Suomenlinnan maailmanperintökohdetta tulee hoitaa ja käyttää niin, että alueen maailmanperintöarvo ei heikenny.

Unescon maailmanperintökohteen suojavyöhyke.

Rakennussuojelulailla suojeltu rakennus
(tilanne 03.07.2014)

Muinaismuistolain nojalla suojellut muinaisjäännökset, muinaismuistoalueet ja vedenalaiset muinaisjäännökset ovat museoviraston muinaisjäännösrekisterissä. Vedenalaisen kulttuuriperinnön selvitystarve arvioidaan vesialueiden jatkosuunnittelussa.

Muinaismuistolailla suojeltu ensimmäisen maailmansodan linnoitusvyöhyke on kuvattu yleiskaavan raportissa Ensimmäisen maailmansodan linnoitusvyöhyke (Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014: 32 ja 2014: 33).

Valtakunnallisesti merkittäviä maisema- ja kulttuuriympäristöjä ja muinaismuistoja koskevassa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on neuvoteltava museoviranomaisten kanssa.

Maakuntainventoinnin kohteet (Uudenmaan kulttuuriympäristöt -selvitys 2012)
Maakuntainventoinnin kohteet otetaan huomioon suunnittelussa. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee selvittää ajankohtainen päätöstilanne.

Asemakaavalla suojeltu rakennus
(tilanne 31.07.2015)

Asemakaavalla suojeltu tai säilytettävä alue
(tilanne 30.06.2013)

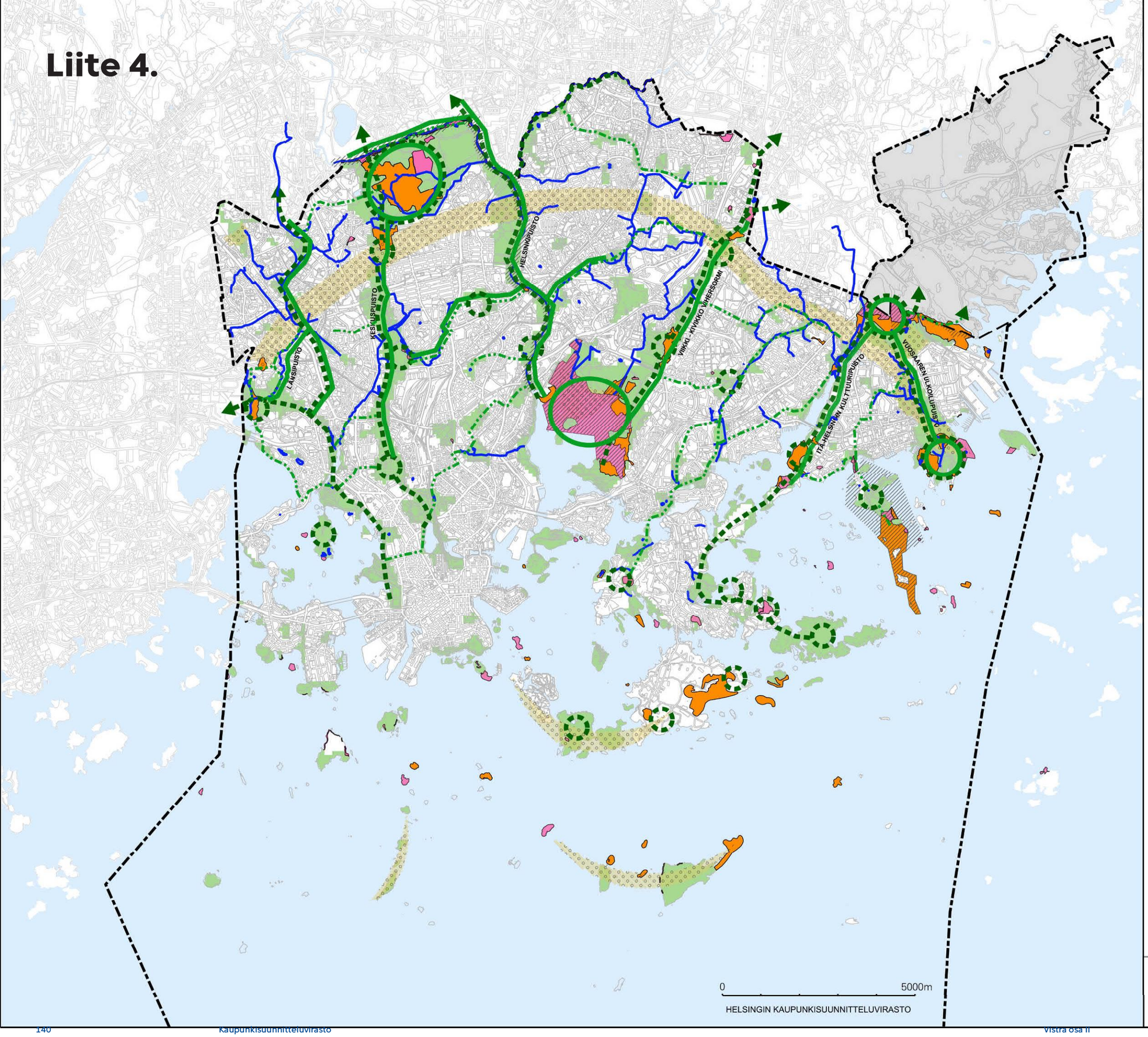
Helsingin kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävät alueet
(vuoden 2002 selvitys)

Koko Helsingin kulttuuriympäristöä koskeva kuvaus on Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt -raportissa
(Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014: 17)

Östersundom ei kuulu yleiskaava-alueeseen.

HELSINGIN UUSI YLEISKAAVA
KAUPUNKIKAAVA
14.06.2016

Liite 4.

TEEMAKARTTA
TEMAKARTA

KAUPUNKILUONTO
Suunnitelma kaupunkiluontoverkostosta

STADSNATUR
Plan för stadsnaturnätverket

Merkinnät, joihin viitataan pääkartan määräyksissä. Teemakartta on oikeusvaikutteinen näiltä osin.

De beteckningar till vilka hänvisas i huvudkartans bestämmelser. Temakartan har rättsverkan till dessa delar.

Luonnonsuojelualueet ja luonnonsuojelulain rauhoitetut luontotyypit

Naturskyddsområden och naturtyper som är fredade enligt naturvårdslagen

Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet

Suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.

Till Natura 2000 -nätverket hörande områden

De naturvärden som ligger till grund för skyddandet får inte avsevärt försvagas.

Suojeltavaksi tarkoitetut alueet

Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2024 (29.09.2015) esitetyt alueet. Tarkka rajaus on selvitettävä tarkemmassa suunnittelussa.

Områden avsedda att skyddas

Områden som anvisas i Helsingfors naturskyddsprogram 2015-2024 (29.09.2015). Den exakta gränsdragningen ska utredas vid noggrannare planering.

Muut merkinnät ja suunnitteluohjeet:

Kaupunkiluonnon ydinalueet ja ekologiset yhteydet

Kaupunkiluonnon ydinalueet ja ekologisen kytkeytyneisyyden kannalta tärkeät yhteydet.

Metsäverkosto

Metsäverkoston hoidossa ja kehittämisessä otetaan huomioon luonnonsuojeluarvot, luonnon monimuotoisuus, ekologinen kytkeytyneisyys, kulttuuriympäristöjen ja maiseman arvot sekä virkistyskäytön tarpeet.

Kehitettävä metsäverkostoyhteys

Niittyverkosto

Niittyverkostoa kehitetään koko kaupungin alueella. Sen hoidossa ja kehittämisessä otetaan huomioon luonnonsuojeluarvot, luonnon monimuotoisuus, ekologinen kytkeytyneisyys, kulttuuriympäristöjen ja maiseman arvot sekä virkistyskäytön tarpeet.

Siniverkosto

Merialueen, merenlahtien, jokien, lampien, purojen, avo-ojien, rantabiotooppien sekä merenalaisen luonnon muodostama ekologinen verkosto, jota kehitetään ottaen huomioon luontoarvot.

Rakennettavat alueet ja viher- ja virkistysalueet

Rakennettavien alueiden ja viher- ja virkistysalueiden suunnittelussa otetaan huomioon arvokkaat luontokohteet, ekosysteemipalvelujen ja ekologisen laadun kehittäminen sekä vihertehokkuus.

Vihersormet ja muut laajat viheralueet

Vihersormet muodostavat rungon ekologiselle verkostolle. Alueet ovat monipuolisia virkistys- ja ulkoilualueita, joilla on merkittäviä luonto-, kulttuuri- ja maisema-arvoja.

Östersundom ei kuulu yleiskaava-alueeseen

HELSINGIN UUSI YLEISKAAVA

KAUPUNKIKAAVA

14.06.2016

Liite 5.

TEEMAKARTTA

KANTAKAUPUNKI

Kantakaupungin teemakartan rajaus. Koko alueella asemakaavoitusta, rakentamista ja käyttötarkoituksen muutoksia ohjataan lähtökohtana lähiympäristölle ominaisen toiminnallisesti monipuolisen rakenteen ja kävely-ympäristön vahvistaminen. Erityisesti liike- ja toimitilatihentymien kohdalla tuetaan rakenteen säilymistä.

Pää-, kokooja- ja kauppakatujen sekä merkittyjen tärkeiden kävely-yhteyksien varsilla sekoittuneen rakenteen lisäksi kaupunkirakenteelle on ominaista katutilaan avautuvat ensimmäisten kerrosten palvelu-, liike-, ja toimitilat.

Alue sisältää historiallisen liikekeskustan ja kävelykeskustan.

Kaupunkirakenteelle on koko merkityllä alueella ominaista sekä katutilaan avautuvat, että korttelien sisäpihojen palvelu-, liike- ja toimitilat.

Toiminnallisesti ja liikenteellisesti keskeiset, kävelypainotteiset solmukohdat reuna-alueineen sekä nykyisessä että tulevassa kaupunkirakenteessa. Alueiden kävely- ja pyöräilyolosuhteita kehitetään ja selkeytetään.

Keskeisiä nykyisiä ja tulevia alueiden sisäisiä pääyhteyksiä, joiden kävely- ja pyöräilyolosuhteita kehitetään ja selkeytetään. Niillä liitetään laajenevan ja täydentyvän kantakaupungin kävelypainotteiset solmukohdat toisiinsa.

Kantakaupungin rantareitti, jonka kävely- ja pyöräilyyhteyksien tulee olla jatkuvat ja sujuvat sekä liittyä luontevasti muuhun kävely- ja pyöräilyverkostoon.

Joukkoliikenteen solmukohta

Nykyiset ja mahdolliset tulevat rautatieasemat

Metroasema

Nykyinen raitiotieverkko ja mahdollisia tulevia yhteyksiä

Merkintään yhdistetty seuraavat alueet:
Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö kantakaupungin alueella. (RKY 2009-alue).
Maakuntainventoinnin kohteet kantakaupungin alueella (Uudenmaan kulttuuriympäristöt -selvitys 2012).
Yleiskaava 2002 inventoinnin mukaiset, kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävät alueet kantakaupungin alueella.

Historiallisen keskustan kulttuurihistoriallisesti merkittävät puistot, joiden arvo ja ominaispiirteet säilytetään.

Kantakaupungin muut arvokkaat, ajalleen tyypilliset puistot, urheilu- ja liikuntapuistot, kansanpuistot, kartano- ja huvilapuistot, siirtolapuutarhat ja julkisten rakennusten ympäristöt, hautausmaat sekä muut kulttuurihistoriallisesti ja maisemakulttuurin kannalta erityiset aluekokonaisuudet, joiden arvo ja ominaispiirteet otetaan huomioon asemakaavoituksessa sekä muissa alueille kohdistuvissa hankkeissa.

0 3000 M

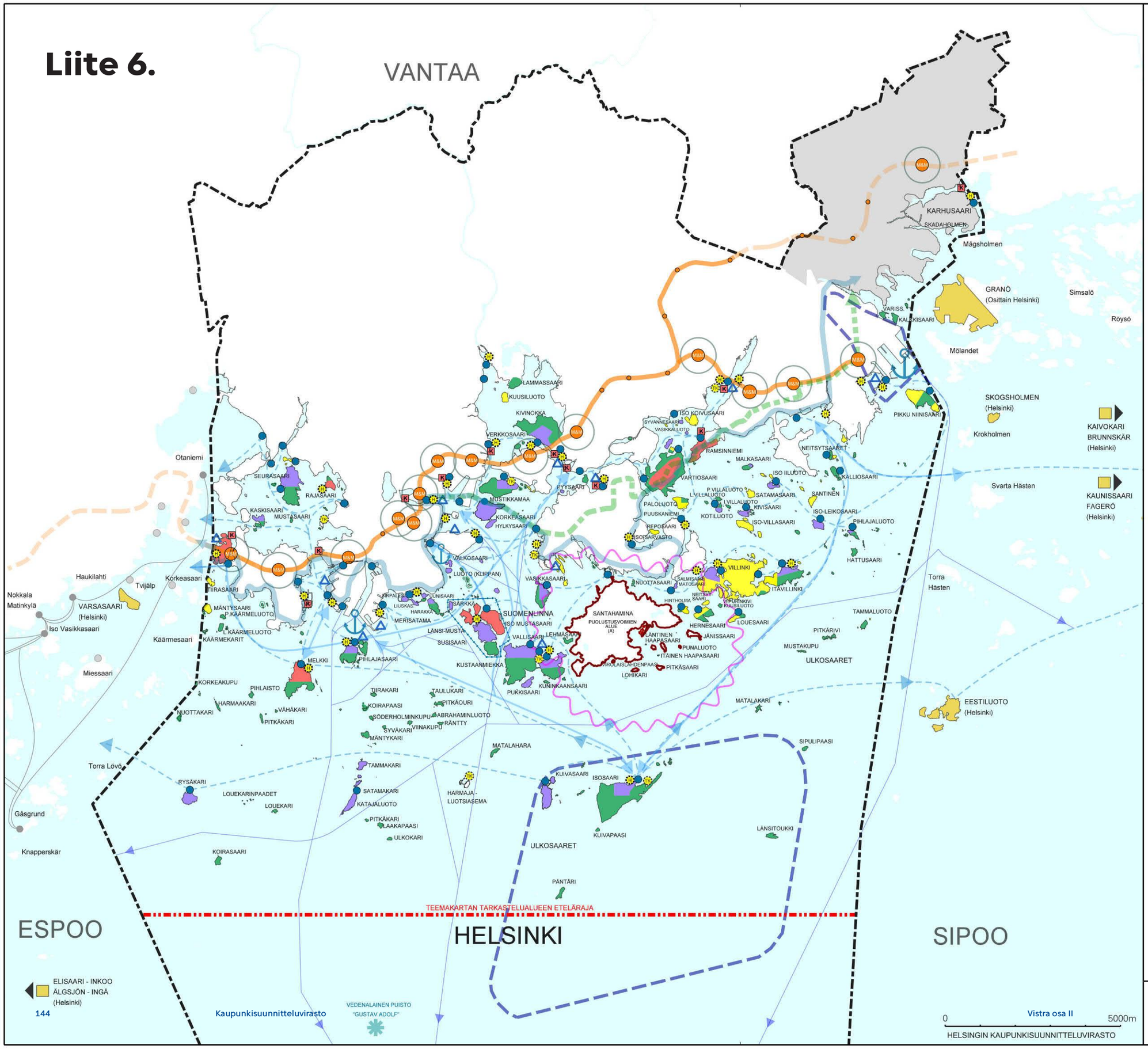
HELSINGIN KAUPUNKISUUNNITTELUVIRASTO

HELSINGIN UUSI YLEISKAAVA

KAUPUNKIKAAVA

14.06.2016

Liite 6.

TEEMAKARTTA

MERELLINEN HELSINKI 2050

Virkistysalue
Alueelle saa rakentaa alueen käyttötarkoitusta palvelevia pieniä rakennelmia ja laitteita.

Virkistys ja matkailupalvelut
Alue, joka on tarkoitettu retkeilyyn, matkailuun ja virkistykseen. Alueelle saa rakentaa alueen käyttötarkoitusta palvelevia rakennuksia, rakennelmia ja laitteita.

Virkistys ja loma-asuminen
Alue, joka on tarkoitettu loma-asumiseen ja virkistykseen.

Ympärivuotinen merellinen asuminen
Pääasiallisesti lauttaliikenteeseen tai raideliikenteeseen perustuva ympärivuotisen asumisen alue.

Kelluva asuminen
Vesialueella sijaitseva laiturikorttelialue, jolle saa sijoittaa kelluvia asuntoja ja niitä palvelevia käyntiseiltoja, venepaikkoja ja muita rakenteita sekä kelluvan aallonmurtajan.

Helsingin rantaraitti
Seudulle jatkuva Helsingin rantaraitti, joka kokoaa yhteen koko kaupungin rantavyöhykettä seurailevan merellisen vyöhykkeen.

Saaristoraitiovaunu
Säteittäinen raitiotieyhteys, joka kytkee kantakaupungin itäiseen saaristokaupunginosien nauhaan.

Vesiliikenteen yhteystarve
Vesiliikenteen yhteystarve reittivesiliikenteen ja/tai virkistysvesiliikenteen tarpeisiin. Mantereiseen joukkoliikenteeseen kytkeytyvä vesiliikenne palvelee asumiseen, työntekoon ja virkistykseen liittyvää liikkumista sekä edistää meren ja saariston saavutettavuuden kehittymistä.

Vesiliikenteen yhteyspiste
Saariston infrastruktuuria palveleva yhteys- ja huoltolaituri, jonka yhteyteen saa rakentaa merellisiä toimintoja ympärivuotisesti palvelevia tiloja, laitteita ja rakenteita.

Metro-meri solmukohta
Strategisesti tärkeä saariston ja meren yhdistävä joukkoliikenteen merellinen solmukohta.

Merellinen tukikohta
Merellisten palvelujen ja meri- ja saaristoalueen yhdyskuntateknistä- ja energiahuoltoa sekä öljyntorjuntaa palvelevien rakennusten ja toimintojen alue.

Merellinen huoltopiste
Saaristoa ja merialueita palvelevien huoltotoimintojen, rakennelmien ja ramppien alue.

Vierasvenesatama
Monipuolisia virkistys-, matkailu- ja huoltomahdollisuuksia tarjoava vierasvenesatama.

Satama-alue
Satama-aluetta kehitetään kansainvälisten yhteyksien, satama-, työpaikka-, teollisuus- ja palvelutoimintojen alueena. Alueelle saa rakentaa toimintojen kannalta tarpeellisia tiloja ja laitteita sekä yhdyskuntateknisen huollon tiloja. Aluetta saa laajentaa merelle tai meren päälle.

PUOLUSTUSVOIMIEN ALUE (A)

Puolustusvoimien alue (A)
Alue, joka käyttötarkoituksen muuttuessa muutetaan asuin- ja virkistysalueeksi, jossa on merellinen tukikohta (TK) ja huoltopisteitä (H).

UNESCO-maailmanperintökohde
Suomenlinna, jolla on merkittäviä säilytettäviä historiallisia ja rakennustaiteellisia arvoja.

Merialue

MUUT MERKINNÄT JA YLEISSUUNNITTELUOHJEET:

Virkistyssaaret muualla
Helsingin omistamat virkistyssaaret tai niiden osat muissa kunnissa.

Östersundom ei kuulu yleiskaava-alueeseen

Teollisen kokoluokan tuulivoiman vyöhyke

Santahaminan ampumatoiminnan melualueen rajaus

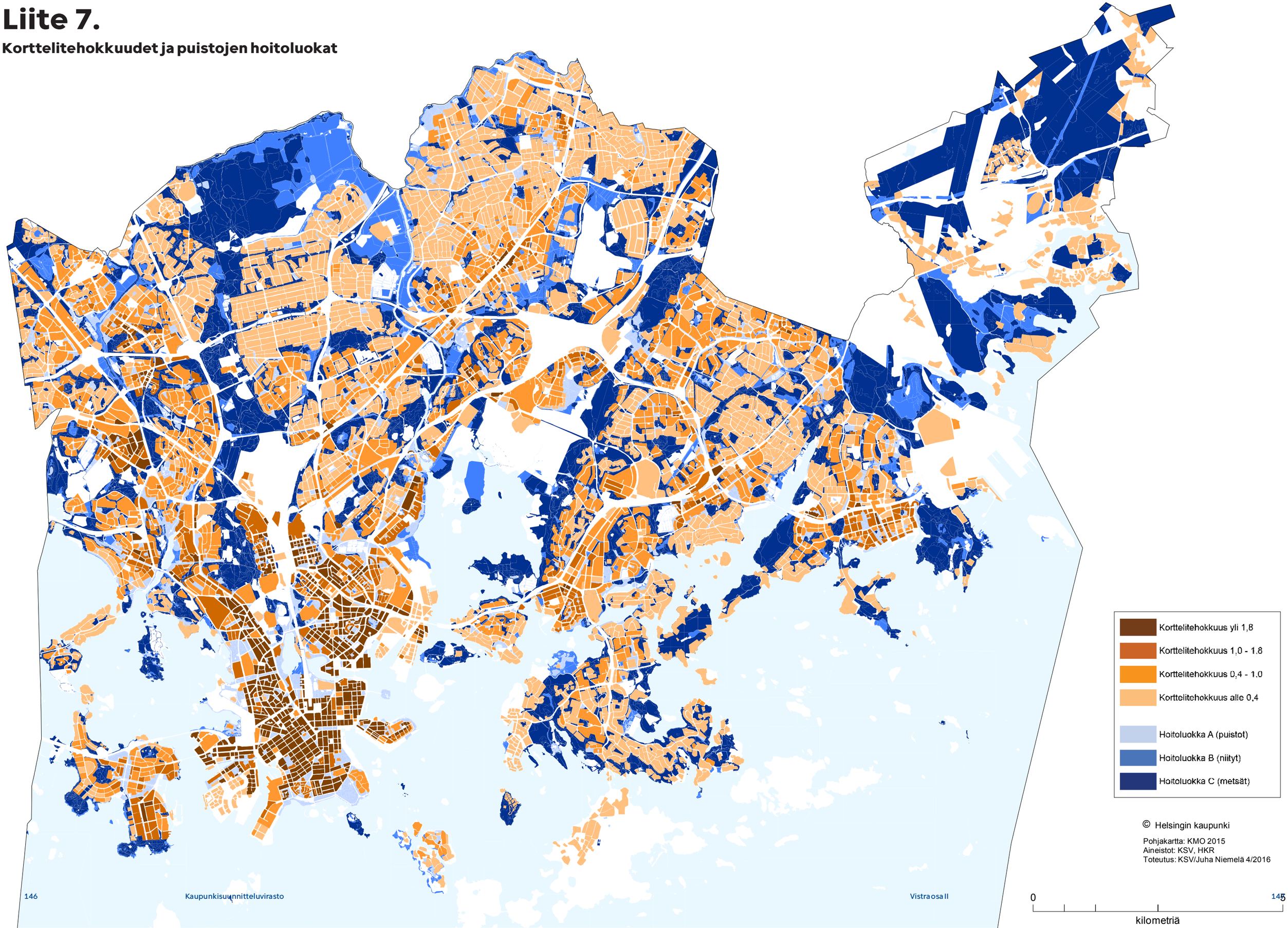
Kauppamerenkulun pääväylät

- Tarkastelualueen saarissa edistetään jatkosuunnittelussa uusiutuvien energiamuotojen käyttöä.
- Veneiden mastokorkeudet tulee ottaa huomioon vesialueiden siltojen suunnittelussa.
- Vedenalaisen kulttuuriperinnön selvitystarve arvioidaan vesialueiden jatkosuunnittelussa.
- Merialueella sijaitsevat Natura- ja luonnonsuojelualueet on esitetty Kaupunkiluonto -teemakartassa.

HELSINGIN UUSI YLEISKAAVA
KAUPUNKIKAAVA
14.06.2016

Liite 7.

Korttelitehokkuudet ja puistojen hoitoluokat

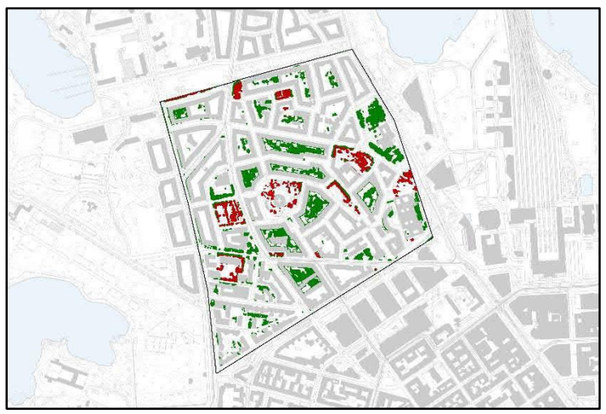
Liite 8.

Esimerkkejä viheraloista erilaisissa kaupunkirakennetyypeissä

Julkinen viherala: Asemakaavoitettujen viheralueiden ja Y-tonttien viherala
Yksityinen viherala: Kaikki muu viherala
Maanpeitetiedot: HSY 2014
Maanomistustiedot: Kiinteistövirasto/maanhankintatoimisto 3/2015
Etäisyys laajaan viheralueeseen tai merenrantaan on mitattu alueen keskeltä

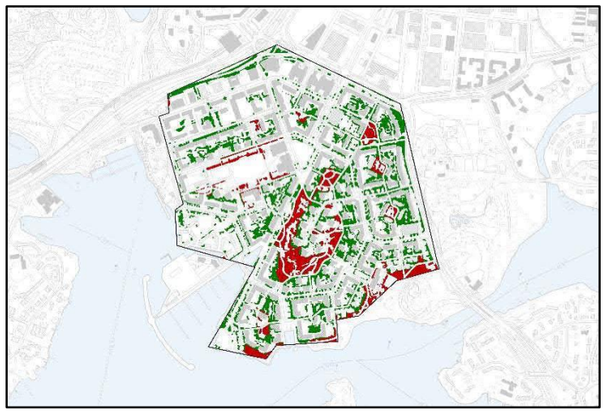
Etu-Töölö

Korttelitehokkuus: yli 1,8 (A1)
Rakentamisvuosikymmen(et): 1920
Viheralan osuus koko tutkitusta alasta: 13%
Julkisen viheralan osuus: 26%
Yksityisen viheralan osuus: 74%
Etäisyys laajasta viheralueesta
tai merenrannasta: 700 m (Taivallahti)

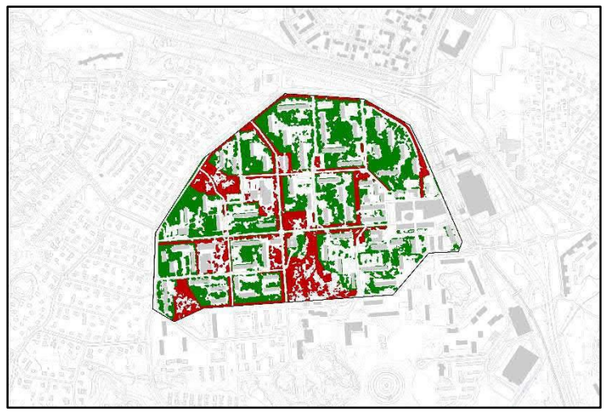
Herttoniemenranta

Korttelitehokkuus: 1,0 - 1,8 (A2)
Rakentamisvuosikymmen(et): 1990-2000
Viheralan osuus koko tutkitusta alasta: 21%
Julkisen viheralan osuus: 28%
Yksityisen viheralan osuus: 72%
Etäisyys laajasta viheralueesta
tai merenrannasta: 500 m (Yliskylänlahti)

Myllypuro

Korttelitehokkuus: 0,4 - 1,0 (A3)
Rakentamisvuosikymmen(et): 1960
Viheralan osuus koko tutkitusta alasta: 45%
Julkisen viheralan osuus: 33%
Yksityisen viheralan osuus: 67%
Etäisyys laajasta viheralueesta
tai merenrannasta: 1000 m (Hallainvuori)

Länsi-Pakila

Korttelitehokkuus: Alle 0,4 (A4)
Rakentamisvuosikymmen(et): 1960-80
Viheralan osuus koko tutkitusta alasta: 50%
Julkisen viheralan osuus: 4%
Yksityisen viheralan osuus: 96%
Etäisyys laajasta viheralueesta
tai merenrannasta: 1000 m (Keskuspuisto)

Näitä viheraloja arvioitaessa ja johtopäätöksiä tehtäessä on lisäksi otettava huomioon alueiden sijoittuminen laajempaan maisemaan ja viheralueverkostoon. Esimerkiksi Etu-Töölön kaupunkikuvaan ja ominaispiirteisiin vaikuttaa vahvasti sen sijoittuminen kahden laajan, vesimaisemaa sisältävän viheralueen väliin, kaupunkikuvaa jäsentävän puistoakselin eteläpuolelle.

Liite 9. 1 /2

Diplomityö Keskuspuiston keskikohdan kehittämisestä

Seuraavat kaksi aukeamaa esittelevät otteita Tuulikki Peltomäen keskeneräisestä diplomityöstä. Diplomityössä tarkastellaan Keskuspuiston keskiosaa Hämeenlinnanväylän varrella.

Työssä pyritään löytämään ratkaisuja Keskuspuiston virkistyksellisten ja ekologisten arvojen sekä erityisesti metsäntunnun sovittamiseksi bulevardikaupunginosan rinnalle. Suunnittelualuetta on lähestytty muodostamalla kolme erilaista skenaariota, joiden kautta on haluttu selvittää erilaisten ratkaisujen vaikutuksia Keskuspuiston ja uuden bulevardikaupunginosan toimivuuteen ja laatuun. Skenaarioiden lähtökohdiksi on otettu yleiskaavaehdotuksen rakennusalamäärä, liikenneratkaisut ja viheryhteydet. Tekijä on ottanut opinnäytetyössä vapauden järjestellä rakennusalaa yleiskaavaehdotuksen rakentamispikseleistä poikkeavasti erityisesti Pirkkolan kohdalla.

Diplomityössä pyritään jatkossa löytämään ratkaisu, jossa kootaan vaikutusten arvioinnin avulla skenaarioiden parhaat ominaisuudet. Uusi rakentaminen pyritään sijoittamaan maastoon niin, että Keskuspuiston metsäntuntu säilyisi mahdollisimman laajalla alueella. Tavoitteena on, että uusista rakennuksista olisi mahdollisimman hyvät näkymät Keskupuistoon ja uusien kortteleiden katutiloista tulisi miellyttäviä. Keskuspuiston ulkoilureitistö ja opastus tulisi olla selkeä. Uusia ulkoliikuntapalveluita voitaisiin sijoittaa korttelialueen ja Keskuspuiston väliselle puistovyöhykkeelle. Haaganpuron uomaa voidaan muokata ja sitä tulisi kehittää taimenpurona sekä ekologisena yhteytenä. Skenaarioita tulee vielä tutkia myös melu- ja ilmanlaatunäkökulmista.

Alue on tärkeää suunnitella kokonaisuutena, jotta saavutetaan toimiva Keskuspuisto, elinvoimainen Haaganpuro sekä uusi urbaani ja eläväinen kaupunkinosa.

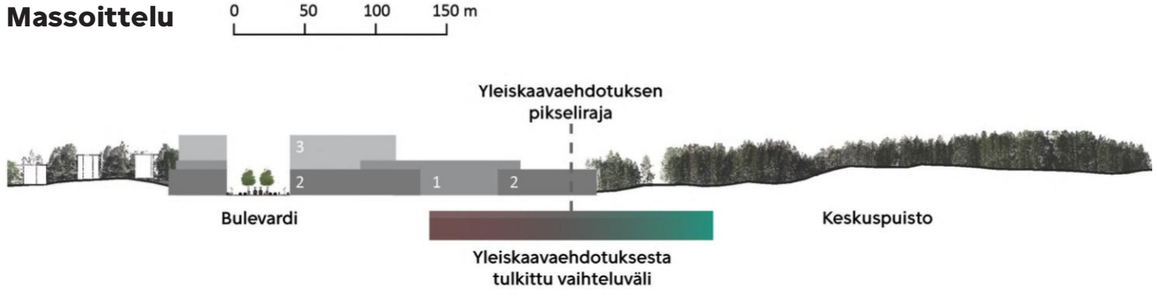

Maankäyttömuotojen pinta-alat eri skenaarioissa

Massoittelu

Skenaario 1. / Rakentamissaaret / Vahvat viheryhteydet

Uusi rakentaminen
Puistomainen alue
Viljelypalsta
Ulkoilumetsä
Haaganpuropuisto
Päävirkistysreitti
Ekologinen yhteys
Viherlinja
Leikkauskohta

- Umpikorttelirakenne
- Vaihteleva kerrosluku (n. 5-10)
- Haaganpuro bulevardin rinnalla
- 3 uutta lähipuistoa korttelirakenteen osana
- Keskuspuiston liikuntapalveluja kehitetään
- Puistometsävyöhyke Keskuspuiston rajana

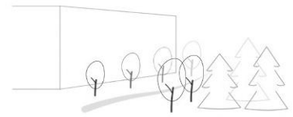
\+ Omaleimainen purobulevardi

\+ Haaganpuro pysyy nykyisellä paikallaan ja sen uomaa muokataan

\- Rakentaminen vähentää Keskuspuiston metsäisyyttä

Leveät viheryhteydet näkyvät bulevardin varrella

Korttelien pihat eivät leviä puistoon

Rakentaminen muodostaa tiiviitä saarekkeita

Haaganpuro leventää bulevarditilaa

Pirkkolan liikuntakeskuksen asemakaavavaraus

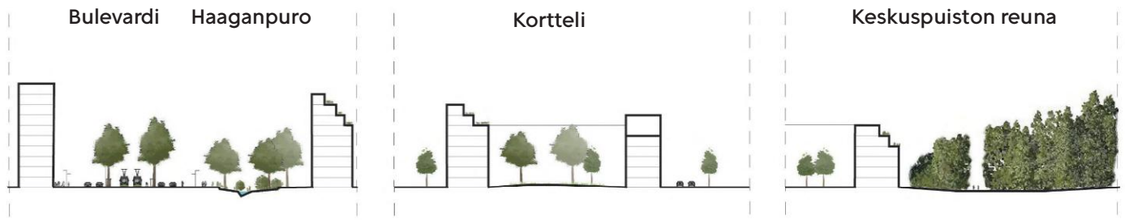
Yleiskaavaehdotuksen rakentamispikselin raja esitetty katkoviivalla

Lähiliikuntapaikkoja lisätään uuden rakentamisen yhteyteen

Periaateleikkaus

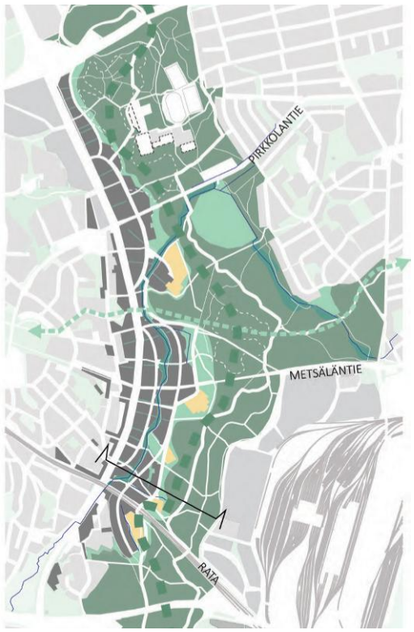

1.

Liite 9. 2 / 2

Skenaario 2. / Väljä ja levittäytyvä rakentaminen / Puistomaisempi Keskuspuisto

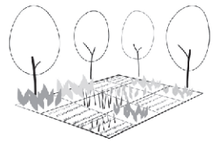
- Uusi rakentaminen
- Puistomainen alue
- Viljelypalsta
- Ulkoilumetsä
- Haaganpuropuisto
- Päävirkistysreitti
- Ekologinen yhteys
- Viherlinja
- Leikkauskohta

- Avonainen ja väljä korttelirakenne
- Matalampi kerrosluku (n. 4-7)
- Haaganpuro rakentamisen läpi kulkevalla puistovyöhykkeellä
- Useita pieniä lähipuistoja korttelirakenteen sisällä
- Viherkatot
- Kaupunkiviljelymahdollisuuksia parannetaan
- Leveä puistometsävyöhyke Keskuspuiston rajana

\+ Ihmisen mittakaavainen ja vehreä kaupunkiympäristö

\- Metsäntuntu vähenee eniten

\- Rakentaminen levittäytyy suurimmalle alueelle

Viljelypalstoja lisätään puisto- ja niittyvyöhykkeelle rakentamisen laidalla

Haaganpuro rakentamisen keskellä

Rakennettu vyöhyke levittäytyy laajimmalle

Viljelypalstoja lisätään laajemmalle alueelle

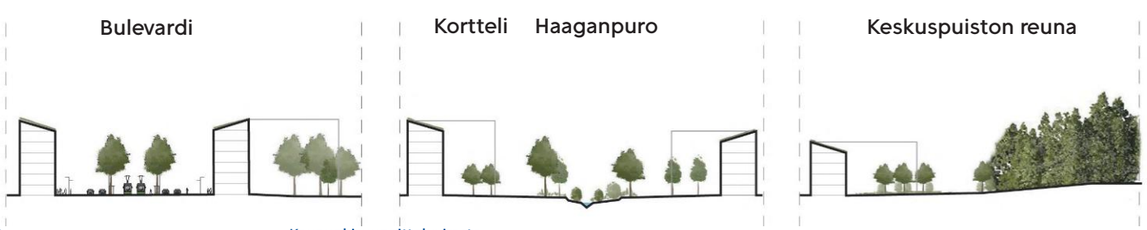
Pirkkolan liikuntakeskuksen asemakaavavaraus

Yleiskaavaehdotuksen rakentamispikselin raja esitetty katkoviivalla

Periaateleikkaus

0 50 m

2.

Skenaario 3. / Korkea ja tiivis rakentaminen / Metsäinen Keskuspuisto

- Uusi rakentaminen
- Puistomainen alue
- Viljelypalsta
- Ulkoilumetsä
- Haaganpuropuisto
- Päävirkistysreitti
- Ekologinen yhteys
- Viherlinja
- Puistosilta
- Leikkauskohta

- Tiivis korttelirakenne
- Korkeampi kerrosluku (n. 8-16)
- Haaganpuro rakentamisen ja Keskuspuiston rajana
- 1 uusi lähipuisto
- Vertikaali-, katto- ja terassipuutarhat
- Ekologisia yhteyksiä parannetaan puistosilloilla
- Keskuspuiston metsäistä luonnetta voidaan vahvistaa metsittämällä osa Maunulan viljelypalstasta

\+ Korkea rakentaminen säästää Keskuspuiston pinta-alaa

\+ Korkeista rakennuksista on hienot näkymät Keskuspuistoon

\+ Metsää säilyy eniten

\- Korkeat talot muodostavat varjoja ja ison kontrastin ympäristöönsä

\- Uusien korttelien katutasoon syntyy vähemmän liiketilapotentiaalia ja viihtyisää kävely-ympäristöä

Puistosillat yhdistävät viheralueita toisiinsa

Korkeat rakennukset ovat näköalapaikkoja Keskuspuistoon

Rakentaminen muodostaa muurimaisen rajan bulevardin ja Keskuspuiston väliin

Haaganpuro toimii rakentamisen rajana

Pirkkolan liikuntakeskuksen asemakaavavaraus

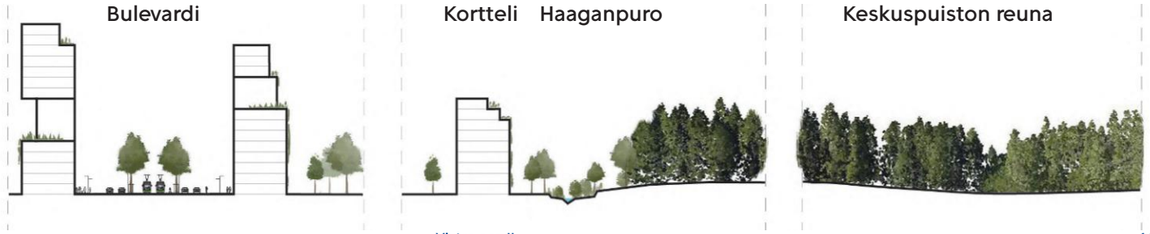
Yleiskaavaehdotuksen rakentamispikselin raja esitetty katkoviivalla

Vihersillat parantavat ekologisia yhteyksiä

Periaateleikkaus

0 50 m

3.

Liite 10.

Mäntymäenkentän ideointia vaihtoehto : tilankäytön joustavuuden maksimointia

Mäntymäenkenttä sijaitsee keskustan pohjoispuolella Töölönlahden alueella. Tällä hetkellä kenttää käytetään pääasiassa pysäköintiin. Mäntymäenkentän sijainti ja laajuus antaa hyvän mahdollisuuden uuden julkisen aukion muodostamiseen keskustan tuntumaan.

Ehdotuksen tavoitteena on luoda houkutteleva julkinen tila sekä säilyttämällä historiallisia maisemia että antamalla vanhalle aukiolle uuden merkityksen ja tarjoamalla mahdollisuuden uusille toiminnoille. Pysäköinnin poistaminen Mäntymäenkentältä ja sijoittaminen maksullisena joko aukion alle tai kallioluoliin mäkien alle vapauttaisi aukion maanpäälliset osat kaupunkimaisiksi julkisiksi tiloiksi, joita voidaan käyttää joustavasti eri käyttötarkoituksiin kuten tapahtumiin.

Ehdotuksen idea perustuu kolmeen eriluonteiseen maisematilaan. Maisematilojen luonne muuttuu avoimemmaksi kuljettaessa aukiota etelästä pohjoiseen päin. Mäntymäenkenttä ja sen ympäristö jakautuu 9:n erilaiseen osaan, joissa on eri toimintoja.

1. Pohjoisen aukion kiveysaiheet ohjaavat kulkua: valokivet ohjaavat Olympiastadionin sisäänkäynnille ja Lounais - koillissuuntaiset raidat johtavat kulkemaan aukion poikki.

2. Avoimen aukion eteläosan kiveyksessä on katseenvangitsijana ja kesäleikkeihin houkuttamassa vesisuihkuja, jotka voidaan tarvittaessa sulkea esim. suurtapahtumien ajaksi.

3. Olympiavärein ja valokivin korostetun kiveysalueen viisi väriä auttaa tunnistettavuudessa ja rajaa tilaa tarvittaessa erilaista käyttöä, esimerkiksi tanssia, joogaa tai pallopelejä varten.

4. Mäntymäenkentän puustoinen pääsisäänkäynti liittää alueen Töölönlahden maisematilaan ja rajaa sen Helsinginkadusta Avointa aukiota vasten voisi olla vesiaihe suihkulähteineen. Pyöräreitti ja kävelyreitti erotetaan toisistaan eri värein.

5. Aukion länsireunassa sijaitsee Olympiatornilta eteläreunalle ulottuva tärkeä näkymäakseli, jota rajaavat puurivit. Pyöräilyn ja jalankulun väylät erotetaan kukkaistutuksin.

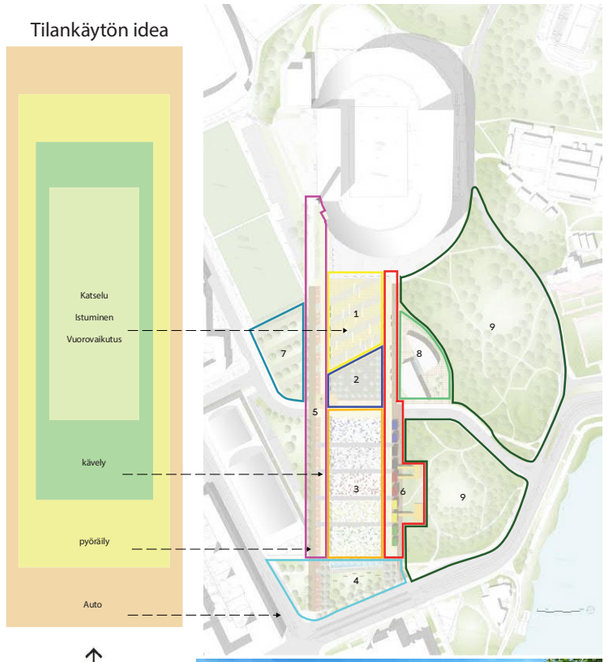
6. Itäreunan rakennuksissa toistuu Olympiavärien teema ja korkeudet vaihtelevat aaltomaisesti. Rakennuksissa toimii erilaisia palveluja, esim. ravintoloita, kahviloita ja urheiluvälinevuokraamoita. Jalankulku ja pyöräily on erotettu rakennusten eri puolille. Maaston korkeuserot mahdollistavat pyöräreitin ylittävien jalankulkusiltojen toteuttamisen viereiselle kallioalueelle.

7. Länsireunan kolmiopuisto toimii tärkeänä lännen puolen sisääntulona.

8. Urheilukoulu tms: 2-3-kerroksisissa rakennuksissa voisi toimia esim. erilaisia liikunnan työpajoja ja infokeskus. Rakennuksien julkisivut toistavat Olympiastadion julkisivun rytmiä, mikä vahvistaa yhteyttä vanhan ja uuden rakennusmassan välillä.

9. Puistometsän alue. Tavoitteena on valoisa ja mäntyvaltainen puistometsä, jonka hoitotaso vastaa sen asemaa arvoalueita kehystävänä kaupunkimetsänä.

Tilankäytön idea

avoimet tilat

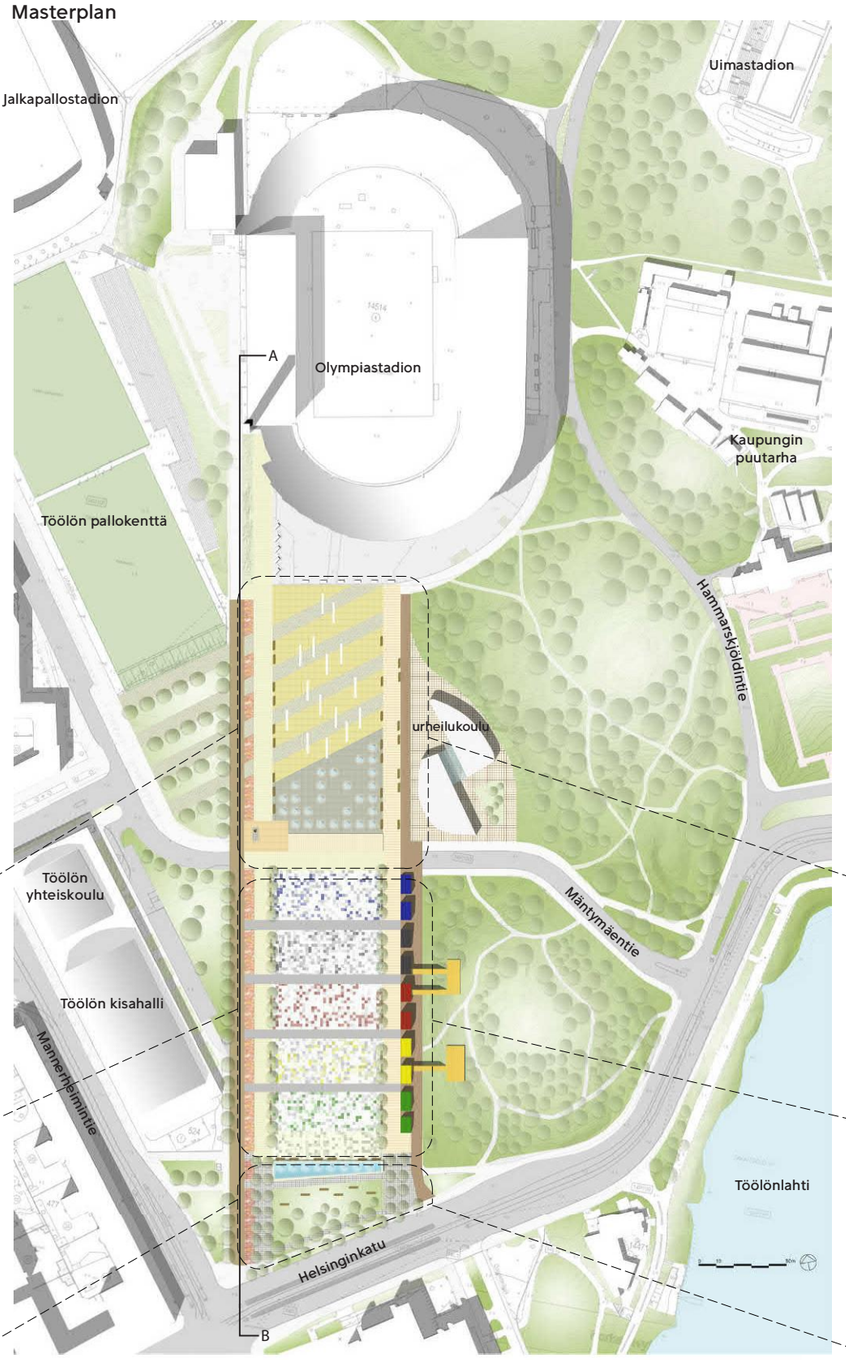

puoliavoimet tilat

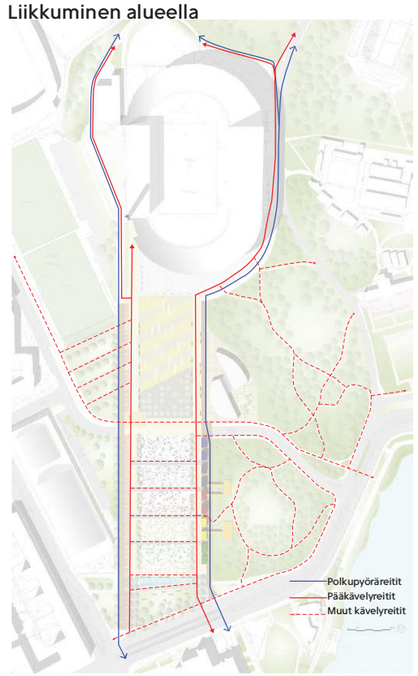

suljetut tilat

Masterplan

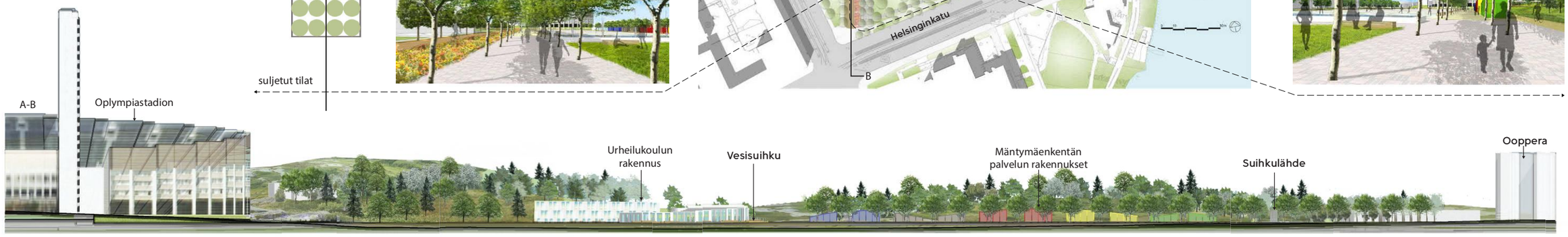
Liikkuminen alueella

Ympäristötoimisto/Jun Yang

Liite 11.

Asukasyhteistyö: Asukastilaisuus Laiturilla 23.8.2016

Yleistä keskustelua

VISTRA II:ssa esitettyjä toimenpiteitä ja luonnehdintoja pidettiin pääosin oikean suuntaisina. Asukaspalautteesta kävi ilmi, että maiseman luonto- ja kulttuuriarvojen tunnustamiselle ja esillä pitämiselle sekä viher- ja virkistysalueiden tavoitteelliselle suunnittelulle on tarvetta. Lisääntyvä asukasmäärä tarvitsee monipuolisia puistoja, ja asukkaat haluavat säilyttää mahdollisuuden myös lähiluontokokemuksiin. Erityisesti vihersormien kaventuminen, luontoalueiden väheneminen ja yleiskaavapikselien tulkinnanvaraisuus herättivät keskustelua.

Vihersormien sisäistä yhtenäisyyttä toivottiin vahvistettavan, samoin kuin yhteyksiä ranta-alueille. Luonnonrantojen arvo nousi tärkeänä esiin, kuten myös Helsingin merellisyyden seudullinenkin merkitys virkistykselle. Uusille asuinalueille, kuten Hernesaaren rantaan, toivottiin riittävästi käyttöpuistoja, ja samalla esimerkiksi olemassa olevien viheralueiden kuten liikuntapuistojen tai Eläintarhan ja Töölönlahden vehreän maiseman, toivottiin säilyvän rakentamiselta. Viherlinjojen toivottiin olevan aidosti vehreitä yhteyksiä.

Ajankohtainen keskustelu kansallisesta kaupunkipuistosta sävytti myös osaltaan asukastilaisuudessa käytyä keskustelua. Kansallisesta kaupunkipuistosta toivottiin välinettä, jonka avulla Helsingin viher-siniverkoston ainutlaatuisuus saisi enemmän painoarvoa ja vaikuttavuutta päätöksenteossa. Helsinkipuiston kehittämistä pitäisi viedä eteenpäin. Kivinokan tulevaisuus puhutti myös, ja sitä toivottiin kehitettävän ennen kaikkea kaikille avoimena viheralueena. Myös Vartiosaaren parempaa saavutettavuutta toivottiin tästä näkökulmasta.

Keskustelun ja saadun palautteen pohjalta muokattiin tekstiosuutta ja raportin karttoja. Kommentit ja toiveiden pohjalta tehdyt muutokset on esitetty viereisissä laatikoissa.

Muutokset Vihersormikartoille s. 32-67

Länsipuisto: -

- Ei muutoksiin johtaneita kommentteja

Keskuspuisto: -

- Ei muutoksiin johtaneita kommentteja

Helsinkipuisto:
toivottiin selvennystä kehittämiskohteen 4. (Helsinkipuiston keskeisen alueen kehittäminen kokonaisuutena kutsuvaksi porttiaiheeksi ja matkailukeskukseksi) kuvaukseen sekä veneliikenteen yhteyttä Arabianrannan ja Kivinokan välille

- Lisätty ideakuva kahvilasta / infokeskuksesta Helsinkipuiston tavoitteita ja ideoita- aukeamalle
- Lisätty vesiliikenteen reittiyhteys Arabianrannasta Kivinokkaan

Viikki-Kivikko:
Huomattiin puuttuvat yleiskaavapikselit ja toivottiin Länsi-Herttoniemen lähivirkistysalueen kehittämistä luonnonmukaisena alueena

- Korjattu pikselit vihersormikarttaan
- Lisätty kehittämiskohteeksi Länsi-Herttoniemen lähivirkistysalue (numero 6.)

Itä-Helsingin kulttuuripuisto:
toivottiin tyypillinen Helsingin näkymä - merkinnän poistamista yksityisen Poikasaarentien päästä

- Näkymäsymbolin paikkaa tarkistettu

Vuosaaren ulkoilupuisto:
Toivottiin Vuosaaren täyttömäen aktivointia nykyisestä ja urheilumahdollisuuksia myös lapsille (mm. pulkkailu)

- Korjattu kehittämiskohteisiin (numero 1.) talviurheilukeskus -> talviliikuntakeskus kaikenikäisille.

Muutokset alueellisiin otteisiin s. 88-103

Kaarela - Haaga - Munkkivuori:
Toivottiin yhteysmerkintää Pajamäen länsipuolelle ja Munkkivuoren pohjoislaidalta vihersormen pääreitille. Lisäksi keskusteltiin Konalan viherrakenteesta.

- Lisätty viher- ja virkistysverkostoa täydentävät yhteydet Pajamäen länsipuolitse sekä Munkkivuoren pohjoislaidalta vihersormen pääreitille

Pakila - Oulunkylä - Käpylä - Kumpula:
Toivottiin täydentävän viheryhteysmerkinnän lisäämistä Pakilantietä pohjois-eteläsuuntaisesti ja kaupunginosapuisto- merkinnän lisäämistä Maunulaan. Keskusteltiin myös poikittaisten yhteyksien parantamisesta puiston läpi ja opastuksen kehittämisestä.

- Lisätty kehittämiskohde (numero 5.): Poikittaisten virkistysreittien selkiyttäminen ja opastuksen lisääminen.
- Lisätty kaupunginosapuisto- merkintä Maunulaan Tuusulannväylän länsipuolelle.

Suutarila - Malmi - Viikki:
Toivottiin selvennystä tavoitteeseen ”kaupunkimetsiä kehitetään asukkaiden olohuoneiksi”- kohtaan

- Poistettu tekstiä ja täsmennetty tavoitteen sisältöä

Mellunkylä - Vuosaari:
Keskusteltiin kaupunginosapuisto- merkinnästä Kurkimoisionpuistossa ja todettiin, että kaupunginosapuistot voivat sisältää myös viljelypalstoja.

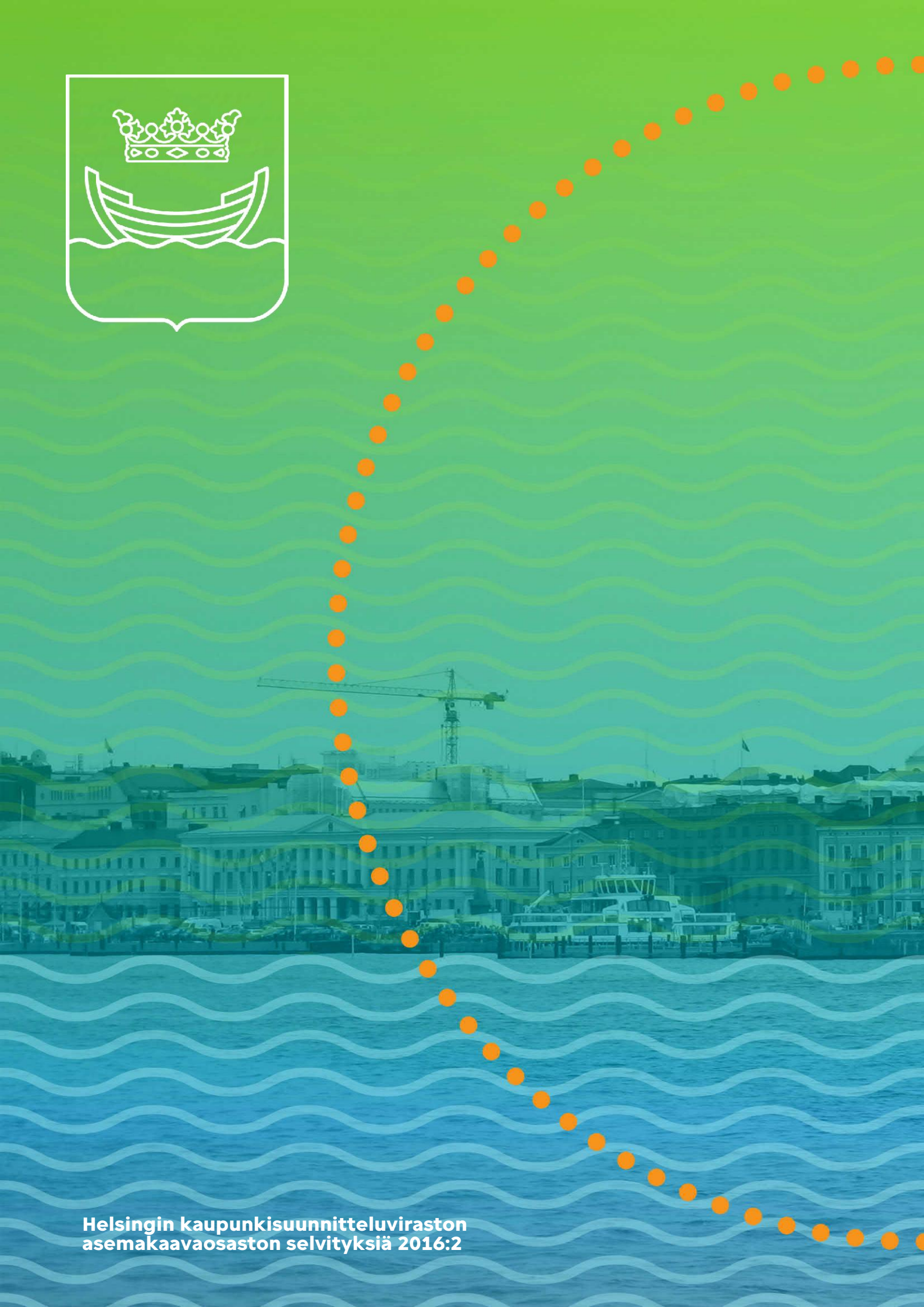
- Ei muutoksiin johtaneita kommentteja

Herttoniemi - Vartiokylä - Laajasalo:
Toivottiin Matosaaren ja Jollaksen hiidenkirnujen lisäämistä vetovoimakohteitakartalle.

- Lisätty vetovoimatekijä-merkinnät

Kantakaupunki:
Kiinnitettiin huomiota joidenkin aukioiden ja puistojen ränsistyneisyyteen sekä radan estevaikutukseen Töölönlahden kohdalla. Toivottiin yhteysmerkintää Sibelius- ja Topeliuspuistojen halki Töölöntorille ja Hesperian esplanadille.

- Lisätty kehittämiskohteeseen 9. : Sibeliuspuiston ja Topeliuspuisto-Töölön kirkko-akselin kunnostaminen ja Mechelinin-kadun ylittämisturvallisuudesta huolehtiminen.
- Lisätty viher- ja virkistysverkostoa täydentävä yhteys Sibelius- ja Topeliuspuistojen halki Töölöntorille ja sieltä Hesperian esplanadille.

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston
asemakaavaosaston selvityksiä 2016:2